

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (Επισπεύδον Τμήμα)

σε συνεργασία με το

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ»

ΘΕΜΑ: «Γνώσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σε Δημοτικά Σχολεία της Ρόδου για την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο»

«Knowledge and views “Educational Priority Zone” teachers’ in Rhodes Primary Schools on the use of language/languages and priority knowledge of students with a migrant background»

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία της Βαλασίας Παπαπαύλου (Α.Μ.
4382018019)

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σκούρτου Ελένη

Μέλη της εξεταστικής επιτροπής: Κούρτη-Καζούλλη Βασιλεία

Οικονομάκου Μαριάνθη

ΡΟΔΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2020

«Οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα πτυχιακή εργασία εκφράζουν αποκλειστικά τον/τη συγγραφέα»

Περίληψη

Μέσα από την παρούσα εργασία επιδιώκεται να διερευνηθούν οι γνώσεις και οι απόψεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σε δημοτικά σχολεία της Ρόδου σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Πιο συγκεκριμένα, στόχος είναι να γίνει κατανοητό εάν και κατά πόσο αξιοποιείται η γλώσσα/οι γλώσσες και οι προηγούμενες γνώσεις των μαθητών/τριών κατά τη μαθησιακή διαδικασία στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ από τους/τις αρμόδιους/ες εκπαιδευτικούς. Προκειμένου να απαντηθούν τα ερωτήματα που τέθηκαν στην έρευνα, χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική μέθοδος και ως ερευνητικό εργαλείο η συνέντευξη. Τα αποτελέσματα ήταν ενθαρρυντικά. Μέσα από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν σε δέκα εκπαιδευτικούς ΖΕΠ στη Ρόδο έγινε φανερό πως οι συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα έχουν αρκετές γνώσεις σχετικά με τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσεις των μαθητών/τριών τους. Επίσης, φάνηκε ότι οι εκπαιδευτικοί αυτοί/ές αξιοποιούν, κάποιοι/ες σε μεγαλύτερο και κάποιοι/ες σε μικρότερο βαθμό τις γνώσεις αυτές.

Λέξεις κλειδιά: προηγούμενη γνώση, πρώτη γλώσσα, δεύτερη γλώσσα, πηγές γνώσης, ενδυνάμωση ταυτότητας

Abstract

Through this work it is sought to explore the knowledge and the views «Educational Priority Zone» teachers' in Rhodes Primary Schools on the use of first language/languages and priority knowledge of students with a migrant background. More specifically the aim is to understand whether and to what extent the language/languages and the priority knowledge of the students during the learning process in the «Educational Priority Zone» is used by the competent teachers. In order to answer the questions posed in the research, the qualitative method was used and the interview was used as a research tool. The results were encouraging. Through the interviews conducted with ten «Educational Priority Zone» teachers in Rhodes, it became clear that the participants in the research have sufficient knowledge about the languages, the priority knowledge and the funds of knowledge of their students. It has also been shown that these teachers use this knowledge, some to a greater and some to a lesser extent.

Key words: Priority Knowledge, First Language, Second Language, Funds of Knowledge, Strengthening Identity

Κατάλογος Συντομογραφιών

Τ.Υ. : Τμήμα Υποδοχής

ΖΕΠ : Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας

Γ1 : Πρώτη γλώσσα

Γ2 : Δεύτερη γλώσσα

ΙΕΠ : Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ε : Ερευνήτρια

Σ1 : Συνεντευξιαζόμενος 1

Σ2 : Συνεντευξιαζόμενος 2

Σ3 : Συνεντευξιαζόμενος 3

Σ4 : Συνεντευξιαζόμενος 4

Σ5 : Συνεντευξιαζόμενος 5

Σ6 : Συνεντευξιαζόμενος 6

Σ7 : Συνεντευξιαζόμενος 7

Σ8 : Συνεντευξιαζόμενος 8

Σ9 : Συνεντευξιαζόμενος 9

Σ10 : Συνεντευξιαζόμενος 10

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	3
Λέξεις κλειδιά.....	3
Abstract	4
Key words.....	4
Κατάλογος Συντομογραφιών.....	5
Ευχαριστίες	9
Πρόλογος.....	11
Εισαγωγή.....	12
Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	17
Κεφάλαιο 1 ^ο – Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ στην Ελλάδα.....	18
1.1. Ο θεσμός των Τάξεων Υποδοχής ΖΕΠ στην Ελλάδα.....	18
1.2. Προβληματισμοί αναφορικά με τη λειτουργία των Τάξεων Υποδοχής ΖΕΠ.....	20
Κεφάλαιο 2 ^ο – Απόψεις αναφορικά με τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη γλώσσα/στις γλώσσες και στο πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	22
2.1. Έρευνες αναφορικά με τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη γλώσσα/στις γλώσσες και στο πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.....	24
Κεφάλαιο 3 ^ο - Οι βασικές αρχές στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας	25
3.1. Ανάγκη για δημιουργία νοήματος (meaning making)	25
3.2. Η σημασία των «εννοιών» στη μαθησιακή διαδικασία	27
3.3. Το μοντέλο της Κοινής Υποκείμενης Γλωσσικής Ικανότητας	28
3.4. Η αξία της διαγλωσσικότητας (translanguaging) στη μαθησιακή διαδικασία.....	30
3.5. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας και η ενδυνάμωση (empowerment) της ταυτότητας του/της μαθητή/τριας με μεταναστευτικό υπόβαθρο.....	32
Κεφάλαιο 4 ^ο – Η αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	35
4.1. Τι είναι οι πηγές γνώσης (Funds of Knowledge) των μαθητών/τριών	37
4.1.1. Τρόπος πρόσβασης του/της εκπαιδευτικού στις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών	38
4.1.2. Έρευνες σχετικά με την αξιοποίηση και μη της γλώσσας/των γλωσσών και των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών	39
4.2. Προτεινόμενες εκπαιδευτικές πρακτικές αξιοποίησης της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	41

4.3. Ήδη εφαρμοσμένες εκπαιδευτικές πρακτικές αξιοποίησης της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	42
Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	46
Κεφάλαιο 5 ^ο – Μεθοδολογία της έρευνας	47
5.1. Ερευνητικός σκοπός, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα.....	47
5.2. Το Δείγμα.....	48
5.3. Ερευνητική μέθοδος - Ερευνητικό εργαλείο	55
5.4. Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων	58
5.5. Επικύρωση της ακρίβειας των ευρημάτων της έρευνας	59
Κεφάλαιο 6 ^ο – Ευρήματα της έρευνας	60
6.1. Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	60
6.1.1. Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	60
6.1.2. Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	64
6.1.3. Πηγές πληροφόρησης εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.....	72
6.1.4. Απόψεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη σκοπιμότητα ή μη γνώσης της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	75
6.2. Αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών, της προηγούμενης γνώσης και των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο	79
6.3. Επικοινωνία εκπαιδευτικών ΖΕΠ και γονέων των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.....	87
6.4. Ανάγκη ύπαρξης μέριμνας για τη δωρεάν επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών σε θέματα διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας	92
Κεφάλαιο 7 ^ο – Σχολιασμός ευρημάτων έρευνας - Συμπεράσματα	93
Κεφάλαιο 8 ^ο – Περιορισμοί έρευνας και Προτάσεις.....	104
Βιβλιογραφία	105
Ελληνική Βιβλιογραφία	105
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία μεταφρασμένη στα Ελληνικά.....	109
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	110
Νομοθεσία	113
Παράρτημα Α'	114
Παράρτημα Β'	119

Παράρτημα Γ' 162

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια κα Σκούρτου Ελένη, καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης (Π.Τ.Δ.Ε.) του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Ρόδος) για τις χρήσιμες υποδείξεις και την πολύτιμη καθοδήγησή της.

Επιπρόσθετα, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την στήριξή της σε αυτή μου την προσπάθεια και την αγάπη της όλο αυτό το διάστημα.

Τέλος, ευχαριστώ τους συναδέλφους και τις συναδέλφους εκπαιδευτικούς που με τις συνεντεύξεις που μου παραχώρησαν κατέστησαν δυνατή την πραγματοποίηση της έρευνάς μου και συνέβαλαν καθοριστικά στην απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων που είχαν τεθεί.

Στον πατέρα μου που δεν βρίσκεται στη ζωή

Στον σύζυγο, τη μητέρα και στην αδερφή μου για την στήριξη και την αγάπη τους

Πρόλογος

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών με τίτλο «Ανάλυση και διδασκαλία πρώτης και δεύτερης/ξένης γλώσσας», που πραγματοποιείται από το Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Ρόδος). Το γενικότερο θέμα της εργασίας είναι ο τρόπος προσέγγισης της διδασκαλίας των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο από τους/τις εκπαιδευτικούς του Τμήματος Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνης Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας). Στόχος είναι να διερευνηθούν οι γνώσεις και οι απόψεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ για το γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους.

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα γίνεται εκτενής αναφορά στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Η Ελλάδα, καθότι είναι μια χώρα που ανέκαθεν δεχόταν και δέχεται μετανάστες λόγω των καλύτερων συνθηκών διαβίωσης που προσφέρει, έχει μεριμνήσει για την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών, διαμορφώνοντας το εκπαιδευτικό της σύστημα και εντάσσοντάς τα σε Τμήματα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνης Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας) (Ζάχος, 2014:205). Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές/τριες αυτοί/ές παράλληλα με το σχολικό τμήμα στο οποίο έχουν εγγραφεί, παρακολουθούν εντός της σχολικής μονάδας και του σχολικού ωραρίου σε ένα ακόμα τμήμα, στο οποίο ένας/μία αρμόδιος/α δάσκαλος/α αναλαμβάνει να τους/τις βοηθήσει να ενταχθούν πιο ομαλά και αποτελεσματικά στο μαθησιακό επίπεδο της τάξης στην οποία φοιτούν.

Ο ρόλος, λοιπόν, κάθε εκπαιδευτικού θεωρείται καθοριστικός διότι εκείνος/η διαμορφώνει την παιδαγωγική σχέση με τους/τις μαθητές/τριες, λαμβάνοντας υπόψη του/της παράλληλα και το αναλυτικό πρόγραμμα, κάτι που σημαίνει ότι δεν είναι πάντα εύκολο να ληφθούν υπόψη οι εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο (Θωμά, 2010:197).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει να διερευνηθεί το γεγονός κατά πόσο ο/η εκάστοτε εκπαιδευτικός ΖΕΠ γνωρίζει και αξιοποιεί τη γλώσσα/τις γλώσσες των μαθητών/τριών του/της και την προηγούμενη γνώση τους, αλλά και ποια είναι η άποψή του/της σχετικά με το ζήτημα αυτό.

Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιείται λόγω του ενδιαφέροντος της ερευνήτριας να διερευνήσει και να μελετήσει τη στάση των εκπαιδευτικών των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ απέναντι στη γλώσσα/στις γλώσσες και στο πολιτισμικό κεφάλαιο που φέρνουν οι μαθητές/τριες από το σπίτι τους, δεδομένου ότι είναι δασκάλα και η τάξη της χαρακτηρίζεται από πολιτισμική ανομοιογένεια. Εφόσον, λοιπόν, η πλειοψηφία των μαθητών/τριών της τάξης της έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο και παρακολουθούν το Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ θα ήταν χρήσιμο να γνωρίζει τις απόψεις και τη στάση των εκπαιδευτικών ΖΕΠ κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Παράλληλα, καθότι πρόκειται για αναπληρώτρια δασκάλα, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα την επόμενη ή τις επόμενες σχολικές χρονιές να εργαστεί και η ίδια ως εκπαιδευτικός σε Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ και τα συμπεράσματα από τη συγκεκριμένη έρευνα θα μπορούσαν να τη βοηθήσουν αρκετά αναφορικά με τον τρόπο προσέγγισης και διαμόρφωσης της διδασκαλίας της.

Πέραν τούτου, η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών ΖΕΠ είναι σημαντική, διότι, δεδομένου ότι η αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο επιφέρει θετικά αποτελέσματα στη μαθησιακή διαδικασία, μέσα από τη διερεύνηση αυτή μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με την μαθησιακή και κοινωνική πρόοδο των μαθητών/τριών τους.

Στην περίπτωση που, κατά τη διδασκαλία της γλώσσας, ο/η εκπαιδευτικός δεν εστιάζει μόνο στη δεύτερη γλώσσα αλλά αξιοποιεί όλες τις γλώσσες που ίσως μιλούν οι μαθητές/τριές του/της, τότε θα έχει καλύτερα αποτελέσματα η μαθησιακή διαδικασία (Σκούρτου, 2011 : 28).

Επιπρόσθετα, εάν ο/η εκπαιδευτικός δεν αποδέχεται το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, ταυτόχρονα απορρίπτει τον/ην ίδιο/α τον/την μαθητή/τρια και αυτό δυσχεραίνει τη μαθησιακή διαδικασία, ενώ στην περίπτωση που ο/η μαθητής/τρια γίνεται αποδεκτός/ή, αυτό λειτουργεί θετικά για την μαθησιακή και κοινωνική του/της εξέλιξη (Δαμανάκης, 1997 : 103-104).

Ένας ακόμα λόγος για τον οποίο θα ήταν χρήσιμο να πραγματοποιηθεί η εν λόγω έρευνα είναι ότι θα προστεθεί στη βιβλιογραφία μία πρόσφατη μελέτη που να διερευνά τις απόψεις αποκλειστικά των εκπαιδευτικών των Τ.Υ. ΖΕΠ για τη γλώσσα και το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους και τον βαθμό στον οποίο τα αξιοποιούν, όπως επίσης και τους τρόπους που το κάνουν αυτό κατά τη μαθησιακή διαδικασία.

Κατά το παρελθόν (1997-98) είχε πραγματοποιηθεί μια σχετική έρευνα σε εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής σε δημοτικά σχολεία της Ρόδου και προέκυψε ότι δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένοι/ες για το γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί/ές διαμόρφωναν την άποψή τους σχετικά με αυτά τα θέματα λαμβάνοντας υπόψη τα εξωτερικά κυρίως χαρακτηριστικά

των μαθητών/τριών τους χωρίς να προσπαθήσουν να εμβαθύνουν περαιτέρω (Στεργίου, 2007:1097).

Πιο πρόσφατη έρευνα (2011-12), η οποία πραγματοποιήθηκε σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όπου λειτουργούσαν Τμήματα Υποδοχής ΖΕΠ και στην οποία συμμετείχε ένα μικρό ποσοστό εκπαιδευτικών Τ.Υ. ΖΕΠ, καθώς τα περισσότερα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν από τους/τις εκπαιδευτικούς της Γενικής Αγωγής έδειξε ότι υπάρχει έλλειψη στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Η έρευνα εστίαζε στις δυσκολίες που συναντούν οι δίγλωσσοι/ες μαθητές/τριες στα μαθήματα. Μέσα από την έρευνα αυτή διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών των Τ.Υ. ΖΕΠ δεν αξιοποιούν τη γλώσσα και το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους κατά τη μαθησιακή διαδικασία, πέρα από ένα πολύ μικρό ποσοστό που έχει επιμορφωθεί σε θέματα διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (Ζάγκα, Κεσίδου & Ματθαιουδάκη, 2015).

Η παρούσα ποιοτική έρευνα εστιάζει στη διερεύνηση των απόψεων και των γνώσεων των εκπαιδευτικών των Τ.Υ. ΖΕΠ, οι οποίοι/ες εξ' ορισμού διδάσκουν κατ' αποκλειστικότητα δίγλωσσους/ες μαθητές/τριες. Ενδιαφέρον λοιπόν, έχει να μελετηθεί το ζήτημα αυτό ώστε να εξαχθούν τα ανάλογα συμπεράσματα.

Η εργασία αποτελείται από δύο μέρη, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στις Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ και συγκεκριμένα εστιάζει στον θεσμό των Τάξεων Υποδοχής ΖΕΠ στην Ελλάδα αλλά και σε προβληματισμούς αναφορικά με τη λειτουργία τους. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις απόψεις που έχουν εκφραστεί στη βιβλιογραφία σχετικά με τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη γλώσσα / στις γλώσσες και στο πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Επίσης, στο ίδιο κεφάλαιο παρουσιάζονται και έρευνες σχετικά με τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στο ζήτημα αυτό. Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθενται οι βασικές αρχές που διέπουν τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, τονίζεται η ανάγκη για δημιουργία νοήματος (meaning making) και η σημασία των «εννοιών» κατά τη μαθησιακή διαδικασία, παρουσιάζεται το μοντέλο της Κοινής Υποκείμενης Γλωσσικής Ικανότητας, επισημαίνεται η αξία της διαγλωσσικότητας (translanguaging) και

καθορίζεται ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού ως προς την ενδυνάμωση (empowerment) της ταυτότητας του/της μαθητή/τριας. Το τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας αναφέρεται στην αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Αναλυτικότερα, το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται στις πηγές γνώσης (Funds of Knowledge) των μαθητών/τριών, στον τρόπο πρόσβασης του/της εκπαιδευτικού σε αυτές και σε έρευνες σχετικά με την αξιοποίηση και μη της γλώσσας/των γλωσσών και των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών. Τέλος, παρουσιάζονται προτεινόμενες εκπαιδευτικές πρακτικές αξιοποίησης της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο αλλά και ήδη εφαρμοσμένες.

Όπως το θεωρητικό μέρος, έτσι και το δεύτερο μέρος της εργασίας, το ερευνητικό, αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας και συγκεκριμένα ο ερευνητικός σκοπός, οι στόχοι και τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης. Επίσης, γίνεται αναφορά στο δείγμα της έρευνας και στην ερευνητική μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε. Προσδιορίζεται το ερευνητικό εργαλείο που αξιοποιήθηκε και παρουσιάζονται τα στάδια που ακολουθήθηκαν κατά τη θεματική ανάλυση των δεδομένων. Επίσης, παρουσιάζεται ο τρόπος επικύρωσης της ακρίβειας των ευρημάτων της έρευνας. Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ευρήματα της έρευνας και τα θέματα που προέκυψαν από αυτά: Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, πηγές πληροφόρησης των εκπαιδευτικών σχετικά με τις γνώσεις αυτές, απόψεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη σκοπιμότητα ή μη γνώσης του γλωσσικού και πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητών/τριών, αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών, της προηγούμενης γνώσης και των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, επικοινωνία εκπαιδευτικών ΖΕΠ και γονέων των μαθητών/τριών αυτών και τέλος, ανάγκη ύπαρξης μέριμνας για τη δωρεάν επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών σε θέματα διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Στο έβδομο κεφάλαιο ακολουθεί σχολιασμός των ευρημάτων της έρευνας και παρουσιάζονται τα συμπεράσματα. Στο όγδοο και τελευταίο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στους περιορισμούς της έρευνας και παρατίθενται κάποιες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα. Έπειτα, ακολουθούν η βιβλιογραφία και τα παραρτήματα.

Η μελέτη αυτή θα μπορούσε να φανεί χρήσιμη σε όποιον/α ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί για τις γνώσεις και τις απόψεις των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε Τμήματα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Εκτός από αυτές τις πληροφορίες θα λάβει γνώση και για την αξιοποίηση ή όχι από τους/τις εκπαιδευτικούς των γνώσεων αυτών κατά τη διδασκαλία, καθώς και για τους τρόπους που αυτή πραγματοποιείται, στις περιπτώσεις που αυτό συμβαίνει. Ως επί το πλείστον, επομένως, η έρευνα απευθύνεται τόσο σε εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής, καθώς σε όλα τα σχολεία και σε όλες σχεδόν τις τάξεις υπάρχουν μαθητές/τριες με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο από το ελληνικό όσο και σε εκπαιδευτικούς των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ. Τέλος, θα μπορούσε να χρησιμεύσει και σε όποιον/α ενδιαφέρεται για τη βιβλιογραφία.

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Κεφάλαιο 1^ο – Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ στην Ελλάδα

1.1. Ο θεσμός των Τάξεων Υποδοχής ΖΕΠ στην Ελλάδα

Ο ολοένα αυξανόμενος αριθμός των μεταναστών που καταφθάνουν στην Ελλάδα έχει κινητοποιήσει εδώ και κάποια χρόνια το Υπουργείο Παιδείας ώστε να διαμορφώσει ένα κατάλληλο εκπαιδευτικό σύστημα για την ένταξη και τη μαθησιακή πρόοδο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Δεδομένου του γεγονότος ότι οι μαθητές αυτοί/ές αποτελούν ένα άξιο αναφοράς ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού στην Ελλάδα και έχουν διαφορετική πρώτη γλώσσα/γλώσσες από την ελληνική καθίσταται αναγκαία η υιοθέτηση ενός εκπαιδευτικού πλαισίου που θα λαμβάνει υπόψη του τις διαφορετικές γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των μαθητών/τριών και θα αποσκοπεί στην ευνοϊκή τους συνύπαρξη στην τάξη και στην επιτυχή ένταξή τους στην κοινωνία.

Οι Τάξεις Υποδοχής στην Ελλάδα ιδρύθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980 και έκτοτε λειτουργούν ανάλογα με τις εκάστοτε υπουργικές αποφάσεις. Αρχικά, οι Τάξεις Υποδοχής εξυπηρετούσαν στην σταδιακή ένταξη των παιδιών Ελλήνων παλιννοστούντων. Με την υπουργική απόφαση του 1999 (Φ10/20/Γ1/708/7-9-1999) υπήρξαν νέα δεδομένα σχετικά με τις Τ.Υ. και τα Φροντιστηριακά Τμήματα. Η εκπαιδευτική πολιτική εξακολούθησε να είναι η ίδια, η ομαλή ένταξη και η προσαρμογή των μαθητών/τριών στις κανονικές τάξεις του σχολείου, με τη διαφορά ότι η ελληνική γλώσσα αντιμετωπιζόταν πλέον ως δεύτερη γλώσσα και οι εκπαιδευτικοί που θα προσλαμβάνονταν έπρεπε να έχουν εξειδίκευση στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (Σκούρτου, Βρατσάλης & Γκόβαρης, 2004:23-25). Η κατηγοριοποίηση των Τμημάτων Υποδοχής έγινε σε τρεις τύπους: Τάξεις Υποδοχής I, Τάξεις Υποδοχής II και Φροντιστηριακά Τμήματα. Οι πρώτοι δύο τύποι τάξεων λειτουργούν παράλληλα με τις τάξεις Γενικής Παιδείας, ενώ ο τρίτος τύπος τάξης λειτουργεί μετά τη λήξη του σχολικού ωραρίου. Σκοπός της λειτουργίας των Τάξεων αυτών είναι η ομαλή ένταξη των μαθητών/τριών που ανήκουν σε γλωσσικές και πολιτισμικές μειονότητες στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, στο πλαίσιο μιας διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Οι Τάξεις Υποδοχής I λειτουργούν παράλληλα με τις τάξεις Γενικής Παιδείας και εστιάζουν στην εντατική εκμάθηση των ελληνικών. Οι μαθητές/τριες τις παρακολουθούν δυο ώρες κάθε μέρα και μπορούν να φοιτήσουν σε

αυτές μόνο ένα έτος. Το μάθημα που διδάσκονται σε αυτές είναι η ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Τα υπόλοιπα μαθήματα τα διδάσκονται στις τάξεις Γενικής Παιδείας που ανήκουν. Τις Τάξεις Υποδοχής II παρακολουθούν οι μαθητές/τριες που θεωρούνται «αδύναμοι» κι έτσι λαμβάνουν παράλληλη βοήθεια στη Γλώσσα και στα άλλα μαθήματα, πέρα από την τάξη Γενικής Παιδείας. Οι μαθητές/τριες μπορούν να παρακολουθήσουν αυτές τις τάξεις για 2 ή το πολύ για 3 έτη. Τα Φροντιστηριακά Τμήματα λειτουργούν μετά τη λήξη του σχολικού ωραρίου και αφορούν σε μαθητές/τριες που απέτυχαν στην παρακολούθηση των Τμημάτων Υποδοχής ή έχουν ανεπαρκή σχολική επίδοση σε κάποιο ή σε όλα τα σχολικά μαθήματα (Mitakidou, Tressou & Daniilidou, 2009:63-64).

Το 2010 δημιουργήθηκε ένας νέος φορέας, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) ο οποίος είναι υπεύθυνος για τα θέματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της παιδείας των ομογενών. Ιδρύθηκαν οι Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΖΕΠ) κι έτσι οι Τάξεις Υποδοχής και τα Φροντιστηριακά Τμήματα μετονομάστηκαν σε Τ.Υ. ΖΕΠ και Φ.Τ. ΖΕΠ.

Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 191948/Δ1/26/11/2014 έγγραφο του Υπουργείου Παιδείας οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στις Τάξεις Υποδοχής και στα Φροντιστηριακά Τμήματα έχουν τις εξής αρμοδιότητες:

- Εστιάζουν στο γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών και προάγουν την επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των μαθητών/τριών αυτών.
- Διαμορφώνουν τη διδασκαλία τους με βάση τις αρχές της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.
- Διαμορφώνουν τη διδασκαλία τους λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/τριών, όπως το επίπεδο επάρκειας στη γλώσσα ή/και στα άλλα γνωστικά αντικείμενα.
- Επικοινωνούν και συνεργάζονται με τους εκπαιδευτικούς των τάξεων γενικής αγωγής με σκοπό να δημιουργήσουν δραστηριότητες που προωθούν τη συνεργασία με τους/τις μαθητές/τριες των τάξεων γενικής αγωγής.
- Συνεργάζονται με τους/τις εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής για θέματα διδασκαλίας.

- Πραγματοποιούν συχνά διαγνωστικά τεστ ελληνομάθειας στους/τις μαθητές/τριες.
- Συμπληρώνουν και επικαιροποιούν τον Ατομικό Φάκελο του Μαθητή, αναφερόμενοι στα αποτελέσματα των διαγνωστικών τεστ ελληνομάθειας, στο προφίλ και τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες του.
- Ενημερώνουν τον Σύλλογο Διδασκόντων για την μαθησιακή πορεία του κάθε μαθητή/τριας.
- Επικοινωνούν με τους γονείς των μαθητών/τριών, αφενός για να ενημερωθούν για το προφίλ των μαθητών/τριών και αφετέρου για να τους ενημερώσουν για τη μαθησιακή τους πορεία.

1.2. Προβληματισμοί αναφορικά με τη λειτουργία των Τάξεων Υποδοχής ΖΕΠ

Στα Τμήματα Υποδοχής στόχος είναι να μάθουν οι μαθητές/τριες την ελληνική γλώσσα ώστε να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τις τάξεις Γενικής Παιδείας. Το ερώτημα που τίθεται, ωστόσο, ως προς τη λειτουργία των Τμημάτων Υποδοχής και των Φροντιστηριακών Τμημάτων, είναι εάν λαμβάνεται η παρουσία των μαθητών/τριών που φοιτούν σε αυτά ως πρόκληση και ως ευκαιρία για να αναδιαμορφωθεί η εκπαιδευτική πολιτική ή εάν λαμβάνεται ως πρόβλημα που απαιτεί μια γρήγορη και εύκολη λύση. Παρότι η επίσημη περιγραφή των διατάξεων για τη λειτουργία των Τμημάτων αυτών κάνει λόγο για σύγχρονες διεθνείς πρακτικές, στην ουσία αυτό απέχει από την πραγματική σχολική πρακτική (Mitakidou, Tressou & Daniilidou, 2009:64).

Σύμφωνα με τις Mitakidou, Tressou & Daniilidou (2009:66-67) σε αυτά τα Τμήματα η γλώσσα διδάσκεται συνήθως με αυστηρά δομημένο τρόπο χωρίς να χρησιμοποιούνται στρατηγικές διδασκαλίας της δεύτερης γλώσσας και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η/οι γλώσσα/ες και η προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών. Αυτό οδηγεί στην αφομοίωση της διαφορετικής γλώσσας και πολιτισμού των μαθητών/τριών.

Επίσης, το περιορισμένο χρονικό διάστημα που προβλέπεται για τη φοίτηση των μαθητών/τριών στα Τμήματα αυτά, από ένα έως το πολύ τρία έτη, δεν συμβάλλει στη σχολική επιτυχία τους. Τις περισσότερες φορές, όταν οι μαθητές/τριες αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας στη δεύτερη γλώσσα, θεωρείται ότι είναι σε θέση να παρακολουθήσουν πλέον την κανονική τους τάξη κι έτσι διακόπτεται η φοίτησή τους στα Τμήματα Υποδοχής. Αυτή η πρακτική έρχεται σε αντίθεση με την άποψη του Cummins (1994 στο Mitakidou, Tressou & Daniilidou, 2009:66) σύμφωνα με την οποία η απόκτηση γνωστικής ακαδημαϊκής επάρκειας γλώσσας δύναται να διαρκέσει έως και 10 έτη, ανάλογα με την προηγούμενη σχολική εμπειρία των μαθητών/τριών και το οικογενειακό, κοινωνικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο (Thomas & Collier, 1997 στο Mitakidou, Tressou & Daniilidou, 2009:66).

Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική πολιτική της Ελλάδας θεωρείται, σύμφωνα με τις Mitakidou, Tressou & Daniilidou (2009:68) ανεπαρκής διότι η παρουσία των μαθητών/τριών με διαφορετική γλώσσα και προηγούμενη γνώση αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα. Ως αποτέλεσμα, αυτό λειτουργεί επιβραδυντικά στην σχολική επιτυχία των μαθητών/τριών, δεδομένου και του γεγονότος ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα ενημερωμένοι/ες και δεν έχουν αναπτύξει τις κατάλληλες στρατηγικές για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Έτσι, παρόλο που υπάρχουν υπουργικές αποφάσεις (ΦΕΚ 186/27-12-1983, ΥΑΦ.2/378/Γ1/1124 το 1994) που προβλέπουν τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας και του πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητών/τριών, σύμφωνα με τον Δαμανάκη (2004:88) η εκπαιδευτική πολιτική που εφαρμόζεται δεν το υλοποιεί. Αντίθετα, στοχεύει στην ένταξή τους στις τάξεις Γενικής Παιδείας και μόνο.

Θεωρείται, λοιπόν αναγκαίο και για τους/τις δίγλωσσους/ες μαθητές/τριες να λαμβάνεται υπόψη στη διδασκαλία το ήδη υπάρχον γλωσσικό και επικοινωνιακό τους ρεπερτόριο, όπως συμβαίνει με τους/τις μαθητές/τριες που έχουν την ελληνική ως μητρική γλώσσα (Χατζηδάκη, 2000).

Κεφάλαιο 2^ο - Απόψεις αναφορικά με τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη γλώσσα/στις γλώσσες και στο πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Σημαντικό ρόλο κατά τη διδασκαλία των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο παίζει η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών αυτών. Και αυτό επειδή η διδασκαλία διαμορφώνεται ανάλογα με το πώς σκέφτεται ο/η εκπαιδευτικός σχετικά με το ζήτημα αυτό.

Ο Ruiz (1984 στο: Baker, 2001:519-526) διακρίνει τρεις άξονες με βάση τους οποίους αντιμετωπίζεται η διαφορετική πρώτη γλώσσα των μαθητών/τριών : η γλώσσα αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα, ως δικαίωμα ή ως κεφάλαιο. Στην περίπτωση που η γλώσσα θεωρείται ότι είναι ανασταλτικός παράγοντας για τη σχολική επιτυχία των μαθητών/τριών και την κοινωνική συνοχή, αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα που πρέπει να λυθεί. Στη δεύτερη περίπτωση, η γλώσσα αντιμετωπίζεται ως ατομικό δικαίωμα που αφορά στον/ην ίδιο/α τον/την ομιλητή/τρια και δίνεται η δυνατότητα χρήσης της στο σπίτι. Στην τρίτη περίπτωση η γλώσσα θεωρείται υψηλού κύρους και πηγή κοινωνικού εμπλουτισμού.

Σύμφωνα με τον Banks (1993 : 3, 33) αυτό που χρειάζεται είναι η διαμόρφωση ενός συστήματος στο σχολείο κατά το οποίο οι μαθητές/τριες, ανεξάρτητα από τη γλώσσα, τον πολιτισμό και την κοινωνική τους τάξη, θα βιώσουν εκπαιδευτική ισότητα. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να διατηρούν θετική στάση απέναντι στα διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά κεφάλαια των μαθητών/τριών και να είναι απαλλαγμένοι από προκαταλήψεις.

Ο Cummins (2005 στο : Σκούρτου, 2011 : 44) αναφέρει πως ο/η εκπαιδευτικός καλείται να αποφασίσει είτε να ακολουθήσει τις παγιωμένες κοινωνικές πρακτικές, και επομένως να στοχεύσει στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας και μόνο, είτε να εστιάσει στην ενδυνάμωση των μαθητών/τριών λαμβάνοντας υπόψη την προηγούμενη γνώση και γλώσσα τους.

Ο Δαμανάκης (1997 : 97, 103-104) αναφέρει πως η γλώσσα των παιδιών, όποια και αν είναι πρέπει να αξιοποιείται κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Η αποδοχή του γλωσσικού και πολιτισμικού τους κεφαλαίου συντελεί στην πρόοδό τους, ενώ η μη αποδοχή του σημαίνει απόρριψή τους. Επίσης, ο βαθμός στον οποίο γνωρίζει ο/η μαθητής/τρια τη/τις γλώσσα/ες του/της καθορίζει το βαθμό στον οποίο θα αναπτύξει και τη δεύτερη γλώσσα (Δαμανάκης, 1987). Στην περίπτωση που ο/η μαθητής/τρια αποκοπεί από τη γλώσσα/τις γλώσσες του/της βαθμιαία απομακρύνεται και από την κοινότητα στην οποία ανήκει, κάτι το οποίο αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ενδυνάμωση της ταυτότητάς του/της (Ρεβυθιάδου, 2015:151).

Όταν το σχολείο δεν λαμβάνει υπόψη του την οποιαδήποτε άλλη γλώσσα/ες και προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών, αυτό δεν βοηθάει τους/τις μαθητές/τριες στη μαθησιακή τους εξέλιξη. Αντίθετα η αξιοποίηση όλων των γλωσσών που μπορεί να ομιλούν οι μαθητές/τριες καθιστά πιο αποτελεσματική τη μαθησιακή διαδικασία. Ο/Η εκπαιδευτικός θα αποφασίσει εάν θα αξιοποιήσει ή όχι το γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών του/της, αφού αποφασίσει πρώτα πώς θα ήθελε να είναι η κοινωνία στην οποία θα ζήσουν οι μαθητές/τριές του/της, καθότι η τάξη του/της είναι μικρογραφία της κοινωνίας αυτής (Σκούρτου, 2011 : 42, 28, 175).

Οι Μπατσαλία και Σελλά-Μάζη (2003:434) αναφέρουν ότι οι εκπαιδευτικοί και κυρίως αυτοί/ές που διδάσκουν στο Δημοτικό οφείλουν να είναι ενημερωμένοι/ες σχετικά με την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών και να διαμορφώσουν ανάλογα τη διδασκαλία τους.

Οι Μητακίδου και Δανηλίδου (2007 στο : Σκούρτου, 2011:110) θεωρούν πως οι εκπαιδευτικοί, λόγω του γεγονότος ότι δεν είναι εξοικειωμένοι/ες με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας αισθάνονται ανασφαλείς κι έτσι αποφασίζουν να μην ασχοληθούν με το γλωσσικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους.

Ανεξάρτητα, πάντως, από την εκπαιδευτική πολιτική που θα αποφασίσει να ακολουθήσει ο/η εκπαιδευτικός σχετικά με το ζήτημα αυτό, η προηγούμενη γνώση και η/οι γλώσσα/ες των μαθητών/τριών υπάρχουν και είναι παρούσες στη μάθηση και οι μαθητές/τριες είτε μόνοι/ες είτε με τη συμβολή των εκπαιδευτικών θα επιχειρήσουν να τις αξιοποιήσουν κατά τη μαθησιακή διαδικασία (Σκούρτου, 2002:3). Αν όμως ο/η εκπαιδευτικός αποφασίσει ότι αυτές τον/την αφορούν και ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να αξιοποιούν όλα όσα ήδη γνωρίζουν από την

προηγούμενη γνώση και γλώσσα, τότε βοηθάει τους/τις μαθητές/τριες να γεφυρώσουν πιο εύκολα, γρήγορα και αποτελεσματικά την παλιά με τη νέα γνώση.

2.1. Έρευνες αναφορικά με τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη γλώσσα/στις γλώσσες και στο πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Η Φιλιπάρδου (1997:181-185) μέσα από έρευνά της σε σχολεία της Ρόδου κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι περισσότεροι/ες εκπαιδευτικοί θεωρούν τη διαφορετική πρώτη γλώσσα από την ελληνική ως πρόβλημα για την σχολική επιτυχία των μαθητών/τριών, διότι επηρεάζει αρνητικά την κατάκτηση της ελληνικής γλώσσας.

Μέσα από την έρευνα των Μητακίδου και Δανηλίδου (2007:453-465) αποδεικνύεται ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν θετικά τη διαφορετική γλώσσα και το διαφορετικό πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους ως προς τη μαθησιακή διαδικασία. Ανασταλτικός παράγοντας όμως είναι η έλλειψη επιμόρφωσης και εξοικείωσης των ίδιων των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

Από άλλες σχετικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί έχει αποδειχθεί ότι λόγω της έλλειψης εξοικείωσης των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, οι μαθητές/τριες δεν ενθαρρύνονταν από τους/τις εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιούν στη διδασκαλία τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση τους (Τσοκαλίδου, 2005:37-50, Tsokalidou, 2005:48-61, Τσοκαλίδου 2008^α: 402-412 & 2008^β:79-109).

Η έρευνα της Μήλιου (2013: 83-99), που πραγματοποιήθηκε το έτος 2010 σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Γενικής αγωγής με πολιτισμική ετερογένεια στην τάξη τους έδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί με περισσότερα χρόνια προϋπηρεσίας θεωρούν ότι η χρήση της πρώτης γλώσσας δεν βοηθάει στην εκμάθηση της ελληνικής, ενώ αντίθετα, νεότεροι/ες εκπαιδευτικοί, κάποιιοι/ες από τους/τις οποίους/ες είχαν παρακολουθήσει σχετικά σεμινάρια, θεωρούν ότι πρέπει να

αξιοποιείται η γλώσσα και το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Η έρευνα της Σκούρτου (2008 στο: Σκούρτου, 2011:25) αποδεικνύει πως παρόλο που οι εκπαιδευτικοί είναι θετικοί/ές απέναντι στην πρώτη γλώσσα των μαθητών/τριών τους, ωστόσο δεν εφαρμόζουν την κατάλληλη εκπαιδευτική πολιτική κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας.

Τέλος, μέσα από διάφορες μελέτες γίνεται φανερό η επιτακτική ανάγκη για κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα διδασκαλίας της δεύτερης γλώσσας (Sella-Mazi, 1999 στο : Μπατσαλία & Σελλά-Μάζη, 2003:436), καθώς οι περισσότεροι/ες εκπαιδευτικοί αισθάνονται ανασφάλεια μπροστά σε μια τάξη με δίγλωσσους/ες μαθητές/τριες (Δαμανάκης, 1997:180, Κοντογιάννη, 1997:170).

Κεφάλαιο 3^ο - Οι βασικές αρχές στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας

3.1. Ανάγκη για δημιουργία νοήματος (meaning making)

Κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας, εν προκειμένω της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σημαντικό ρόλο παίζει μεν η ίδια η γλώσσα, αλλά σημαντικότερο ρόλο παίζει η δημιουργία νοήματος μέσω αυτής ή και άλλων γλωσσών. Και αυτό διότι, με τη δημιουργία νοήματος, η γλώσσα και οι νέες γνώσεις κατακτώνται σε βάθος και πιο αποτελεσματικά.

Ο Wells (1999:277, 287-289) προτείνει ένα μοντέλο για τη δημιουργία νοήματος (meaning making), το οποίο εστιάζει περισσότερο στη διαδικασία που ακολουθείται κατά τη μαθησιακή διαδικασία και όχι τόσο στο μαθησιακό αποτέλεσμα. Με τον ίδιο τρόπο κάνει λόγο για διαδικασία της γνώσης (knowing) και όχι τόσο για την ίδια την γνώση και για γεφύρωση (bridging) της σχολικής με την καθημερινή γνώση.

Σημαντικό εργαλείο (tool) για τη δημιουργία νοήματος είναι το κείμενο (text), μέσω του οποίου μπορεί να γεφυρωθεί η γνώση. Και οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες είναι δυνατόν να δημιουργήσουν τα δικά τους κείμενα (πολυτροπικά και μη), ώστε να κατασκευάσουν νοήματα και να προσδιορίσουν και να ενισχύσουν την ταυτότητά τους.

Τα «κείμενα ταυτότητας» (identity texts) είναι ένα μέσο για να «κατασκευάσουν» οι μαθητές/τριες νόημα. Αυτά τα κείμενα είναι πολυτροπικά δημιουργήματα των ίδιων των μαθητών/τριών που, παρόλο που δεν γνωρίζουν καλά ή και καθόλου την ελληνική γλώσσα, τους δίνουν τη δυνατότητα να κάνουν γνωστές πληροφορίες για τη ζωή, τις ανάγκες, τις πεποιθήσεις τους (Κούρτη-Καζούλλη & Τζανετοπούλου, 2003, 2009, Kompiadou, Lenakakis & Tsokalidou, 2017, Skourtu, Kourtis-Kazoullis & Cummins, 2006:3).

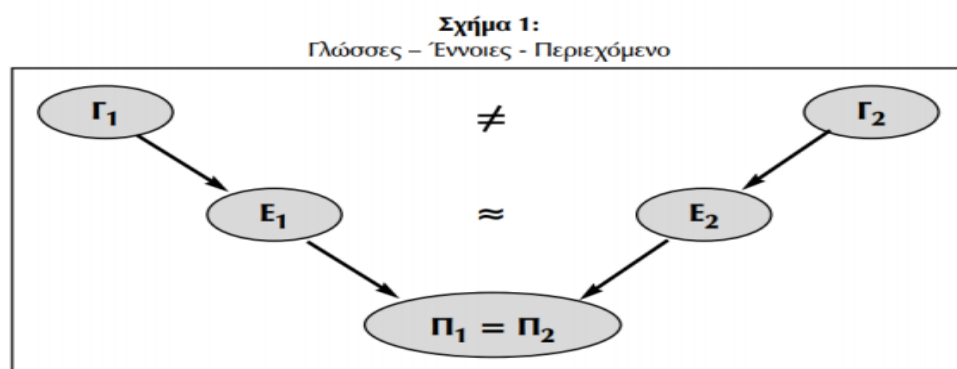
Παράλληλα με τα «κείμενα ταυτότητας», για τη δημιουργία νοήματος ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να εστιάσει και στα «κείμενα ταύτισης». Πρόκειται για ανάγνωση ιστοριών με τις οποίες οι μαθητές/τριες μπορούν να ταυτιστούν (Κομπιάδου, 2013:55).

Ένας άλλος τρόπος για τη δημιουργία νοήματος από τους/τις μαθητές/τριες είναι η συσχέτιση των εννοιών που γνωρίζουν ήδη στη/στις γλώσσα/ες του σπιτιού τους με τις αντίστοιχες έννοιες στη γλώσσα του σχολείου (Σκούρτου, 2002). Ακόμη, και η διαγλωσσικότητα θεωρείται ένας τρόπος για τη δημιουργία νοήματος από τους/τις ίδιους/ες μαθητές/τριες (Τσοκαλίδου, 2017). Τόσο ο κομβικός ρόλος των «εννοιών» όσο και της διαγλωσσικότητας κατά τη μαθησιακή διαδικασία αναλύονται στις επόμενες υποενότητες.

Επιπλέον, ο Krashen στη θεωρία του κάνει λόγο για τη σημασία του νοήματος στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην πρακτική της κατανοητής εισερχόμενης πληροφορίας κατά τη διδασκαλία. Οι μαθητές/τριες πρέπει να έρχονται αντιμέτωποι/ες με κατανοητά δεδομένα ώστε να κατακτήσουν τη νέα γνώση. Τα νέα δεδομένα που συναντούν οι μαθητές/τριες, λοιπόν, πρέπει να αποτυπώνονται με τη μεταβλητή $i+1$, σύμφωνα με την οποία το i σημαίνει τη γνώση που ήδη κατέχει ο/η μαθητής/τρια και το $+1$ δηλώνει τη νέα γνώση που καλείται να μάθει και η οποία πρέπει να είναι κατανοητή (Krashen, 1995).

3.2. Η σημασία των «εννοιών» στη μαθησιακή διαδικασία

Όταν οι εκπαιδευτικοί διδάσκουν μια γλώσσα, αυτό σημαίνει ότι, εκτός των άλλων διδάσκουν έννοιες και λεξιλόγιο. Οι έννοιες αυτές παίζουν σπουδαίο ρόλο κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας καθώς «μεταφέρονται» από την ήδη γνωστή γλώσσα στη γλώσσα του σχολείου. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές/τριες μαθαίνουν μία φορά την κάθε έννοια στη γλώσσα τους ή σε κάποια από τις γλώσσες τους κι έπειτα μαθαίνουν το αντίστοιχο λεξιλόγιο σε κάθε νέα γλώσσα που μαθαίνουν (Σκούρτου, 2002:12). Το παρακάτω σχήμα ερμηνεύεται ως εξής:

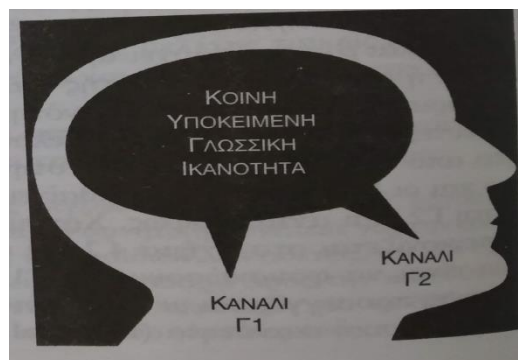
(πηγή: Σκούρτου, 2011)

Κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας (Γ2), εν προκειμένω της ελληνικής ως δεύτερης, οι δίγλωσσοι/ες μαθητές/τριες ενεργοποιούν τις έννοιες (E1) που ήδη έχουν κατανοήσει στη μητρική τους γλώσσα/στις γλώσσες τους, κι έτσι κατανοούν τις αντίστοιχες έννοιες (E2) και στη δεύτερη γλώσσα με αποτέλεσμα να κατακτούν το Περιεχόμενο της μάθησης που είναι κοινό (Π1=Π2) σε όλες τις γλώσσες. Κατά την προσπάθεια ενεργοποίησης της προϋπάρχουσας γνώσης και κατά τη μεταφορά της στη γλώσσα εκμάθησης, οι μαθητές/τριες μπορεί να κάνουν «λάθη». Τα «λάθη» αυτά, ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να τα επεξεργαστεί διερευνώντας την παραπάνω

διαδικασία που ακολουθούν οι μαθητές/τριες για τη δημιουργία νοήματος με σκοπό τη γεφύρωση της γνώσης (Σκούρτου, 2002).

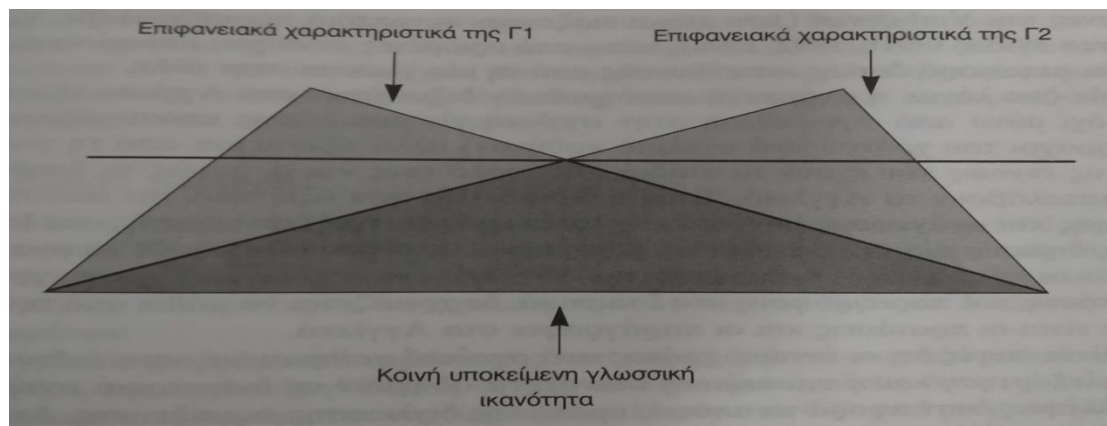
3.3. Το μοντέλο της Κοινής Υποκείμενης Γλωσσικής Ικανότητας

Ο Cummins (2005:136) αναφέρθηκε στο μοντέλο της Κοινής Υποκείμενης Γλωσσικής Ικανότητας για να περιγράψει τη σχέση ανάμεσα στις διαφορετικές γλώσσες του/ης ίδιου/ας ομιλητή/τριας. Πιο συγκεκριμένα, σημείωσε ότι η Γ1 (πρώτη γλώσσα) και η Γ2 (δεύτερη γλώσσα) καταλαμβάνουν τον ίδιο χώρο μέσα στον ανθρώπινο εγκέφαλο και αλληλεπιδρούν. Είναι σαν ένα μπαλόνι στο μυαλό του ομιλητή/της ομιλήτριας μέσα στο οποίο συνυπάρχουν και οι δυο γλώσσες. Ό,τι μαθαίνει στη μία γλώσσα είναι χρήσιμο και μεταφέρεται και στην άλλη γλώσσα. Υπάρχει, επομένως, μεταφορά γνώσης από τη μία γλώσσα στην άλλη.

(πηγή: Cummins, 2005:136)

Ένα άλλο σχήμα που παρουσιάζει το μοντέλο της Κοινής Υποκείμενης Γλωσσικής Ικανότητας είναι το παρακάτω:

(πηγή: Cummins, 2005:137)

Στο σχήμα αυτό απεικονίζεται ένα «διπλό παγόβουνο», του οποίου οι κορυφές είναι ξεχωριστές, αλλά η βάση τους είναι κοινή. Έτσι και οι γλώσσες του ομιλητή/της ομιλήτριας, ενώ φαίνεται να είναι διαφορετικές, στην πραγματικότητα αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και μεταφέρεται γνώση από τη μία στην άλλη (Σκούρτου, 2011:130).

Ωστόσο, παλαιότερα υπήρχε και το μοντέλο της Ανεξάρτητης Υποκείμενης Ικανότητας (Separate Underlying Proficiency Model) κατά την οποία οι δύο γλώσσες δεν αλληλεξαρτώνται, αντίθετα η μία υπάρχει εις βάρος της άλλης. Πιο συγκεκριμένα, το μοντέλο αυτό περιγράφεται στο παρακάτω σχήμα: και οι δύο γλώσσες καταλαμβάνουν χώρο στον εγκέφαλο του ομιλητή (μπαλόνι 1 και μπαλόνι 2). Όταν εμπλουτίζεται η μία γλώσσα (φουσκώνει το ένα μπαλόνι), αυτό δρα αρνητικά για την άλλη γλώσσα (το άλλο μπαλόνι καταλαμβάνει μικρότερο χώρο) (Baker, 2011:164 και 2001:238-239).

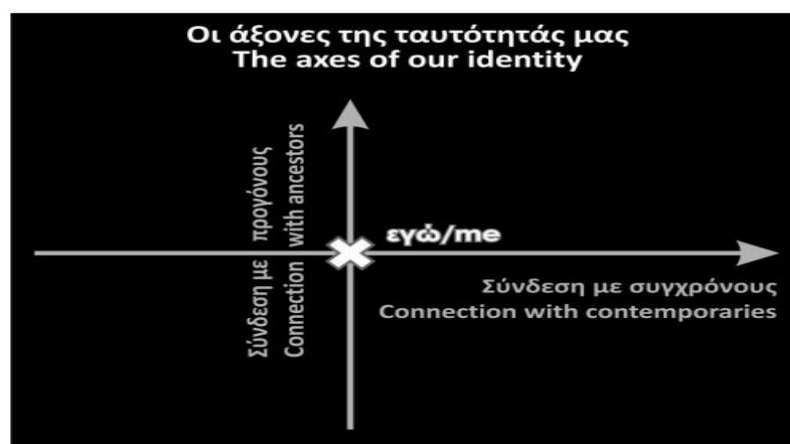

(πηγή: Επιμορφωτικός Οδηγός, 2014:23)

Βέβαια, μέσα από έρευνες αποδείχθηκε ότι το μοντέλο αυτό δεν ισχύει, καθώς τελικά οι γνώσεις και στις δυο ή περισσότερες γλώσσες του/της ομιλητή/τριας αλληλεξαρτώνται, συνυπάρχουν και στοιχεία τους μεταφέρονται από τη μία στην άλλη γλώσσα (Σκούρτου, 2001).

3.4. Η αξία της διαγλωσσικότητας (translanguaging) στη μαθησιακή διαδικασία

Σύμφωνα με τον Μααλούφ (1999 στο Τσοκαλίδου, 2017 : 64), η ταυτότητα κάθε ανθρώπου ορίζεται τόσο από το παρελθόν του όσο και από το μέλλον του:

(πηγή : Τσοκαλίδου, 2017)

Η ταυτότητα κάθε ανθρώπου αποτελείται από έναν κάθετο άξονα που τον συνδέει με το παρελθόν του και από έναν οριζόντιο άξονα πάνω στον οποίο χτίζει τις σχέσεις του με τους συγχρόνους του. Με την τομή αυτή των δύο αξόνων, ο Μααλούφ συνθέτει ένα πλαίσιο μέσα από το οποίο το κάθε στοιχείο αλληλεπιδρά και ενδυναμώνει το άλλο. Σε επίπεδο, λοιπόν, γλώσσας και συγκεκριμένα στην περίπτωση διγλωσσίας, η παραπάνω τομή δύναται να συσχετιστεί με τη διαγλωσσικότητα : Ο κάθετος άξονας αποτελεί τη γλώσσα/τις γλώσσες που ήδη κατέχει ο/η ομιλητής/τρια (από το παρελθόν του/της), ενώ ο οριζόντιος άξονας αφορά στη γλώσσα εκμάθησης. Η τομή των δύο αξόνων σχετίζεται με την αλληλεπίδραση των γλωσσών μεταξύ τους και την

ενδεχόμενη ταυτόχρονη αξιοποίησή τους από τον/την ομιλητή/τρια κατά τη γραφή ή και την ομιλία (διαγλωσσικότητα).

Ο όρος διαγλωσσικότητα (translanguaging) χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Ουαλό Cen Williams το 1994 όταν κατά τη διδασκαλία του σε δίγλωσσους/ες μαθητές/τριες χρησιμοποίησε παιδαγωγικές στρατηγικές που αξιοποιούσαν δύο γλώσσες. Ο Baker το έτος 2001 μετέφρασε τον όρο στα Αγγλικά. Σήμερα, ο όρος διαγλωσσικότητα αναφέρεται στη χρήση της γλώσσας ως ένα δυναμικό ρεπερτόριο και όχι ως ένα σύστημα με κοινωνικά και πολιτικά καθορισμένα όρια. Πιο συγκεκριμένα, με τη διαγλωσσικότητα δίνεται η δυνατότητα στον/την ομιλητή/τρια να συνθέσει το προσωπικό του/της επικοινωνιακό ρεπερτόριο αποτελούμενο από λέξεις διαφορετικών γλωσσών, χωρίς να απαιτείται να αξιοποιείται μία συγκεκριμένη γλώσσα κατά την ομιλία ή την γραφή. Η διαγλωσσικότητα, λοιπόν, αναφέρεται στη χρήση και των δύο γλωσσών, αφενός της γλώσσας που είναι το μέσο διδασκαλίας (γλώσσα του σχολείου) και αφετέρου της γλώσσας/των γλωσσών του/της μαθητή/τριας. Κατά τη μαθησιακή διαδικασία η διαγλωσσικότητα μπορεί να χρησιμεύσει ως «σκαλωσιά» (scaffold) για την κατανόηση του νοήματος των κειμένων από τον/την μαθητή/τρια αλλά και να του/της δώσει την ελευθερία να είναι ο εαυτός του/της (Garcia & Wei, 2018:1, 4).

Όταν χρησιμοποιείται η διαγλωσσικότητα κατά την διαδικασία της μάθησης επιτυγχάνονται οι εξής στόχοι :

- Ο/Η μαθητής/τρια λαμβάνει σημαντική βοήθεια κατά την κατανόηση κειμένων.
- Του/της δίνεται η δυνατότητα να αναπτύξει τη γλώσσα του σχολείου.
- Γίνονται φανεροί αρκετοί τρόποι μάθησης του/της μαθητή/τριας με διαφορετική πρώτη γλώσσα.
- Ενισχύεται η ταυτότητα του/της μαθητή/τριας αυτού/αυτής.

(Garcia, Johnson & Seltzer, 2017 στο : Τσιπλάκου, 2018: 47)

Η διαγλωσσικότητα λοιπόν, δίνει τη δυνατότητα στον/στην ομιλητή/τρια να αξιοποιήσει όλο το γλωσσικό του/της ρεπερτόριο με σκοπό τη δημιουργία νοήματος (Garcia 2009a, 2009b στο : Τσοκαλίδου, 2017 : 62).

3.5. Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας και η ενδυνάμωση (empowerment) της ταυτότητας του/της μαθητή/τριας με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Μία από τις σημαντικότερες αρχές της Παιδαγωγικής είναι ότι *«Το σχολείο οφείλει να παραλάβει το μαθητή από το σημείο στο οποίο αυτός βρίσκεται πραγματικά σε σχέση με το γνωστικό, συναισθηματικό, ψυχοκινητικό και κοινωνικοπολιτισμικό του επίπεδο...»* και όχι να τον/την αντιμετωπίσει μονοπολιτισμικά, σύμφωνα με την παγιωμένη εκπαιδευτική πολιτική που καθορίζεται από το αναλυτικό πρόγραμμα. Έτσι, ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να επιτρέψει και να δώσει τη δυνατότητα στο παιδί να διαμορφώσει την προσωπικότητά του και να καλλιεργήσει τις γνώσεις του με βάση τα όσα ήδη γνωρίζει από το σπίτι του (Δαμανάκης, 1997: 244, 104).

Με δεδομένο ότι η ταυτότητα κάθε ανθρώπου, άρα και των μαθητών/τριών ορίζεται τόσο από το παρελθόν όσο και από το μέλλον του (Μααλούφ, 1999 στο : Τσοκαλίδου, 2017), ο/η εκπαιδευτικός που διδάσκει την ελληνική ως δεύτερη γλώσσα, ως παιδαγωγός πρέπει να λαμβάνει υπόψη του/της την ταυτότητα των μαθητών/τριών του/της και να διαμορφώνει ανάλογα τη μαθησιακή διαδικασία, αξιοποιώντας και αναπτύσσοντας το γλωσσικό και πολιτισμικό τους κεφάλαιο.

Σύμφωνα με την Σκούρτου (2011 : 99, 162), βασικό στοιχείο κατά τη διδασκαλία είναι να ισχύει η κεντρική παιδαγωγική σχέση εκπαιδευτικού – μαθητών. Αυτό σημαίνει ότι όλοι/ες οι μαθητές/τριες πρέπει να είναι ταυτόχρονα και αποδεκτοί/ές και να μαθαίνουν. Έτσι, το σχολείο καλείται να διαμορφώσει με τέτοιο τρόπο τη διαδικασία και το περιβάλλον της μάθησης ώστε με την αξιοποίηση των προηγούμενων γνώσεων και γλωσσών των μαθητών/τριών να επιτευχθεί η ενδυνάμωση της ταυτότητάς τους και να κατακτήσουν εις βάθος τη νέα γνώση. Με αυτόν τον τρόπο, ο/η μαθητής/τρια ενδυναμώνεται και *«επενδύει την ταυτότητά του σε μέγιστο βαθμό»*.

Οι συχνά αγνοούμενες από τους/τις εκπαιδευτικούς διαφορές ανάμεσα στη γλώσσα και τον πολιτισμό του σπιτιού των μαθητών/τριών και στη γλώσσα και τον πολιτισμό του σχολείου έχει ως αποτέλεσμα την περιορισμένη επιτυχία στη διδασκαλία

συγκεκριμένων μαθημάτων και καθόλου την ενδυνάμωση και την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των μαθητών/τριών (Okonkwo, 1983 στο: Benson, 2002: 304).

Όπως αναφέρει η Χοντολίδου (2007:35) «*Αισθάνομαι όμως καλά όταν ξέρω πως είμαι αποδεκτή για όλες αυτές τις, κάποιες φορές, συγκρουόμενες, ταυτότητες*». Αυτό σημαίνει ότι αν ο/η εκπαιδευτικός αποδεχτεί την ταυτότητα του/της μαθητή/τριας, αυτό έχει μεγάλη σημασία, διότι ο/η τελευταίος/α αισθάνεται ασφάλεια, κάτι που θα λειτουργήσει θετικά κατά τη διαδικασία της μάθησης (Δραγώνα, 2007:12).

Σύμφωνα με τον Cummins (2000 στο Τσοκαλίδου, 2012 : 118) οι σχέσεις εξουσίας που υπάρχουν ανάμεσα στο σχολείο, που προωθεί τον μονοπολιτισμό και στους μαθητές/τριες που έχουν διαφορετική/ές γλώσσα/ες και πολιτισμικό υπόβαθρο είναι αναγκαίο να μεταβληθούν σε σχέσεις συνεργασίας.

Πριν γίνει όμως αυτό, πρέπει αρχικά ο/η εκπαιδευτικός να αναπτύξει ειλικρινείς σχέσεις με τους/τις μαθητές/τριές του/της και τους γονείς τους (Johnson & Johnson, 2016 : 108).

Μόνο εάν υπάρξουν σημαντικές παρεμβάσεις ενάντια στις εξουσιαστικές σχέσεις της κοινωνίας θα είναι δυνατόν να μεταβληθεί η σχολική επίδοση των μαθητών/τριών με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο προς το καλύτερο. Το ζητούμενο είναι η διαπραγμάτευση ταυτοτήτων ανάμεσα σε εκπαιδευτικό και μαθητή/τρια. Αν ο/η εκπαιδευτικός δεχτεί να διαπραγματευτεί την ταυτότητά του/της, μετατρέψει τη σχέση εξουσίας με τον/την μαθητή/τρια του/της σε συνεργατική σχέση και αξιοποιήσει την προηγούμενη γνώση και γλώσσα του/της, ο/η μαθητής/τρια αισθάνεται την αποδοχή και τον σεβασμό ως προς τον/την ίδιο/α, την οικογένεια και τον πολιτισμό του/της κι έτσι η σχέση τους χτίζεται με εμπιστοσύνη (Cummins, 2005 : 18, 23).

Η μετατροπή των εξουσιαστικών σχέσεων ανάμεσα στον/την εκπαιδευτικό και το/τη μαθητή/τρια σε σχέσεις συνεργασίας συντελεί στην ενδυνάμωση της ταυτότητας του/της μαθητή/τριας (Cummins, 2005 : 32). Επίσης, η αποδοχή του/της μαθητή/τριας, ο σεβασμός προς τη γλώσσα και τον πολιτισμό του/της και η εμπιστοσύνη είναι βασικές παράμετροι για την ενδυνάμωσή του (Cummins, 2005 : 11).

Σύμφωνα με τον Μααλούφ (1999 στο : Τσοκαλίδου, 2012 : 81) «.....όσο πιο πολύ οι μετανάστες/τριες νιώθουν πως ο πολιτισμός της χώρας καταγωγής τους, γίνεται αντικείμενο σεβασμού, τόσο πιο ανοιχτοί/ες θα είναι απέναντι στον πολιτισμό της χώρας που τους υποδέχεται».

Όσον αφορά στο αίσθημα ασφάλειας που πρέπει να διακατέχει τον/την μαθητή/τρια ώστε να ενδυναμωθεί η ταυτότητά του/της, είναι πολύ βασικό, κατά τους Ofelia Garcia & Li Wei (2014) η σχολική τάξη να αποτελεί έναν ασφαλή «τρίτο χώρο» (third space). Αυτό σημαίνει ότι η σχολική τάξη διαχωρίζεται από τον χώρο των ξεχωριστών γλωσσών. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές/τριες δεν θα διστάζουν να εκφραστούν. Αντίθετα, θα έχουν τη δυνατότητα συνθέτοντας τις γλώσσες τους να εκφράζονται ελεύθερα για τη δημιουργία νοήματος.

Ωστόσο, στην περίπτωση που οι μαθητές/τριες βρεθούν σε ένα σχολικό περιβάλλον στο οποίο είναι αναγκασμένοι/ες να ξεχάσουν την πρώτη τους γλώσσα που τους είναι κάτι οικείο και να εκφράζονται, καθώς και να μαθαίνουν πλέον μόνο στη γλώσσα του σχολείου, αυτό είναι δυνατόν να τους οδηγήσει σε «κρίσεις ταυτότητας» (Αμπατζόγλου, 2001).

Οι Gkaintartzi & Tsokalidou (2011 στο Τσοκαλίδου, 2012 : 121) αναφέρουν ότι αρκετές έρευνες έδειξαν πως οι μετανάστες γονείς είναι θετικοί στο να λαμβάνουν συμβουλές από τους/τις εκπαιδευτικούς, με την προϋπόθεση όμως οι σχέσεις τους να είναι συνεργατικές και όχι σχέσεις εξουσίας των εκπαιδευτικών προς τους/τις μαθητές/τριες και τους γονείς τους.

Η ενδυνάμωση της ταυτότητας των μαθητών/τριών επιτυγχάνεται, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω και με τη δημιουργία «κειμένων ταυτότητας» από τους/τις ίδιους/ες τους/τις μαθητές/τριες (Κούρτη – Καζούλλη, 2008:108, Κούρτη-Καζούλλη & Τζανετοπούλου, 2003, 2009, Κομπιάδου & Τσοκαλίδου, 2014:44). Και αυτό γιατί, με τα κείμενα ταυτότητας τους δίνεται η ευκαιρία να κατασκευάσουν δικά τους κείμενα και να κάνουν φανερές λεπτομέρειες για τη ζωή, τα βιώματα, τις εμπειρίες και τις απόψεις τους.

Η Χατζηδάκη (2000) αναφέρει επίσης, ότι για να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, σημαντικό ρόλο παίζει η συνεργασία ανάμεσα στον/ην εκπαιδευτικό του Τ.Υ. ΖΕΠ και στον/ην

εκπαιδευτικό της «κανονικής» τάξης. Πιο συγκεκριμένα, η διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας πρέπει να υιοθετηθεί και μέσα στην κανονική τάξη, ώστε οι μαθητές/τριες με διαφορετική/ές γλώσσα/ες να μην αισθάνονται αποκομμένοι/ες από την τάξη τους, αλλά να αλληλεπιδρούν και να συνεργάζονται με τους/τις συμμαθητές/τριές τους και να βοηθούνται από αυτούς.

Κεφάλαιο 4^ο - Η αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Σύμφωνα με τους Chamot και Jessner (1998 και 1999 στο : Cummins, 2005:164,165) η αξιοποίηση της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών έχει κεντρική σημασία κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας, καθώς με αυτόν τον τρόπο θα συνειδητοποιήσουν πράγματα που ήδη γνωρίζουν και θα κατανοήσουν πιο εύκολα τις νέες γνώσεις.

Ο Cummins (1999:100-103, 2003β:61) θεωρεί ότι η αξιοποίηση του γλωσσικού κεφαλαίου των μαθητών/τριών πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι της διδασκαλίας της δεύτερης γλώσσας, καθώς η μητρική γλώσσα τους καθορίζει την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας και συμβάλλει στη βελτίωση των δεξιοτήτων τους σε αυτήν. Έτσι, στην περίπτωση που η γλώσσα/οι γλώσσες των μαθητών/τριών αυτών «υπάρχει» και στο σχολείο, αυτό θα έχει αναμφίβολα θετικά αποτελέσματα για τους/τις μαθητές/τριες (Gumperz, 1982:57).

Οι Grant και Sleeter (2007:vii,17) επίσης, αναφέρονται στην αξία της χρήσης της γλώσσας/των γλωσσών των μαθητών/τριών ως πηγή μάθησης, αλλά και στην ανάγκη συνεργασίας του/της εκπαιδευτικού με τους γονείς τους. Και οι Villegas και Lucas (2002:21,25-26) τίθενται υπέρ αυτής της άποψης, ενώ παράλληλα προσθέτουν ότι πέρα από τις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών/τριών σε επίπεδο σχολείου, είναι απαραίτητο να γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός και πληροφορίες σχετικά με την καθημερινότητα των παιδιών στο σπίτι και στην κοινότητα. Μάλιστα, επισημαίνουν ότι για να μπορέσει ο/η εκπαιδευτικός να εκμαιεύσει τέτοιες πληροφορίες πρέπει να

έχει δημιουργήσει ο/η ίδιος ένα κλίμα ασφάλειας, εμπιστοσύνης, ειλικρίνειας και σεβασμού απέναντι στους/τις μαθητές/τριες και τους γονείς τους.

Με την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, οι μαθητές/τριες αυτοί/ές θα είναι σε θέση να κατανοήσουν σε βάθος και πιο εύκολα έννοιες και δεδομένα με βάση την ήδη κατακτηθείσα γνώση τους. Αυτό θα τους/τις βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν ότι ο πολιτισμός τους γίνεται αποδεκτός από τον/την εκπαιδευτικό, θα ενδυναμώσει την ταυτότητά τους και θα αισθανθούν ασφάλεια κατά τη διαδικασία της μάθησης, κάτι που θα βοηθήσει και τους/τις εκπαιδευτικούς, οι οποίοι/ες θα είναι σε θέση να γνωρίζουν περισσότερες λεπτομέρειες για την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών τους.

Δεδομένου του γεγονότος ότι η/οι γλώσσα/ες του/της μαθητή/τριας και η γλώσσα του σχολείου αλληλεξαρτώνται και γίνεται μεταφορά από τη μία στην άλλη, ο/η εκπαιδευτικός οφείλει κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας να διερευνήσει τη γλώσσα/τις γλώσσες του/της μαθητή/τριας και να προσπαθήσει να αναπτύξει τόσο τη/τις γλώσσα/ες του/της μαθητή/τριας όσο και τη γλώσσα του σχολείου, ώστε να επιτευχθεί η γεφύρωση της γνώσης (Σκούρτου, 2000).

Επιπρόσθετα, όταν αξιοποιείται η πρώτη γλώσσα των μαθητών/τριών για τη διδασκαλία τους, οι μαθητές/τριες κατακτούν πιο εύκολα τη νέα γνώση κι έτσι μαθαίνουν πιο εύκολα τη νέα γλώσσα (Rodriguez, 1995:2).

Η Sakellaropoulou (2007:423, 434) αναφέρει πως η αξιοποίηση της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών πρέπει να γίνεται και στην πράξη κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας και όχι μόνο θεωρητικά, διαφορετικά δεν θα υπάρχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Με την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών των μαθητών/τριών κατά τη μαθησιακή διαδικασία, οι μαθητές/τριες βοηθούνται στην κατανόηση των νέων γνώσεων (καθώς στηρίζονται σε όσα ήδη γνωρίζουν). Επιπρόσθετα, ενισχύεται η εκμάθηση βασικών και πιο εξεζητημένων στοιχείων της εκπαίδευσης : οι μαθητές/τριες, κάνοντας ανάγνωση στη/στις γλώσσα/ες τους εξοικειώνονται με τη διαδικασία αυτήν και μεταφέρουν την ικανότητά τους και στις νέες γλώσσες που μαθαίνουν. Έπειτα, οι μαθητές/τριες αποκτούν την ικανότητα να χρησιμοποιούν τη νέα γλώσσα πιο επισταμένα (Krashen, 1991:2).

Ο Benson (2002:306-309, 312) αναφέρει πως η αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών των μαθητών/τριών στη διδασκαλία έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

Οι μαθητές/τριες διδάσκονται ένα θεματικό πεδίο (π.χ. Μαθηματικά) σε μια γλώσσα που ήδη γνωρίζουν και καταλαβαίνουν, κι έτσι δεν χρειάζεται να περιμένουν να μάθουν καλά τη δεύτερη γλώσσα για να το διδαχθούν. Επιπλέον, με την αξιοποίηση της πρώτης γλώσσας των μαθητών/τριών για τη διδασκαλία της ανάγνωσης και της γραφής οι μαθητές/τριες κατανοούν πιο εύκολα τόσο τα ηχητικά σύμβολα όσο και τη σύνδεση μεταξύ της προφορικής και γραπτής επικοινωνίας. Επιπρόσθετα, μέσα από τη χρήση της γλώσσας/των γλωσσών των μαθητών/τριών μπορεί να διδαχθεί ρητά η δεύτερη γλώσσα. Με την έγκαιρη εστίαση στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων επικοινωνίας στη δεύτερη γλώσσα, οι μαθητές/τριες τη μαθαίνουν μέσα από μια ουσιαστική αλληλεπίδραση. Τελικά, η αξιοποίηση του γλωσσικού κεφαλαίου των μαθητών/τριών συμβάλλει όχι μόνο στην επιτυχημένη απόκτηση του αλφαριθμητισμού τους αλλά και στην δημιουργία κινήτρων και στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους. Η αυτοεκτίμηση αυτή έγκειται στο γεγονός ότι αφενός οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν το πλήρες φάσμα των γνώσεως και της εμπειρίας τους στη/στις γλώσσα/ες τους και αφετέρου οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κατανοήσουν πιο εύκολα τι γνωρίζουν οι μαθητές/τριες ώστε να διαμορφώνουν ανάλογα τη διδασκαλία τους.

Τέλος, η αξιοποίηση της προηγούμενης γνώσης και γλώσσας των μαθητών/τριών βοηθάει και τον/την εκπαιδευτικό να μάθει περισσότερες πληροφορίες για τις ανάγκες των μαθητών/τριών του/της ώστε να προσαρμόσει ανάλογα τη διδασκαλία του σε αυτές (Cummins, 1999:168).

4.1. Τι είναι οι πηγές γνώσης (Funds of Knowledge) των μαθητών/τριών

Οι González, Moll και Amanti (2005 στο Rodriguez, 2013 : 89) ονομάζουν «πηγές γνώσης» τις ιστορικά συσσωρευμένες και πολιτισμικά αναπτυγμένες γνώσεις και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία και την ευημερία των νοικοκυριών και των ατόμων μέσα σε αυτά.

Κάποιες από τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών είναι η/οι γλώσσα/ες του σπιτιού τους, η εκπαίδευση των γονέων τους, οι σχέσεις με τους συγγενείς, οι παραδόσεις και τα έθιμα της οικογένειας, οι εμπειρίες τους, ο τρόπος διασκέδασης και τα ενδιαφέροντα της οικογένειας (Gonzalez, Moll & Amanti, 2001:133, 2005, Moll, Amanti, Neff & Gonzalez, 1992: 133).

Οι μαθητές/τριες στο σπίτι τους δεν είναι παθητικοί παρατηρητές/τριες, όπως συμβαίνει με το σχολείο. Κάποιοι/ες μαθητές/τριες μπορεί να συμβάλλουν στα οικονομικά του σπιτιού τους, κάποιοι/ες άλλοι/ες μπορεί να αναλαμβάνουν λόγω των γνώσεών τους να συνεννοηθούν στην αγγλική γλώσσα με εξωτερικούς φορείς, κάποιοι/ες άλλοι/ες μπορεί να βοηθούν στο μέγαλωμα των μικρότερων αδερφών τους (Moll, Amanti, Neff & Gonzalez, 1992: 134). Αν ο/η εκπαιδευτικός γνωρίζει τέτοιες πληροφορίες για τη ζωή τους, μπορεί να τις αξιοποιήσει και να διαμορφώσει ανάλογα τη διδασκαλία του/της, ώστε να επιτύχει θετικά μαθησιακά αποτελέσματα.

4.1.1. Τρόπος πρόσβασης του/της εκπαιδευτικού στις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών

Εφόσον ο/η εκπαιδευτικός αποφασίσει ότι θα αξιοποιήσει τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών του με μεταναστευτικό υπόβαθρο, αναγκαία προϋπόθεση είναι να υιοθετήσει μια τακτική διερεύνησης των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών αυτών. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να ενδιαφερθεί να μάθει για τη γλώσσα και το πολιτισμικό κεφάλαιο του σπιτιού των μαθητών/τριών του/της.

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση στις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών αναθέτοντάς τους να γράψουν μια έκθεση σχετικά με τη ζωή τους ή να κάνουν μια παρουσίαση με τα ενδιαφέροντά τους.

Ωστόσο, προκειμένου να αποκτήσει ο/η εκπαιδευτικός βαθύτερη πρόσβαση στις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών του/της, πρέπει αρχικά οι σχέσεις ανάμεσα στον/στην εκπαιδευτικό, στον/στην μαθητή/τρια και στην οικογένεια του/της μαθητή/τριας να μετατραπούν από εξουσιαστικές σε συνεργατικές. Με τη συνεργασία

αυτή ανάμεσα στον/την εκπαιδευτικό και τους γονείς, οι τελευταίοι καταλαβαίνουν πως ο πολιτισμός και η γλώσσα τους γίνονται αποδεκτά από το σχολείο κι έτσι είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί η πρόσβαση του/της εκπαιδευτικού σε αυτά (Τσοκαλίδου, 2012:102-103). Το αίσθημα αποδοχής και σεβασμού της γλώσσας και της προηγούμενης γνώσης του/της μαθητή/τριας και της οικογένειάς του/της από τον/την εκπαιδευτικό, θα βοηθήσει τους γονείς να τον/την εμπιστευτούν. Έτσι, ο/η εκπαιδευτικός θα αποκτήσει πρόσβαση στις πηγές γνώσης της οικογένειας του/της μαθητή/τριας και μέσα από την πρόσβαση αυτή θα πληροφορηθεί την προηγούμενη γνώση του/της μαθητή/τριας. Λαμβάνοντάς την υπόψη, θα διαμορφώσει κατάλληλα τη διδασκαλία του/της ώστε να επιτευχθεί η ενδυνάμωση της ταυτότητας του/της μαθητή/τριας και τα αποτελέσματα της μαθησιακής διαδικασίας θα είναι θετικά (Cummins, 2005, Johnson & Johnson, 2016:107).

4.1.2. Έρευνες σχετικά με την αξιοποίηση και μη της γλώσσας/των γλωσσών και των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής έδειξε ότι οι μαθητές/τριες μειονοτικών ομάδων που δεν τους επιτρέπεται από το σχολείο να χρησιμοποιούν τη μητρική τους γλώσσα, παρά μόνο τη γλώσσα του σχολείου δυσκολεύονται κατά την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας (Baker, 2014:190).

Επίσης, ο Cummins (2005:51-57) περιγράφει δύο περιπτώσεις σχετικά με την αξιοποίηση και την αποστροφή αντίστοιχα, του εκπαιδευτικού συστήματος σε σχέση με τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών:

Η πρώτη περίπτωση αφορά στην αξιοποίηση των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών και στη συμπερίληψή τους στη διδασκαλία. Πιο συγκεκριμένα, στην Καλιφόρνια, σε σχολείο της περιοχής του Pajaro Valley εφαρμόστηκε σε ισπανόφωνους γονείς και μαθητές/τριες ένα μορφωτικό πρόγραμμα. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, μια ομάδα γονέων συναντιόταν κάθε μήνα με σκοπό να διαβάζουν διάφορα κείμενα, ποιήματα, ιστορίες που έγραφαν οι ίδιοι ή τα παιδιά τους. Μέσα από το πρόγραμμα αυτό τονιζόταν η αξία που έχει η πρώτη γλώσσα και ο πολιτισμός των παιδιών και η

ανάγκη να συνεχίσει να αναπτύσσεται. Επίσης, επισημάνθηκε και ο κομβικός ρόλος των γονέων στη μαθησιακή εξέλιξη των παιδιών τους. Οι γονείς ανταποκρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό στο πρόγραμμα : Έπαιρναν στο σπίτι τους ένα βιβλίο κάθε φορά και μαζί με τα παιδιά τους προσπαθούσαν να το διαβάσουν και να εκμαιεύσουν το νόημά του, απαντώντας σε κάποιες ερωτήσεις. Με αυτόν τον τρόπο, υπήρξε πραγματική συνεργασία ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές/τριες. Έτσι, οι μαθητές/τριες και οι γονείς τους κατάλαβαν ότι ο πολιτισμός και η γλώσσα τους γίνεται αποδεκτός και σεβαστός, αισθάνθηκαν ασφάλεια και ενδυναμώθηκε η ταυτότητά τους, κάτι που είχε θετικό αντίκτυπο στη μαθησιακή τους εξέλιξη.

Η δεύτερη περίπτωση αφορά στην προσπάθεια αφομοίωσης του πολιτισμού και της γλώσσας μαθητών/τριών, κάτι που είχε αρνητικά αποτελέσματα στην μαθησιακή και κοινωνική τους εξέλιξη. Πιο συγκεκριμένα, η περίπτωση αυτή αφορά σε Ινδιάνους μαθητές που φοιτούσαν σε οικοτροφεία-σχολεία του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών. Η εκπαιδευτική πολιτική που ακολουθήθηκε στα οικοτροφεία αυτά ήταν η αναγκαστική απομάκρυνση των μαθητών από τις οικογένειές τους και η επιβολή της γλώσσας και του πολιτισμού του σχολείου, με σκοπό να αποκοπούν οι μαθητές από τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους. Και αυτό γιατί η γλώσσα τους θεωρούνταν εμπόδιο. Σε περίπτωση που μιλούσαν τη γλώσσα τους κακοποιούνταν και τιμωρούνταν. Αυτή η πρακτική δεν είχε καθόλου καλά αποτελέσματα, καθώς οι μαθητές όταν μεγάλωσαν δεν ήταν σε θέση να επικοινωνήσουν καλά ούτε στη γλώσσα του σχολείου ούτε στη δική τους. Ως αποτέλεσμα, οι περισσότεροι μαθητές δεν σπούδασαν, αντίθετα στράφηκαν σε επιλογές που τους οδήγησαν στην περιθωριοποίηση (αλκοολισμός κ.λπ.).

Επιπρόσθετα, μέσα από την έρευνα των Rhamie και Hallam (2002 στο : Κυπριανού, 2011: 151) σε Αφρικανούς που φοιτούσαν σε αγγλικό σχολείο και οι οποίοι σημείωσαν επιτυχία στη διδασκαλία, αποδείχθηκε η μεγάλη σημασία που είχε η συνεργασία των γονέων με τον εκπαιδευτικό.

Θετικά ήταν και τα αποτελέσματα της έρευνας των Rumbaut και Ima (1987 στο : Cummins, 2005 : 71) σχετικά με μαθητές της Νοτιοανατολικής Ασίας, οι οποίοι σημείωσαν σχολική πρόοδο λόγω της διατήρησης των πολιτισμικών τους στοιχείων.

Τέλος, η Benson (2001:9) αναφέρεται σε μία έρευνα που πραγματοποιήθηκε τα έτη 1996-1997 στο πλαίσιο ενός πρότζεκτ με τίτλο *PEBIMO* (Experimental Project in

Bilingual Schooling in Mozambique). Το πρότζεκτ αυτό ξεκίνησε να εφαρμόζεται στη Μοζαμβίκη με σκοπό να βελτιώσει την ποιότητα της εκπαίδευσης των Μοζαμβικανών μαθητών/τριών. Απώτερος σκοπός της ερευνήτριας ήταν μέσα από το πρόγραμμα να γίνουν συστάσεις προς το Υπουργείο Παιδείας της Μοζαμβίκης ώστε να ενταχθούν στην εκπαίδευση δίγλωσσα προγράμματα. Αρχικός στόχος ήταν να ασχοληθούν οι εκπαιδευτικοί εντατικά με τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας των μαθητών/τριών εστιάζοντας στην καλλιέργεια των προφορικών επικοινωνιακών τους δεξιοτήτων, παράλληλα με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων γραμματισμού τους στη μητρική τους γλώσσα. Απώτερος στόχος ήταν να επεκτείνει σταδιακά το Υπουργείο Παιδείας τη δίγλωσσα εκπαίδευση και σε άλλες ομοιογενείς γλωσσικά περιοχές. Οι εκπαιδευτικοί, οι διευθυντές των σχολείων και οι γονείς/κηδεμόνες των μαθητών/τριών εξέφρασαν την ικανοποίησή τους σχετικά με το πρόγραμμα, διότι οι μαθητές/τριες ήταν ικανοί να διαβάζουν και να γράφουν και στις δύο γλώσσες. Επιπρόσθετα, εξαιτίας του γεγονότος ότι οι μαθητές/τριες είχαν την δυνατότητα να μεταφέρουν και να αξιοποιήσουν τις δεξιότητες γραμματισμού τους από την πρώτη στη δεύτερη γλώσσα, απέκτησαν περισσότερα κίνητρα για μάθηση, έπαιρναν περισσότερες πρωτοβουλίες στο σπίτι και βοηθούσαν τα αδέρφια τους με τα μαθήματα.

4.2. Προτεινόμενες εκπαιδευτικές πρακτικές αξιοποίησης της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Η αξιοποίηση της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών μπορεί να επιτευχθεί με τους εξής τρόπους (Schiffini, 1994 στο : Cummins, 2005:175-176) :

- Με τη χρήση εποπτικών μέσων, δίνεται το έναυσμα στους/τις μαθητές/τριες να εκφραστούν με αφορμή διάφορα ερεθίσματα.
- Με την αξιοποίηση κάποιων αντικειμένων συχνής χρήσης τους ή αντικειμένων ιστορικής αξίας έρχεται στην επιφάνεια η προηγούμενη γνώση τους.

- Ανταλλαγή εμπειριών ανάμεσα στους/τις μαθητές/τριες και επέκταση της συζήτησης μέσα από ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού.
- Παροχή κινήτρου στους/τις μαθητές/τριες ώστε να εκφράσουν γραπτώς την προηγούμενη γνώση τους μέσα από πρόχειρα γραπτά, ημερολόγιο και άλλα.
- Αλληλεπίδραση προηγούμενης και νέας γνώσης. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες αφού χωρίσουν μία σελίδα σε τρία μέρη, ονομάζουν κάθε μέρος με τα γράμματα Ξ-Θ-Μ (K-W-L). Στο μέρος που ονόμασαν «Ξ» θα σημειώνουν τις γνώσεις που ήδη έχουν, σχετικά με το μάθημα. Στο μέρος που ονόμασαν «Θ» θα σημειώνουν αυτό που επιδιώκουν να μάθουν από το μάθημα και στο μέρος που ονόμασαν «Μ» θα σημειώνουν αυτά που ήδη έχουν μάθει.

Η αξιοποίηση της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί με τη συνεργατική μάθηση (Χατζηδάκη, 2000: 8, 9). Στην περίπτωση που το μάθημα στοχεύει στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας μέσω της διδασκαλίας ενός άλλου μαθήματος (π.χ. γεωγραφία), μία καλή ομάδα θα αποτελούσε ένας/μία μαθητής/τρια που δεν γνωρίζει καλά τη γλώσσα με έναν/μία μαθητή/τρια που έχει πρώτη γλώσσα την ελληνική. Στην περίπτωση που το μάθημα στοχεύει στην εμπέδωση της ύλης γνωστικών αντικειμένων θα ήταν προτιμότερο να συνεργαστούν οι δίγλωσσοι/ες μαθητές/τριες μεταξύ τους, ώστε να χρησιμοποιήσουν στην κατανόηση την πρώτη τους γλώσσα. Επιπρόσθετα, η ανάθεση δραστηριότητας σε μια ομάδα μαθητών/τριών αποτελούμενη από έναν/μία φυσικό/ή ομιλητή/τρια και έναν/μία δίγλωσσο/η μαθητή/τρια, για την περάτωση της οποίας είναι χρήσιμες και απαραίτητες και οι γνώσεις του/της δεύτερου/ης, είναι ένας τρόπος αξιοποίησης της προηγούμενης γνώσης του/της (του δίγλωσσου μαθητή).

4.3. Ήδη εφαρμοσμένες εκπαιδευτικές πρακτικές αξιοποίησης της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Η Τσοκαλίδου (2012:121-130) περιγράφει εκπαιδευτικές πρακτικές αξιοποίησης της προηγούμενης γνώσης δίγλωσσων μαθητών/τριών, οι οποίες έχουν ήδη εφαρμοστεί με επιτυχία:

Διαδραστικά πρότζεκτ:

- Το πορτρέτο του δίγλωσσου παιδιού

Το συγκεκριμένο πρότζεκτ πραγματοποιήθηκε σε δημοτικά σχολεία του Βόλου. Στα σχολεία αυτά οι δίγλωσσοι μαθητές/τριες κλήθηκαν να φέρουν από το σπίτι τους διάφορες φωτογραφίες και ζωγραφιές στις οποίες να αποτυπώνονται στιγμές και στοιχεία από τη ζωή τους. Έπειτα, με τη βοήθεια των συμμαθητών τους έφτιαζαν τα προσωπικά τους «πορτρέτα», μέσα από τα οποία εξέφρασαν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους για το σχολείο, κατέγραψαν λέξεις κοινές στις δύο γλώσσες κ.λπ. Μέσα από αυτό το πρότζεκτ οι εκπαιδευτικοί γνώρισαν καλύτερα τους/τις μαθητές/τριές τους, καθώς έμαθαν περισσότερες λεπτομέρειες για τις ζωές τους. Αυτά τα πορτρέτα στη συνέχεια παρουσιάστηκαν σε ημερίδα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

- Το ελληνο-αραβικό πρότζεκτ «Απ’ τα μάτια των παιδιών»

Αυτό το πρότζεκτ είναι προϊόν συνεργασίας ανάμεσα σε σχολεία της Θεσσαλονίκης, στα οποία φοιτούσαν μαθητές/τριες με αραβική καταγωγή και στις οικογένειες των μαθητών/τριών αυτών και πραγματοποιήθηκε από την ομάδα «Πολύδρομο». Μέσω του πρότζεκτ αυτού επιδιώχθηκε να διευρυνθούν οι γνώσεις των μαθητών/τριών και των νηπίων αυτών ως προς τον αραβικό πολιτισμό. Επίσης, οι μαθητές/τριες ζωγράφισαν σκηνές από αραβικά παραμύθια και δημιούργησαν ελληνο-αραβικό βιβλίο. Με τη διαδικασία αυτή ενισχύθηκε η ταυτότητα των μαθητών/τριών, καθώς δόθηκε χώρος και χρόνος στον πολιτισμό τους.

Δίγλωσσα βιβλία:

- Κείμενα ταύτισης

Μέσα από το πρότζεκτ “Multiliteracies Project” δόθηκε η δυνατότητα στους/τις μαθητές/τριες να δημιουργήσουν τα δικά τους προσωπικά πολυτροπικά κείμενα ή ζωγραφιές και με αυτόν τον τρόπο να επιτύχουν την σύνδεση της προηγούμενης με τη

νέα γνώση, να εξασκηθούν στην κατασκευή κειμένων στη γλώσσα εκμάθησης, να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητές τους και να συσχετίσουν τη γλώσσα τους με τη δεύτερη γλώσσα. Τα κείμενα ταύτισης αξιοποιήθηκαν, επίσης, στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα στη δραστηριότητα «Παιδαγωγική Ετερότητα», όπου μαθητές του Λυκείου ενός σχολείου της Ρόδου παροτρύνθηκαν να δημιουργήσουν τα δικά τους κείμενα, χρησιμοποιώντας όποια γλώσσα ήθελαν, αλλά και την αγγλική που ήταν η γλώσσα εκμάθησης (Κούρτη - Καζούλλη & Τζανετοπούλου, 2003, 2009, Τσοκαλίδου, 2012: 130). Από αυτή τη δραστηριότητα δημιουργήθηκε ένα βιβλίο με τα κείμενα των μαθητών/τριών με τίτλο «*Εμείς οι άλλοι: Μελετώντας την ετερότητα στο κοινωνικό περιβάλλον του σχολείου*». Με τη χρήση των κειμένων ταυτότητας δόθηκε η δυνατότητα στους/τις μαθητές/τριες να εκφράσουν στοιχεία για τη ζωή, τις εμπειρίες και τον πολιτισμό τους κι έτσι ενδυναμώθηκε η ταυτότητά τους (Κούρτη – Καζούλλη, 2008:112).

- Το πρώτο μου βιβλίο για τη διγλωσσία

Το βιβλίο αυτό δημιουργήθηκε για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας και υπάρχει σε διάφορες γλώσσες, όπως ελληνικά-αλβανικά, ελληνικά-αγγλικά κ.λπ. Το θεωρητικό μέρος του πραγματεύεται ζητήματα διγλωσσίας. Στο μέρος αυτό το κείμενο που είναι γραμμένο στα ελληνικά μπορεί να διαβαστεί στο χώρο του σχολείου και το κείμενο που είναι γραμμένο στην άλλη γλώσσα μπορεί να διαβαστεί στο σπίτι του/της μαθητή/τριας. Στο διαδραστικό μέρος του βιβλίου δίνεται η δυνατότητα στους/τις μαθητές/τριες να κάνουν ζωγραφιές ή να γράψουν οτιδήποτε στη γλώσσα του σπιτιού τους, αλλά και να ασχοληθούν με δραστηριότητες αξιοποιώντας και τη γλώσσα του σπιτιού και τη γλώσσα του σχολείου (Τσοκαλίδου, 2004).

Επιπλέον, η Ρεβυθιάδου (2015:151-166) περιγράφει μια άλλη δράση η οποία εφαρμόστηκε πιλοτικά στο πλαίσιο του Προγράμματος «Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων Μαθητών» τις σχολικές χρονιές 2011-2012 και 2012-2013 με σκοπό την ενίσχυση της γλώσσας καταγωγής μαθητών/τριών που δεν είχαν ως μητρική την ελληνική γλώσσα. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από τη δράση αυτή επιχειρήθηκε να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί μια διδακτική παρέμβαση που αφορούσε στη διδασκαλία της γλώσσας των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό

υπόβαθρο και συγκεκριμένα της Αλβανικής και της Ρωσικής. Η διδασκαλία έγινε από δίγλωσσους/ες εκπαιδευτικούς. Κατά τη διάρκεια της Δράσης δημιουργήθηκαν δύο γλωσσικά τεστ κατάταξης, δύο εγχειρίδια και μία γραμματική στην αλβανική γλώσσα, μία γραμματική στη ρωσική γλώσσα και ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον, το οποίο αποτελείται από κείμενα και δραστηριότητες και μέσω του οποίου επιχειρείται να διδαχθεί τόσο η αλβανική όσο και η ρωσική γλώσσα. Τα αποτελέσματα της δράσης αυτής ήταν θετικά, δεδομένου του γεγονότος ότι οι εκπαιδευτικοί που δίδαξαν τους μαθητές/τριες αποδέχτηκαν τη διαφορετικότητα των τελευταίων και οι μαθητές/τριες, από κει που δεν μιλούσαν καθόλου στο σπίτι τους τη γλώσσα καταγωγής τους, έπειτα από αυτή την παρέμβαση άρχισαν να τη χρησιμοποιούν.

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 5^ο – Μεθοδολογία της έρευνας

5.1. Ερευνητικός σκοπός, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των γνώσεων και των απόψεων των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σε δημοτικά σχολεία της Ρόδου σχετικά με την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Μέσα από την παρούσα εργασία επιδιώκεται να επιτευχθούν οι παρακάτω στόχοι:

- 1) Να διερευνηθούν οι γνώσεις των εκπαιδευτικών των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ σχετικά με την/τις γλώσσα/ες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.
- 2) Να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ σχετικά με την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.
- 3) Να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο αξιοποιούνται η γλώσσα/οι γλώσσες και η προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο από τους/τις εκπαιδευτικούς των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ.
- 4) Να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο επιδιώκεται η ενδυνάμωση της ταυτότητας των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο από τους/τις εκπαιδευτικούς των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ.

Σε αντιστοιχία με τους παραπάνω στόχους προκύπτουν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- 1) Ποιες είναι οι γνώσεις των εκπαιδευτικών των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο;
- 2) Θεωρούν οι εκπαιδευτικοί των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ απαραίτητη την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας;

- 3) Αξιοποιούν οι εκπαιδευτικοί των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών αυτών κατά τη μαθησιακή διαδικασία;
- 4) Επιδιώκουν οι εκπαιδευτικοί των Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ την ενδυνάμωση της ταυτότητας των μαθητών/τριών αυτών;

5.2. Το Δείγμα

Δεδομένου του γεγονότος ότι στην ποιοτική έρευνα η επιλογή των συμμετεχόντων/ουσών και του χώρου διερεύνησης καθορίζεται από τους ανθρώπους και τον τόπο που θεωρεί ο/η ερευνητής/τρια κατάλληλους για τη βαθύτερη κατανόηση και διερεύνηση του ζητήματος που τον/την απασχολεί (Creswell, 2016: 243, 244) στην παρούσα έρευνα το δείγμα αποτελούν εν ενεργεία εκπαιδευτικοί Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ που διδάσκουν σε δημοτικά σχολεία της Ρόδου. Η δειγματοληψία ήταν σκόπιμη (purposeful sampling) ως προς την ιδιότητα και τον τόπο εργασίας των εκπαιδευτικών αυτών, διότι η έρευνα αποσκοπούσε στη διερεύνηση των γνώσεων και των απόψεων συγκεκριμένα των εκπαιδευτικών των Τ.Υ. ΖΕΠ σε δημοτικά σχολεία της Ρόδου. Αυτό σημαίνει ότι το είδος της σκόπιμης δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα είναι η ομοιογενής δειγματοληψία (Creswell, 2016: 246), καθώς οι συνεντευξιαζόμενοι/ες που επιλέχθηκαν είχαν κάποια κοινά χαρακτηριστικά (είναι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ σε Δημοτικά Σχολεία της Ρόδου). Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα αποτέλεσαν δέκα εκπαιδευτικοί, 6 άνδρες και 4 γυναίκες. Η επιλογή των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών ΖΕΠ έγινε τυχαία ως προς το φύλο, την προϋπηρεσία και την περαιτέρω επιμόρφωση.

Το προφίλ των εκπαιδευτικών του δείγματος, σύμφωνα με τις συνεντεύξεις που δόθηκαν διαμορφώθηκε ως εξής :

Όλοι/όλες οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν στην έρευνα είναι αναπληρωτές/τριες δάσκαλοι/δασκάλες και εργάζονται φέτος σε Τάξη Υποδοχής ΖΕΠ στη Ρόδο. Οι ηλικίες τους κυμαίνονται 30-40 έτη και είναι όλοι άγαμοι/ες, εκτός από μία εκπαιδευτικό η οποία δήλωσε ότι είναι έγγαμη. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών (8

από τους 10) εργάζονται σε Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου, ενώ οι υπόλοιποι/ες δύο εργάζονται σε Δημοτικό Σχολείο της πόλης της Ρόδου.

Η γενική εκπαιδευτική εμπειρία των εκπαιδευτικών αυτών κυμαίνεται από 2,5 μήνες έως 8 έτη. Η εκπαιδευτική τους εμπειρία σε Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ μετράει από 2,5 μήνες έως 2 έτη.

Ως προς το επίπεδο σπουδών οι μισοί/ές εκπαιδευτικοί (5 στους 10) έχουν μεταπτυχιακό. Αναφορικά με την ύπαρξη εργασιακής εξειδίκευσης στη διδασκαλία μαθητών/τριών με διαφορετική πρώτη γλώσσα από την ελληνική οι 7 από τους 10 εκπαιδευτικούς έχουν κάποια περαιτέρω εξειδίκευση – επιμόρφωση σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, οι 2 από αυτούς/ές έχουν μεταπτυχιακό στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και οι 5 έχουν παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο διαπολιτισμικότητας. Παρατίθενται οι απαντήσεις των συνεντευξιζομένων σχετικά με αυτό το θέμα, αυτούσιες:

Σ1 : Οι προπτυχιακές μου σπουδές βοήθησαν σε ένα μικρό βαθμό σε αυτό που κάνω τώρα. Η συμμετοχή μου σε ένα επιμορφωτικό σεμινάριο λίγων ωρών του Πανεπιστημίου Αιγαίου με θέμα «Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας» με κατατόπισε περισσότερο στην προσέγγιση δίγλωσσων ή μονόγλωσσων παιδιών.

Σ2 : Οι σπουδές μου ήταν καθοριστικές στην άσκηση του εκπαιδευτικού μου έργου καθώς οι δυσκολίες που συνάντησα, όπως μαθητές με μαθησιακά ή οικογενειακά προβλήματα δεν θα ήταν διαχειρίσιμες εάν δεν υπήρχε η κατάρτιση και η απαιτούμενη εκπαίδευση τόσο σε προπτυχιακό επίπεδο όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Ε : Έχετε δηλαδή κάποιο Μεταπτυχιακό στον τομέα της εκπαίδευσης;

Σ2 : Ναι, έχω κάνει μεταπτυχιακό στην διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Σ3 : Με βοήθησε αρκετά ένα Επιμορφωτικό Σεμινάριο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που έκανα στο Πανεπιστήμιο Μυτιλήνης. Αλλά και οι μαθητές που έχω, μιλάνε ή καταλαβαίνουν πολύ καλά τα ελληνικά.

Σ4 : Οι προπτυχιακές μου σπουδές όπως και οι μεταπτυχιακές μου βοήθησαν ιδιαίτερα στην ενασχόλησή μου στο Τμήμα Υποδοχής. Το Μεταπτυχιακό μου σχετίζεται με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης.

Σ5 : Με βοήθησε ένα σεμινάριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (400 ωρών) και λίγα μαθήματα του προπτυχιακού μου σχετικά με τη δίγλωσση εκπαίδευση.

Σ6 : Έχω παρακολουθήσει κάποια σεμινάρια και επιμορφώσεις λίγων ωρών σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση αλλά ήταν κυρίως θεωρητικού περιεχομένου και δεν βοήθησαν αρκετά. Το Μεταπτυχιακό που έχω είναι στην ειδική αγωγή, οπότε και αυτό δεν με βοηθάει ιδιαίτερα.

Σ7 : * Δεν έχω κάποια επιμόρφωση σχετικά με τη διδασκαλία των αλλοδαπών μαθητών. Μόνο στο Πανεπιστήμιο που κάναμε κάτι μαθήματα σχετικά με τη διγλωσσία. Μόνο αυτό. Αλλά και πάλι πέρασαν κάποια χρόνια και δεν θυμάμαι και πολλά πράγματα.

Σ8 : Δεν έχω κάποιο μεταπτυχιακό. Μόνο ένα σεμινάριο 400 ωρών έχω παρακολουθήσει σχετικά με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Οι γνώσεις που πήρα, μπορώ να πω ότι με βοήθησαν αρκετά κατά τη διδασκαλία σε Τάξη Υποδοχής.

Σ9 : Η εκπαίδευσή μου με βοήθησε σε κάποιο βαθμό σε αυτό που κάνω τώρα. Το Μεταπτυχιακό μου σχετίζεται με την ειδική αγωγή κι έτσι μπορώ να πω ότι με βοηθάει ως ένα βαθμό στη διδασκαλία στα Τμήματα Υποδοχής ΖΕΠ.

Σ10 : * Σίγουρα οι προπτυχιακές σπουδές μου στο Παιδαγωγικό τμήμα με βοήθησαν αρκετά αλλά δεν εξειδικεύτηκα στη διδασκαλία των μαθητών με διαφορετική μητρική γλώσσα από την ελληνική. Και το Μεταπτυχιακό μου έγινε στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, οπότε δεν μπορώ να πω ότι με βοήθησε ιδιαίτερα στην τωρινή μου απασχόληση στα ΖΕΠ.

Ακολουθεί ο Πίνακας 1 με τα στοιχεία του προφίλ των εκπαιδευτικών που έλαβαν μέρος στην έρευνα:

Πίνακας 1. Συγκεντρωτική καταγραφή των στοιχείων των εκπαιδευτικών ως προς το φύλο, την ηλικία, τα έτη προϋπηρεσίας, τις επιπρόσθετες σπουδές, τον αριθμό μαθητών/τριών στις Τ.Υ. ΖΕΠ και τις μητρικές γλώσσες των μαθητών/τριών αυτών

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΕ Τ.Υ. ΖΕΠ	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΕΤΗ ΕΚΠ/ΚΗΣ ΠΡΟΫΠΗΡΕΣΙΑΣ	ΕΤΗ ΕΚΠ/ΚΗΣ ΠΡΟΫΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΕ Τ.Υ. ΖΕΠ	ΕΠΙΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	ΑΡΙΘΜΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ ΣΕ Τ.Υ. ΖΕΠ ΚΑΙ ΜΗΤΡΙΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΤΟΥΣ
Σ1 – Σε χωριό της Ρόδου	Γυναίκα	31	4	1	Επιμορφωτικό σεμινάριο του Πανεπιστημίου Αιγαίου στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας	9 παιδιά (έχουν ως μητρική την αλβανική γλώσσα)
Σ2 – Σε χωριό της Ρόδου	Άνδρας	39	8	1	Μεταπτυχιακό στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου	15 εγγεγραμμένοι και 5 επιπλέον που δεν γνωρίζουν καλά την ελληνική (έχουν ως μητρική την αλβανική γλώσσα)
Σ3 – Σε χωριό της Ρόδου	Άνδρας	40	6	1	Επιμορφωτικό Σεμινάριο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Μυτιλήνη)	24 παιδιά (2 παιδιά έχουν ως μητρική γλώσσα τα ινδικά, 3 παιδιά τα βουλγάρικα και 19 έχουν τα αλβανικά)
Σ4 – Σε χωριό της Ρόδου	Γυναίκα	39	2,5 μήνες	2,5 μήνες	Μεταπτυχιακό στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας	9 παιδιά (6 παιδιά έχουν ως μητρική γλώσσα τα αλβανικά και 3 παιδιά τα ρουμάνικα)

					ως δεύτερης	
Σ5 – Στην πόλη της Ρόδου	Άνδρας	30	5	2	Σεμινάριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (400 ωρών)	20 παιδιά εγγεγραμμένα και άλλα 9 παιδιά παρακολουθούν άτυπα (24 παιδιά έχουν ως μητρική την αλβανική γλώσσα και 5 παιδιά τη βουλγάρικη)
Σ6 – Στην πόλη της Ρόδου	Άνδρας	30	5	2	-Μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή -Σεμινάρια και επιμορφώσεις στη διαπολιτισμική εκπαίδευση	18 παιδιά (12 παιδιά έχουν ως μητρική τους γλώσσα την αλβανική, 4 παιδιά τη βουλγάρικη και 2 την τούρκικη)
Σ7 – Σε χωριό της Ρόδου	Άνδρας	31	3	1	Όχι	22 παιδιά (19 παιδιά έχουν ως μητρική την αλβανική γλώσσα και 3 παιδιά τη βουλγάρικη)
Σ8 – Σε χωριό της Ρόδου	Γυναίκα	30	4	2	Επιμορφωτικό Σεμινάριο στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας (400 ωρών)	12 παιδιά (10 παιδιά έχουν ως μητρική γλώσσα τα αλβανικά και 2 παιδιά τα βουλγάρικα)
Σ9 – Σε χωριό της Ρόδου	Άνδρας	30	2	1	Μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή	12 παιδιά (έχουν ως μητρική την αλβανική γλώσσα. Υπήρχε και μία μαθήτρια από τη Ρουμανία αλλά έφυγε)
Σ10 – Σε χωριό της Ρόδου	Γυναίκα	34	4	1	Μεταπτυχιακό στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση	19 παιδιά (17 παιδιά έχουν ως μητρική γλώσσα τα αλβανικά και 2 παιδιά τα βουλγάρικα. Υπήρχαν και 2 παιδιά από την Κίνα αλλά έφυγαν

						από το σχολείο)
--	--	--	--	--	--	-----------------

5.3. Ερευνητική μέθοδος - Ερευνητικό εργαλείο

Σε συνάρτηση με τον τρόπο διατύπωσης των ερευνητικών ερωτημάτων που διατυπώθηκαν παραπάνω, η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα είναι η ποιοτική. Δεν επιλέχθηκε η ποσοτική μέθοδος, διότι η έρευνα δεν αποσκοπεί στην εξαγωγή ποσοτικών συμπερασμάτων. Αντίθετα, στόχος είναι η διερεύνηση, η περαιτέρω μελέτη και η βαθύτερη κατανόηση του θέματος της έρευνας (Creswell, 2016: 72).

Θετικό ρόλο στη χρήση της ποιοτικής μεθόδου κατά τη διεξαγωγή μιας έρευνας αποτελεί το γεγονός ότι κατά τη μέθοδο αυτή χρησιμοποιούνται «ανοιχτές» ερωτήσεις οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα στον/στην συνεντευξιαζόμενο να εκφράσει τις εμπειρίες και τις απόψεις του/της ελεύθερα χωρίς να καθοδηγείται από «κλειστές» ερωτήσεις. Στην ποιοτική μέθοδο επίσης, ο/η ερευνητής/τρια θέτει προκαθορισμένες ερωτήσεις, οι οποίες όμως δύναται να τροποποιηθούν ή και να επεκταθούν μέσα από τη συζήτηση που λαμβάνει χώρα, με σκοπό να απαντηθούν οι ερωτήσεις που θέτει ο/η ερευνητής/τρια. Επιπλέον, με τη χρήση υποερωτημάτων (βολιδοσκοπήσεων) ο/η ερευνητής/τρια μπορεί να αντλήσει περισσότερες πληροφορίες για το υπό διερεύνηση θέμα. Έτσι, ο/η ερευνητής/τρια μαθαίνει από τον/την συνεντευξιαζόμενο/η αλλά οδηγείται και σε νέα δεδομένα (Creswell, 2016: 256, 260).

Ωστόσο, χαρακτηριστικό στοιχείο κατά τη χρήση της ποιοτικής μεθόδου στην έρευνα και κατά την ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώνονται είναι η αναπόφευκτη έκφραση της γνώμης του/της ερευνήτριας. Επίσης, η ανάλυση μιας ποιοτικής έρευνας μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους ανάλογα με τις κωδικοποιήσεις του/της κάθε ερευνητή/τριας. Παράλληλα, όσον αφορά στο ερευνητικό εργαλείο της συνέντευξης, προκειμένου αυτή να πραγματοποιηθεί απαιτείται η αλληλεπίδραση ερευνητή/τριας και συνεντευξιαζόμενου/ης. Για τον λόγο αυτό ο/η τελευταίος/α υπάρχει περίπτωση να απαντάει στις ερωτήσεις με γνώμονα αυτό που «πρέπει» να ακουστεί, κι έτσι να μην είναι αντικειμενικά τα αποτελέσματα (Creswell, 2016: 256). Προς αποφυγή όλων των παραπάνω περιπτώσεων και προκειμένου να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των ευρημάτων η ερευνήτρια ακολούθησε κάποιες οδηγίες. Όσον αφορά στην πραγματοποίηση των συνεντεύξεων, αφενός διαβεβαίωσε κάθε συνεντευξιαζόμενο/η ότι τα προσωπικά του/της στοιχεία δεν πρόκειται να

δημοσιευθούν, ούτως ώστε να αισθανθούν πιο οικεία και να εκφράσουν πιο άνετα τις απόψεις τους και αφετέρου διατύπωσε με τέτοιο τρόπο τις ερωτήσεις ώστε να μην τους οδηγεί η ίδια προς μία συγκεκριμένη απάντηση. Αυτό σημαίνει ότι με τις κατάλληλες ερωτήσεις, η ερευνήτρια επεδίωξε μεν να λάβει τις απαντήσεις στις ερωτήσεις που έθεσε, αλλά τους έδωσε και τη δυνατότητα να μιλήσουν και να την οδηγήσουν κι εκείνοι/ες σε συγκεκριμένες πληροφορίες. Όσον αφορά στην ανάλυση του περιεχομένου των δεδομένων που συλλέχθηκαν, η τακτική της περιελάμβανε την προσπάθεια εντοπισμού αρκετών κωδικών, ώστε να γίνει πιο εμπειριστατωμένη η έρευνά της (Creswell, 2016:284). Επίσης, η ερευνήτρια προσπάθησε στο τέλος να αντιπαραβάλει τα ευρήματα της έρευνάς της με αυτά άλλων ερευνών και να καταλήξει σε συμπεράσματα.

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα έρευνα είναι η ημιδομημένη συνέντευξη, με ανοικτού τύπου (open-ended questions) και γενικές ερωτήσεις (Creswell, 2016: 256) οι οποίες δεν περιορίζουν τις απόψεις των συμμετεχόντων/ουσών και τους δίνουν τη δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα, ώστε με αυτόν τον τρόπο να διερευνηθούν σε βάθος οι απόψεις και οι γνώσεις τους. Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στις συνεντεύξεις παρουσιάζονται στο παράρτημα Α' της παρούσας εργασίας και χωρίζονται στις παρακάτω ενότητες: *A. Δημογραφικά στοιχεία, B. Εργασιακή εξειδίκευση και εμπειρία, Γ. Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, Δ. Αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών, των πηγών γνώσης και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο από τους/τις εκπαιδευτικούς κατά τη μαθησιακή διαδικασία και E. Απόψεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.* Ο τρόπος διατύπωσης κάποιων ερωτήσεων διέφερε σε κάποιες συνεντεύξεις, καθώς προσαρμόστηκε στην εκάστοτε συζήτηση.

Αρχικά, η ερευνήτρια ενημέρωσε τους/τις συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα για το σκοπό της έρευνας, για το χρόνο που θα διαρκέσει η συνέντευξη, για τα σχέδια σχετικά με την αξιοποίηση των ευρημάτων και για τη δυνατότητα να λάβουν περίληψη της έρευνας όταν περαιωθεί. Επίσης, τους/τις διαβεβαίωσε ότι θα διατηρηθεί η ανωνυμία τους. Αφού εξασφάλισε τη συναίνεση για τη συμμετοχή τους

στην έρευνα και τη μαγνητοφώνησή τους, προχώρησε στη διαδικασία συλλογής των δεδομένων κι έπειτα στη μεταγραφή τους.

Η ερευνήτρια ξεκίνησε τη συνέντευξη με γενικές ερωτήσεις και ανάλογα με τις εκάστοτε απαντήσεις που λάμβανε, έθετε νέες ερωτήσεις έως ότου λάβει απαντήσεις στα ερωτήματα που έθετε. Παράλληλα με τη μαγνητοφώνηση κρατούσε σύντομες σημειώσεις. Επίσης, στηρίχθηκε στον οδηγό με τις ερωτήσεις που είχε ετοιμάσει, αλλά ήταν και ευέλικτη με την έννοια ότι παρακολουθούσε τη συζήτηση με τον/την κάθε συνεντευξιαζόμενο/η, ο/η οποίος/α την οδηγούσε σε νέα δεδομένα.

Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων το κλίμα μεταξύ της ερευνήτριας και των εκπαιδευτικών ήταν αρκετά καλό. Η ερευνήτρια απηύθυνε τις ερωτήσεις στους/ις συμμετέχοντες/ουσες και, χωρίς να τους επηρεάζει, τους/τις άφηνε να εκφραστούν ελεύθερα. Για τον σκοπό αυτόν, έθετε γενικού τύπου και ανοιχτές ερωτήσεις στους/στις συνεντευξιαζόμενους/ες. Φρόντισε ώστε όλες οι ερωτήσεις να είναι κατανοητά διατυπωμένες σ' αυτούς/ές. Στις λίγες περιπτώσεις κατά τις οποίες χρειάστηκαν περαιτέρω διευκρινήσεις σχετικά με το περιεχόμενο κάποιων ερωτήσεων, τις διασαφήνισε. Επίσης, σε κάποιες περιπτώσεις η ερευνήτρια χρησιμοποίησε βολιδοσκοπήσεις (probes) αποσαφήνισης ή και ανάπτυξης (Creswell, 2016:260), ώστε με συγκεκριμένα υποερωτήματα να διασαφηνιστούν ή να διερευνηθούν σε μεγαλύτερο βάθος οι απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών.

Οι εν λόγω συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν το χρονικό διάστημα του μήνα Μαΐου του έτους 2020. Κάποιες από αυτές υλοποιήθηκαν μέσω τηλεφώνου (τηλεφωνικές συνεντεύξεις - telephone interviews) και κάποιες μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή (Skype), δεδομένης της κατάστασης που επικρατεί και της προσωρινής αναστολής της κυκλοφορίας και της λειτουργίας των σχολείων για την αποφυγή εξάπλωσης της πανδημίας του κορονοϊού. Δεδομένου του γεγονότος ότι η τηλεφωνική συνέντευξη στερεί τη δυνατότητα οπτικής επαφής με τους/τις συνεντευξιαζόμενους/ες, η ερευνήτρια επεδίωξε, όπου ήταν εφικτό, οι συνεντεύξεις να πραγματοποιηθούν ως επί το πλείστον μέσω Skype, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αυτή. Κάθε συνέντευξη διήρκεσε κατά μέσο όρο περίπου 20-25 λεπτά.

Ωστόσο, αφότου η ερευνήτρια ετοίμασε το πρωτόκολλο Συνέντευξης (Παράρτημα Α') και πριν ξεκινήσει με τις συνεντεύξεις, για να ελέγξει κατά πόσο ήταν επαρκής ο οδηγός των ερωτήσεων εφάρμοσε μια πιλοτική συνέντευξη. Αρχικά μαγνητοφώνησε

τη συνέντευξη, έπειτα την απομαγνητοφώνησε, τροποποίησε κάποιες ερωτήσεις ώστε να είναι πιο κατανοητές στους/στις συνεντευξιαζόμενους/ες και αφού είδε ότι μέσα από τις απαντήσεις που έλαβε μπορούσαν να απαντηθούν ικανοποιητικά τα ερευνητικά της ερωτήματα, προχώρησε στη διαδικασία των συνεντεύξεων. Αφού ολοκλήρωσε τις συνεντεύξεις, τις απομαγνητοφώνησε (Παράρτημα Β') μία προς μία και ξεκίνησε με τη διαδικασία ανάλυσης των δεδομένων.

5.4. Ανάλυση και ερμηνεία δεδομένων

Για την ανάλυση και την ερμηνεία των ποιοτικών δεδομένων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις η ερευνήτρια ακολούθησε τη θεματική ανάλυση με τα έξι στάδια που προτείνονται από τον Creswell (2016: 275) :

- Προετοιμασία και οργάνωση των δεδομένων
- Διερεύνηση και κωδικοποίηση της βάσης δεδομένων
- Περιγραφή των ευρημάτων και διαμόρφωση θεμάτων
- Παρουσίαση και αναφορά θεμάτων
- Ερμηνεία της σημασίας των ευρημάτων
- Επικύρωση της εγκυρότητάς τους

Πιο συγκεκριμένα, αφού ολοκλήρωσε την απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων ξεκίνησε με τη διερεύνηση της γενικής σημασίας των δεδομένων. Διάβασε αρκετές φορές τις απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις ώστε να αποκτήσει μία ευρύτερη εικόνα για τα δεδομένα που συνέλεξε. Παράλληλα με την προσεκτική μελέτη των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων, η ερευνήτρια κρατούσε σημειώσεις που θεώρησε ότι θα της φανούν χρήσιμες κατά την ανάλυση του περιεχομένου. Έπειτα, προχώρησε στη διαδικασία κωδικοποίησης των δεδομένων (coding process). Χώρισε το κείμενο κάθε συνέντευξης σε τμήματα κειμένου (text segments) και τους έδωσε από έναν τίτλο - κωδικό (code) με σκοπό αυτοί οι κωδικοί στη συνέχεια να περιοριστούν και να οδηγήσουν σε περιγραφές (descriptions) ή κατηγορίες / θέματα (themes). Οι κωδικοί που χρησιμοποιήθηκαν προέκυψαν είτε από τις λέξεις που

χρησιμοποίησαν οι ίδιοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, *κωδικοί in vivo (in vivo codes)*, είτε από διατυπώσεις της ίδιας της ερευνήτριας. Στις περιπτώσεις που οι κωδικοί αυτοί εξέφραζαν παρόμοια θέματα, συγχωνεύθηκαν ώσπου τελικά η ερευνήτρια κατέληξε στη διατύπωση κάποιων γενικών θεμάτων (Creswell, 2016 : 283-284).

5.5. Επικύρωση της ακρίβειας των ευρημάτων της έρευνας

Δεδομένου του γεγονότος ότι η παρούσα εργασία αποτελεί ποιοτική έρευνα και προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος να θεωρηθεί υποκειμενικός ο τρόπος παρουσίασης των ευρημάτων της έρευνας η ερευνήτρια προχώρησε στην επικύρωση της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των ευρημάτων (*validating findings*) μέσω της τριγωνοποίησης (*triangulation*). Η τριγωνοποίηση είναι μία μέθοδος που χρησιμοποιούν οι ποιοτικοί/ές ερευνητές/τριες για τη διασταύρωση των πληροφοριών και στοιχείων των ερευνών τους από διαφορετικές πηγές (διαφορετικά άτομα ή είδη δεδομένων ή διαφορετικούς τρόπους συλλογής δεδομένων). Με τον τρόπο αυτό, η εκάστοτε ποιοτική έρευνα είναι πιο ακριβής διότι βασίζεται σε διαφορετικές πηγές δεδομένων (Creswell, 2016 : 299).

Όσον αφορά στην παρούσα μελέτη, καθ' όλη τη διάρκεια των συνεντεύξεων η ερευνήτρια παράλληλα με τη μαγνητοφώνηση κρατούσε και σύντομες σημειώσεις χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά σχετικά με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών. Αυτό το έκανε και για να διασφαλίσει τα δεδομένα ώστε να μη χαθούν αλλά και γιατί την ώρα των συνεντεύξεων όταν λάμβανε κάποια απάντηση προφορικά ενδεχομένως να την κατανοούσε διαφορετικά απ' ό,τι θα την εκλάμβανε όταν την άκουγε ή θα τη διάβαζε αργότερα. Έτσι, η ερευνήτρια είχε τη δυνατότητα να επιβεβαιώσει τα δεδομένα που συνέλεξε μέσα από τις συνεντεύξεις αλλά και από τις σημειώσεις.

Κεφάλαιο 6^ο – Ευρήματα της έρευνας

Από την συγχώνευση των παρόμοιων κωδικών που συγκέντρωσε η ερευνήτρια κι έπειτα από επανεξέταση των θεμάτων ως προς το αν πληρούν τα κριτήρια ώστε να συμπεριληφθούν στις κατηγορίες (π.χ. ύπαρξη αρκετών δεδομένων που να τα προσδιορίζουν) προέκυψαν κάποια θέματα και υποκατηγορίες θεμάτων. Η ερευνήτρια, αφού εξασφάλισε ότι οι θεματικές κατηγορίες που επιλέχθηκαν πληρούν και τα δυο κριτήρια του Patton (1990), αφενός εσωτερική ομοιογένεια και αφετέρου εξωτερική ετερογένεια, τα παραθέτει παρακάτω.

Αρχικά, γίνεται παρουσίαση των θεμάτων και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας χωρίς σχολιασμό. Ταυτόχρονα, παρατίθενται αυτούσια αποσπάσματα των απαντήσεων των εκπαιδευτικών προκειμένου να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία της ανάλυσης.

6.1. Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Ένα από τα θέματα που αναδείχθηκαν μέσα από τις απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων ήταν οι γνώσεις τους ως προς τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Αναλυτικότερα:

6.1.1. Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Πιο συγκεκριμένα, οι γνώσεις των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα ως προς τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών τους είναι οι ακόλουθες:

Γνώσεις ως προς τις μητρικές γλώσσες των μαθητών/τριών και ως προς το επίπεδο γνώσης τους από τους/τις μαθητές/τριες

Πρώτα απ' όλα όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ γνωρίζουν ποια είναι η μητρική γλώσσα όλων των μαθητών και των μαθητριών τους. Η γλώσσα που αναφέρθηκε ως επί το πλείστον είναι η αλβανική. Επίσης αναφέρθηκαν η ρουμάνικη, η ινδική, η βουλγάρικη, η τουρκική και η κινέζικη. Σχεδόν όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν σε τι επίπεδο μιλούν και γράφουν οι μαθητές/τριές τους τη μητρική τους γλώσσα. Κάποιοι/ες μαθητές/τριες ξέρουν να μιλούν και να γράφουν καλά, επειδή πήγαν σχολείο στη χώρα καταγωγής τους. Κάποιοι/ες άλλοι/ες όμως γεννήθηκαν στην Ελλάδα ή ήρθαν από πολύ μικροί/ες κι έτσι δεν πήγαν καθόλου σχολείο στις χώρες τους. Επομένως, τα παιδιά αυτά δεν γνωρίζουν καλά να γράφουν στη γλώσσα τους, κάποια απ' αυτά δε, δεν γνωρίζουν ούτε να μιλούν στη γλώσσα τους.

*Σ1 : * Γνωρίζω για όλα τα παιδιά ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, που είναι τα αλβανικά. Επίσης, ξέρω ποια... με ποια γλώσσα επικοινωνούν στο σπίτι τους και με ποια στο σχολείο. Τα περισσότερα στο σπίτι μιλάνε και τις δυο γλώσσες. Στο σχολείο, ανάλογα με ποια παιδιά κάνουν παρέα. Όταν είναι με παιδιά που είναι κι αυτά από Αλβανία μιλάνε συνήθως αλβανικά.*

*Σ2 : Η μητρική τους είναι η αλβανική γλώσσα. Έχουν έρθει επειδή οι γονείς τους εργάζονται ως επί το πλείστον σε τουριστικές επιχειρήσεις. Στο σπίτι μιλούν την αλβανική γλώσσα και σχεδόν όλοι οι γονείς δεν κατέχουν επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας προκειμένου να βοηθήσουν τα παιδιά τους στα μαθήματα του σχολείου. * Σε αρκετούς μαθητές η πρώτη επικοινωνία γίνεται στα αλβανικά έχοντας ως βοηθούς μαθητές που μιλούν και τις δύο γλώσσες. Όλοι οι μαθητές φοιτούσαν προηγουμένως σε αλβανικά σχολεία πριν έρθουν στην Ελλάδα, που σημαίνει ότι μιλούν πολύ καλά τα αλβανικά ενώ βρίσκουν δυσκολίες με την ελληνική γλώσσα επειδή δεν είχαν κάνει κάποια προετοιμασία πριν φοιτήσουν στο ελληνικό σχολείο.*

*Σ5 : * Γνωρίζω όλες αυτές τις λεπτομέρειες και άλλες λεπτομέρειες της καθημερινότητάς τους, όπως για παράδειγμα αν έχουν οργανωμένες εξωσχολικές δραστηριότητες, τι γλώσσα μιλούν εκεί και άλλα.*

Ε : Μπορείτε να μου δώσετε κάποιες πληροφορίες σχετικά με αυτές τις γνώσεις σας;

Σ5 : *Ναι. Η μητρική γλώσσα των μαθητών μου είναι τα αλβανικά και τα βουλγάρικα. * Τα 24 παιδιά είναι από την Αλβανία και 5 από τη Βουλγαρία. Στο σπίτι γνωρίζω ότι μιλούν και τη μητρική αλλά και την ελληνική γλώσσα, κάποιες φορές. Στις περιπτώσεις που οι γονείς τους γνωρίζουν και ελληνικά, και είναι αρκετές αυτές οι περιπτώσεις, οι μαθητές μιλούν και ελληνικά στο σπίτι. * Ξέρω ότι όλοι τους έχουν πάει σχολείο στις χώρες τους και ξέρουν σε ικανοποιητικό βαθμό τη γλώσσα τους.*

Σ6 : *Στο τμήμα μου έχω 12 παιδιά από Αλβανία, 4 από Βουλγαρία και 2 από Τουρκία. Τα περισσότερα μιλούν τη μητρική τους γλώσσα στο σπίτι και έχουν πάει σχολείο στη χώρα τους. * Ελάχιστα δεν γνωρίζουν τη μητρική τους γλώσσα καλά και ένα δεν έχει πάει σχολείο στη χώρα του.*

Σ7 : ** Οι μαθητές μου έχουν μητρική γλώσσα την αλβανική. Υπάρχουν και 3 παιδιά που έχουν μητρική γλώσσα τη βουλγάρικη. Στο σπίτι τους τα περισσότερα παιδιά μιλάνε τη μητρική τους γλώσσα επειδή οι γονείς τους δεν ξέρουν και τόσο καλά τα ελληνικά. Στο σχολείο ξέρω ότι μιλάνε ελληνικά. * Απ' όσο ξέρω τα περισσότερα παιδιά πήγαν σχολείο στη χώρα τους μέχρι κάποια τάξη.*

Σ8: *Οι μαθητές μου έχουν ως μητρική την αλβανική γλώσσα εκτός από δύο παιδιά που είναι από τη Βουλγαρία. Τα 9 από τα 12 παιδιά έχουν πάει σχολείο για μικρό χρονικό διάστημα στη χώρα τους κι έτσι ξέρουν να συνεννοούνται και στη γλώσσα τους. Τα υπόλοιπα 3 παιδιά γεννήθηκαν στην Ελλάδα, παρόλα αυτά γνωρίζουν να μιλάνε αρκετά καλά στη γλώσσα τους. Στο σπίτι τους μιλάνε και τις δυο γλώσσες, επειδή και οι γονείς τους ξέρουν αρκετά καλά ελληνικά, αλλά θέλουν να γνωρίζουν τα παιδιά τους και τη μητρική τους γλώσσα. Στο σχολείο και στις εξωσχολικές δραστηριότητες μιλούν ελληνικά.*

Σ9 : *Οι μαθητές μου κατάγονται όλοι από την Αλβανία. Πριν από κάποιους μήνες είχα και μία μαθήτριά από τη Ρουμανία αλλά άλλαξε σχολείο. * Στο σπίτι οι περισσότεροι μιλούν και τις δύο γλώσσες, δηλαδή και ελληνικά και αλβανικά, επειδή και οι περισσότεροι γονείς γνωρίζουν να μιλούν ελληνικά. Κάποιοι γεννήθηκαν εδώ ενώ κάποιοι άλλοι ήρθαν από πολύ μικροί εδώ, οπότε δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο στη χώρα τους. * Υπάρχουν όμως και κάποιοι που ήρθαν μεγαλύτεροι στην Ελλάδα. Αυτοί οι μαθητές πήγαν σχολείο στην Αλβανία.*

Σ10 : Τα παιδιά από την Αλβανία γνωρίζουν να μιλάνε και να γράφουν αρκετά καλά τη γλώσσα τους. Τα παιδιά από τη Βουλγαρία έχουν πάει σχολείο στη χώρα τους αλλά δεν γνωρίζω μέχρι ποια τάξη. Τα παιδιά από την Κίνα γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στη Ρόδο, οπότε δεν έχουν πάει σχολείο στη χώρα τους. Ξέρουν να μιλούν κινέζικα, αφού σε αυτή τη γλώσσα συνεννοούνται μεταξύ τους. * Δεν ξέρω όμως αν γνωρίζουν να γράφουν στη γλώσσα τους, γιατί δεν μιλάνε καλά ελληνικά και δεν μπορώ να συνεννοηθώ πολύ καλά μαζί τους.

Μία από τους/τις εκπαιδευτικούς ανέφερε ότι λόγω της πρόσφατης πρόσληψής της ως αναπληρώτριας και του ξαφνικού κλεισίματος των σχολείων δεν είχε το χρόνο να μάθει ούτε το επίπεδο γνώσης της μητρικής γλώσσας των μαθητών/τριών της, ούτε εάν έχουν πάει σχολείο στη χώρα τους. Επίσης, ένας άλλος εκπαιδευτικός αναφέρει ότι οι μαθητές/τριές τους γνωρίζουν να μιλούν καλά τη μητρική τους γλώσσα, αλλά δεν ξέρει κατά πόσο ξέρουν να τη γράφουν.

Σ4: Ναι κάποιοι, οι περισσότεροι από τους μαθητές μου έχουν μητρική γλώσσα τα αλβανικά, είναι 6 και κάποιοι τα ρουμάνικα, 3 δηλαδή. Στο σπίτι τους μιλάνε κυρίως τη μητρική τους γλώσσα. * Στο σχολείο μιλάνε πότε ελληνικά και πότε τη γλώσσα τους αλλά δεν γνωρίζω σε τι επίπεδο την γνωρίζουν και αν έχουν πάει σχολείο στη χώρα καταγωγής τους.

Σ3 : * Έχω 2 παιδιά από την Ινδία, 3 παιδιά που είναι από Βουλγαρία και τα υπόλοιπα είναι από Αλβανία. Όπως είπα και πριν, όλα μιλάνε ή καταλαβαίνουν αρκετά καλά τα ελληνικά. Τα περισσότερα στο σπίτι μιλάνε τη μητρική τους γλώσσα επειδή οι γονείς τους δεν ξέρουν καλά την ελληνική γλώσσα και δεν μπορούν να τα βοηθήσουν, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τη γλώσσα, γι' αυτό και κάποια από αυτά τα παιδιά έχουν δάσκαλο στο σπίτι για βοήθεια στα μαθήματα. Οι γονείς επειδή δεν ξέρουν καλά ελληνικά προτιμούν να μιλάνε τη μητρική τους γλώσσα στο σπίτι, για να την μάθουν καλά και τα παιδιά τους. Όσον αφορά τη μητρική τους γλώσσα, τα παιδιά ξέρουν να τη μιλούν σε ικανοποιητικό βαθμό, δεν γνωρίζω όμως κατά πόσο ξέρουν να τη γράφουν.

Γνώσεις εκπαιδευτικών ως προς τη γλώσσα επικοινωνίας των μαθητών/τριών στο σπίτι και στο σχολείο/εξωσχολικές δραστηριότητες

Όλοι οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως γνωρίζουν ποιες γλώσσες μιλούν οι μαθητές στο σχολείο και ποιες στο σπίτι. Σε αρκετές περιπτώσεις οι μαθητές/τριες μιλούν τη μητρική τους γλώσσα στο σπίτι, επειδή οι γονείς τους δεν γνωρίζουν καλά την ελληνική, ενώ σε κάποιες άλλες περιπτώσεις μιλούν και τις δύο (στις περιπτώσεις που και οι γονείς ξέρουν ελληνικά). Κάποιοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν και την περίπτωση στην οποία, παρόλο που και οι γονείς γνωρίζουν καλά ελληνικά, προτιμούν να μιλούν στο σπίτι τη μητρική τους γλώσσα για να τη μαθαίνουν καλά τα παιδιά τους. Στο σχολείο και στις εξωσχολικές δραστηριότητες οι μαθητές/τριες μιλούν ως επί το πλείστον την ελληνική. Κάποιες φορές, ανάλογα με την παρέα που είναι μιλούν και τη μητρική τους γλώσσα.

6.1.2. Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Όσον αφορά στις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί ανέφεραν στις συνεντεύξεις ότι γνωρίζουν πληροφορίες σχετικά με τα επαγγέλματα των γονέων των μαθητών/τριών, το μορφωτικό τους επίπεδο, την επάρκεια γνώσης τους στην ελληνική, τα μέλη των οικογενειών τους, τα ενδιαφέροντα και τον τρόπο διαβάσματος των μαθητών/τριών στο σπίτι, τις εξωσχολικές τους δραστηριότητες, την ύπαρξη κατοικιδίων στο σπίτι και τις αξιώσεις γονέων για τα παιδιά τους.

Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι οι γονείς έχουν γενικά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, εργάζονται και οι δυο κυρίως σε καταστήματα ως υπάλληλοι ή σε τουριστικές επιχειρήσεις και οι άντρες και σε οικοδομές. Κάποιοι γνωρίζουν να μιλούν καλά ελληνικά και κάποιοι άλλοι όχι και τόσο. Οι οικογένειες των μαθητών/τριών αποτελούνται ως επί το πλείστον από 2 ή περισσότερα παιδιά. Κάποιοι παππούδες και γιαγιάδες ζουν μαζί με την οικογένεια και βοηθούν στο μέγαλωμα των παιδιών ενώ κάποιοι άλλοι βρίσκονται στη χώρα τους, επικοινωνούν με τους μαθητές/τις μαθήτριες μέσω τηλεφώνου και ανταμώνουν τις διακοπές των εορτών. Κάποιοι/ες μαθητές/τριες έχουν στο σπίτι βοήθεια για τα μαθήματα από δάσκαλο ή δασκάλα, κάποιοι/ες άλλοι/ες βοηθούνται από τα μεγαλύτερα αδέρφια τους και κάποιοι/ες διαβάζουν μόνοι/ες τους, επειδή οι γονείς αδυνατούν να τους/τις βοηθήσουν λόγω ανεπαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας. Επίσης, μερικοί/ές

μαθητές/τριες ασχολούνται με εξωσχολικές δραστηριότητες, όπως φροντιστήρια ξένων γλωσσών, χορός, αθλήματα. Τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών είναι γνωστά, εκτός από λίγες περιπτώσεις που δεν είναι γνωστά. Τους αρέσει να ασχολούνται με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, να διαβάζουν παραμύθια, να παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια, να βλέπουν παιδικές ταινίες, να ακούνε μουσική, να παίζουν με τους φίλους τους, να ασχολούνται με αθλήματα (μπάσκετ, ποδόσφαιρο, ποδήλατο) και να πηγαίνουν για μπάνιο στη θάλασσα. Μία εκπαιδευτικός ανέφερε ότι γνωρίζει τα ενδιαφέροντα ενός μόνο μαθητή της και αυτό επειδή το ανέφερε ο ίδιος. Επίσης, η εκπαιδευτικός που διορίστηκε σχετικά πρόσφατα, δήλωσε ότι δεν γνωρίζει τέτοιες πληροφορίες, παρά μόνο εάν κάτι αναφέρθηκε τυχαία μέσα στην τάξη.

*Σ1 : *Στις 3 από τις 9 περιπτώσεις μαθητών γνωρίζω το επάγγελμα των γονέων. Σε όλες τις περιπτώσεις γνωρίζω την ύπαρξη κι άλλων παιδιών στην οικογένεια, καθώς και την ύπαρξη και άλλων μελών στην οικογένεια, όπως γιαγιάδες, παππούδες, θείους αν και κάποιοι δε ζουν στην Ελλάδα. * Ξέρω επίσης ότι στη 1 από τις 9 περιπτώσεις υπάρχει βοήθεια δασκάλας στο σπίτι για υποβοήθηση διαβάσματος. Άλλα 2 παιδιά διαβάζουν με τη μαμά και τον μπαμπά. Τα υπόλοιπα 6 παιδιά δεν έχουν καν τη βοήθεια των γονιών τους. Από χόμπι είναι γνωστό το χόμπι ενός μόνο μαθητή που του αρέσει να πηγαίνει ψάρεμα με τον πατέρα του.*

*Σ2 : Οι γονείς των μαθητών εργάζονται ως επί το πλείστον σε τουριστικές επιχειρήσεις. Έχουν έρθει στην Ρόδο για εργασία, είναι οικονομικοί δηλαδή μετανάστες. * Όλες σχεδόν οι οικογένειες έχουν πάνω από δύο παιδιά. * Το μορφωτικό επίπεδο των γονέων είναι χαμηλό. Στο σπίτι μιλούν την αλβανική γλώσσα και σχεδόν όλοι οι γονείς δεν κατέχουν επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας προκειμένου να βοηθήσουν τα παιδιά τους στα μαθήματα του σχολείου. Επομένως τα ίδια τα παιδιά καλούνται μόνα τους να ανταπεξέλθουν στο διάβασμα του σχολείου. Επίσης, από αναφορές των ίδιων των παιδιών ξέρω ότι εδώ στην Ελλάδα στα σπίτια που νοικιάζουν συγκατοικούν με τους παππούδες και τις γιαγιάδες και είναι δεμένοι μεταξύ τους.*

Ε : Όσον αφορά στα ενδιαφέροντά τους, γνωρίζετε κάτι;

Σ2 : Τα χόμπι των μαθητών ποικίλουν αλλά στην πλειονότητά τους ασχολούνται με αθλητικές δραστηριότητες, όπως ποδήλατο, ποδόσφαιρο κ.ά.. Αα, επίσης, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια.

Σ3 : Σχεδόν για όλους τους/τις μαθητές/μαθήτριες γνωρίζω αρκετές λεπτομέρειες. Για παράδειγμα, ξέρω ότι κάποιοι γονείς εργάζονται σε οικοδομές, κάποιοι σε ξενοδοχεία και κάποιοι σε καταστήματα. Επίσης, ως επί το πλείστον γνωρίζω από πόσα μέλη αποτελούνται οι οικογένειές τους. Και για τα χόμπι τους μιλήσαμε αρκετές φορές. Μου έχουν πει ότι τους αρέσει να πηγαίνουν στη θάλασσα και να παίζουν μπάλα και ηλεκτρονικά παιχνίδια. Επίσης, ξέρω ότι αγαπάνε πολύ τη χώρα τους και ανυπομονούν να έρθει κάθε φορά ο καιρός των διακοπών για να πάνε να δουν τους συγγενείς και τα σπίτια τους εκεί.

Σ4 : * Δεν γνωρίζω πολλές πληροφορίες για τα παιδιά, μόνο όσες προέκυψαν μέσα από τα μαθήματα. Για παράδειγμα ξέρω για ένα μαθητή ότι οι παππούδες-γιαγιάδες είναι στην Αλβανία επειδή το θέμα στο μάθημα αναφερόταν στις συγγενικές σχέσεις. * Ακόμη, ένας λόγος που δεν γνωρίζω πολλές πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών ήταν ότι δίδαξα πολύ λίγο καθώς η πρόσληψή μου έγινε μόλις τα μέσα Φεβρουαρίου του 2020 και το Μάρτιο τα σχολεία λόγω πανδημίας έκλεισαν.

Σ5 : Ναι και προσπαθώ διακριτικά να μάθω κι άλλες λεπτομέρειες όπως είναι η εργασία των γονιών, το βιωτικό τους επίπεδο, ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από θρησκευτικές πεποιθήσεις. * Για παράδειγμα γνωρίζω ότι οι γονείς των περισσότερων μαθητών εργάζονται και οι δυο, κυρίως σε καταστήματα ως υπάλληλοι ή σε ξενοδοχεία. Οι περισσότερες οικογένειες έχουν δυο παιδιά. Τα παιδιά είναι αρκετά δεμένα με τους γονείς τους. Κάποιοι μαθητές κάνουν μαθήματα ελληνικών και στο σπίτι, ενώ κάποιοι άλλοι δεν έχουν καθόλου βοήθεια στο σπίτι. Η ζωή των μαθητών είναι όπως και των υπολοίπων παιδιών, δηλαδή τους αρέσει να πηγαίνουν στο γήπεδο, να παίζουν παιχνίδια, να διαβάζουν παραμύθια κ.α. Επίσης, όσον αφορά τις εξωσχολικές τους δραστηριότητες, σχεδόν όλα τα παιδιά μαθαίνουν κάποια ξένη γλώσσα.

Σ6 : Σχεδόν όλοι οι γονείς των μαθητών μου εργάζονται σε τουριστικά επαγγέλματα, κυρίως ξενοδοχεία. Ξέρω ότι οι οικογένειές τους έχουν ένα ή δύο παιδιά, σε κάποιες περιπτώσεις και τρία. [παύση] Οι περισσότεροι συγγενείς τους είναι στη χώρα τους. Με τους παππούδες τους οι μαθητές έχουν επικοινωνία μόνο μέσω τηλεφώνου ή τους επισκέπτονται στις διακοπές του Πάσχα και των Χριστουγέννων. Στο σπίτι, κάποια παιδιά διαβάζουν με δάσκαλο και κάποια άλλα μόνα τους. * Αναφορικά με τις ασχολίες τους δε διαφέρουν από αυτές των ντόπιων μαθητών.

Σ7 : Για τη ζωή τους δεν ξέρω πολλά πράγματα. Μόνο από συζητήσεις που κάνουμε μερικές φορές μέσα στην τάξη. * Ξέρω για παράδειγμα ποια είναι τα χόμπι τους, πόσα αδέρφια έχουν και ότι οι γονείς τους εργάζονται και οι δύο. Γενικά πράγματα δηλαδή.

Ε : Θέλετε να μου δώσετε κάποιες πληροφορίες γι' αυτά;

Σ7 : Τα ενδιαφέροντά τους για παράδειγμα είναι το Playstation και το ποδόσφαιρο για τα αγόρια και να βλέπουν παιδικές ταινίες τα κορίτσια. Από αδέρφια, έχουν όλα σχεδόν τα παιδιά. Ένα παιδί έχει και ένα νεογέννητο αδερφάκι. Οι γονείς τους κατά κύριο λόγο δεν έχουν σπουδάσει κάτι. Στις περισσότερες περιπτώσεις εργάζονται και οι δυο, αλλά δεν γνωρίζω πού ακριβώς. Αυτό που ξέρω πάντως είναι ότι οι γονείς δεν γνωρίζουν καλά τα ελληνικά κι έτσι δεν μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους με τα μαθήματα του σχολείου.

Σ8 : Γνωρίζω ότι οι περισσότεροι από τους μαθητές μου έχουν αδέρφια, μικρότερα ή μεγαλύτερα. Τα μεγαλύτερα αδέρφια τους βοηθούν με τα μαθήματα του σχολείου. * Οι γονείς δεν έχουν σπουδάσει κάτι και εργάζονται κατά κύριο λόγο σε ξενοδοχεία. Ξέρω για τα ενδιαφέροντά τους, ότι τους αρέσει να παίζουν στον υπολογιστή, να ακούνε μουσική, να διαβάζουν παραμύθια. Επίσης, ξέρω ότι κάποια από τα παιδιά έχουν κατοικίδια ζώα και τα αγαπάνε πολύ. Μου μιλούν αρκετές φορές γι' αυτά.

Σ9 : Γνωρίζω αρκετές πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών μου. * Όλοι έχουν αδέρφια, εκτός από ένα που δεν έχει. Μάλιστα, κάποια παιδιά τα βοηθούν τα αδέρφια τους στο διάβασμα. Οι γονείς τους εργάζονται και οι δυο και ξέρουν να μιλάνε αρκετά καλά τα ελληνικά. Τα παιδιά εκτός από το σχολείο, πηγαίνουν και φροντιστήριο, μαθαίνουν αγγλικά και κάποια και γερμανικά. Επίσης, κάποια από τα κορίτσια παρακολουθούν μαθήματα χορού ενώ τα αγόρια είναι σε ομάδες ποδοσφαίρου ή μπάσκετ.

Σ10 : * Γνωρίζω πληροφορίες για τις ζωές των παιδιών. Οι γονείς τους εργάζονται και οι δυο, κάθε οικογένεια έχει 1 ή 2 παιδιά. Οι γονείς ξέρουν αρκετά καλά ελληνικά, ίσως τα έμαθαν επειδή δουλεύουν χρόνια εδώ. Μάλιστα, οι περισσότεροι γονείς έχουν αξιώσεις για τα παιδιά τους, επιδιώκουν να σπουδάσουν. Σε κάποιες οικογένειες υπάρχουν και παππούδες ή γιαγιάδες που ζουν μαζί τους και βοηθούν τους γονείς στο μέγιστο των παιδιών. Τα ενδιαφέροντα των παιδιών είναι η ενασχόληση με τον

ηλεκτρονικό υπολογιστή, τα παιχνίδια με φίλους τους και διάφορα αθλήματα. Επίσης, κάνουν φροντιστήρια στα μαθήματα του σχολείου.

Όσον αφορά στις αξίες και τις πεποιθήσεις των οικογενειών των μαθητών/τριών λίγοι/ες συνεντευξιαζόμενοι/ες είχαν να αναφέρουν κάτι. Κάποιοι/ες είπαν ότι γι' αυτές γίνεται λόγος μόνο εάν κάνουν κάποιο σχετικό μάθημα στην τάξη, κάποιοι/ες άλλοι είπαν ότι δεν έχει γίνει συζήτηση γι' αυτά τα θέματα στην τάξη. Ένας εκπαιδευτικός ανέφερε ότι οι μαθητές/τριες τον έχουν ενημερώσει για το Ραμαζάνι, ένας άλλος ανέφερε ότι είχε συζητήσει με τους/τις μαθητές/τριές του για τα έθιμα γάμου της χώρας τους με αφορμή ένα γεγονός. Επίσης, κάποιος από τους εκπαιδευτικούς ανέφερε ότι γνωρίζει τέτοιες πληροφορίες γιατί συνηθίζει στο μάθημα να αντιπαραβάλλει τα ελληνικά ήθη και έθιμα με τα αντίστοιχα των χωρών των μαθητών/τριών. Επιπρόσθετα, μία άλλη αξία που εκφράστηκε είναι ότι οι γονείς των παιδιών πιστεύουν πολύ στο θεσμό της οικογένειας και είναι αγαπημένοι. Ακόμα, εκφράστηκε η μεγάλη βαρύτητα που δίνουν κάποιες οικογένειες στο σχολείο. Τέλος, ένας εκπαιδευτικός ανέφερε ότι οι οικογένειες των μαθητών/τριών του αγαπούν πολύ τη χώρα τους, τους λείπουν οι συγγενείς τους και είναι αρκετά φιλόζωοι.

E : Όσον αφορά στις αξίες και τις παραδόσεις των οικογενειών των μαθητών/τριών έχετε κάποια ενημέρωση;

Σ1 : [παύση] Οι αξίες και παραδόσεις των οικογενειών τους δεν είναι γνωστές, παρά μόνο σε κάποιες σπάνιες περιπτώσεις που αναφέρονται από το ίδιο το παιδί και συνήθως με αφορμή κάποιο μάθημα.

Σ2 : Ως προς αυτό το θέμα, γνωρίζω γενικά πράγματα, ότι για παράδειγμα σχεδόν όλοι οι μαθητές είναι μουσουλμάνοι και τηρούν το έθιμο του Ραμαζανιού. Μου έχουν μιλήσει μάλιστα για το έθιμο αυτό, κατά το οποίο όλη την ημέρα δεν τρώνε ούτε πίνουν τίποτα, ενώ το βράδυ, αφού δύσει ο ήλιος, μπορούν να φάνε.

Σ3 : Για τα έθιμά τους, μιλήσαμε περισσότερο κατά τη διάρκεια των Χριστουγέννων, όπου μου δόθηκε η ευκαιρία, και με κάποια παιδιά μιλήσαμε για έθιμα γάμου, με αφορμή που θα έφρευε ένας μαθητής για να πάει στον γάμο του θείου του.

E : Θέλετε να μου περιγράψετε κάποιο από αυτά τα έθιμα;

Σ3 : Αυτό που θυμάμαι είναι πως μου είπαν τα παιδιά ότι ο γάμος στη χώρα τους κρατάει 4 μέρες. Την πρώτη ημέρα όλοι πηγαίνουν στο σπίτι του γαμπρού για να του ευχηθούν, τη δεύτερη ημέρα στο σπίτι της νύφης, την τρίτη ημέρα ο γαμπρός παίρνει τη νύφη από το σπίτι της στο δικό του και την τέταρτη ημέρα γίνεται το γλέντι.

Σ5 : Ναι, γνωρίζω κάποιες γιατί στο μάθημα συνηθίζουμε να αντιπαραβάλλουμε ήθη και έθιμα των παιδιών με τα ελληνικά. Για παράδειγμα μου έχουν πει τι κάνουν στο Ραμαζάνι, τη γιορτή τους.

Σ6 : * Δεν έτυχε να λάβω κάποια πληροφορία για τις παραδόσεις των οικογενειών τους.

Σ7 : Το μόνο που έχω καταλάβει από τις συζητήσεις μέσα στην τάξη είναι ότι πιστεύουν στον θεσμό της οικογένειας και είναι αγαπημένοι.

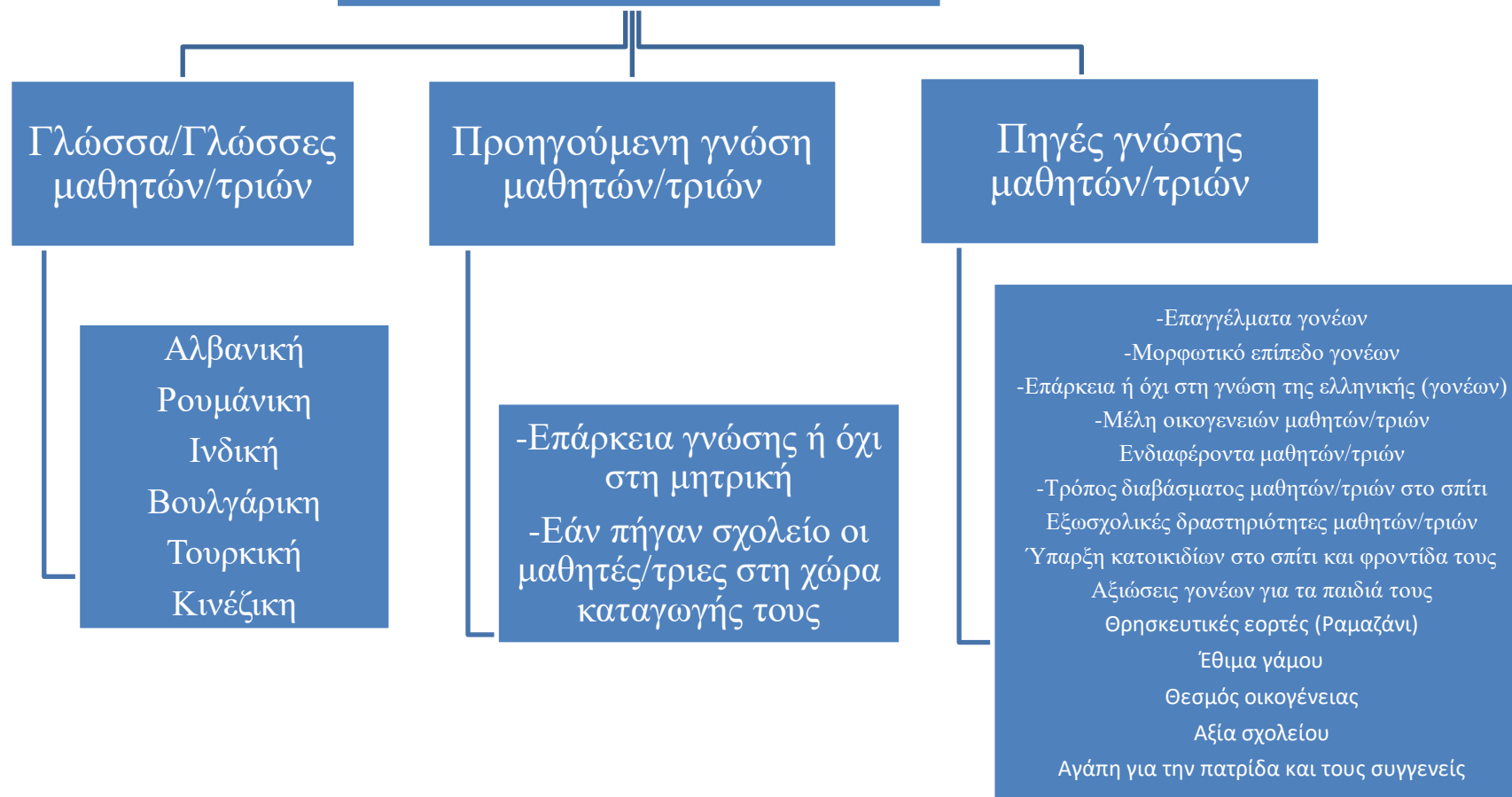
Σ8 : [παύση] Αυτό που έχω καταλάβει είναι ότι οι γονείς δίνουν μεγάλη βαρύτητα στο σχολείο κι επιδιώκουν την πρόοδο των παιδιών τους, αν αναλογιστώ και τις ανησυχίες που μου εκφράζουν κατά διαστήματα όταν επικοινωνούμε.

Σ9 : Είναι φανερό ότι τα παιδιά αυτά όπως και οι γονείς τους αγαπούν πολύ τη χώρα τους και τους λείπει πολύ. Κάποιες φορές τα παιδιά μου λένε ότι τους λείπει το σπίτι τους εκεί, οι φίλοι τους και τα ζώακια τους.

Σ10 : * Όσον αφορά τις πεποιθήσεις τους, δεν έχουμε κάνει κάποια συγκεκριμένη συζήτηση.

Σχήμα 1. Στο ακόλουθο οργανόγραμμα παρουσιάζονται οι γνώσεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ όπως αναφέρθηκαν στις συνεντεύξεις.

Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ

6.1.3. Πηγές πληροφόρησης εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Ως επί το πλείστον, σχετικά με τις πηγές πληροφόρησής τους για τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών τους οι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ ανέφεραν ότι αυτές είναι : οι ατομικές εκθέσεις για κάθε μαθητή/τρια που τηρούνται στο αρχείο του σχολείου, οι γονείς των μαθητών/τριών όταν προσέρχονται στο σχολείο για ενημέρωση, οι δάσκαλοι/ες των τμημάτων των κανονικών τάξεων όπου ανήκουν οι μαθητές/τριες και τέλος, οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες, μέσα από τις συζητήσεις που διεξάγονται στην τάξη.

E : Πώς αντλήσατε τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τα παιδιά;

*Σ1 : * Από την περσινή δασκάλα της τάξης υποδοχής ΖΕΠ και από τη δασκάλα του τμήματος όπου ανήκει το παιδί.*

Σ2 : Πηγή πληροφόρησης είναι το ιστορικό του κάθε μαθητή από το σχολείο και η επαφή μου με γονείς και δασκάλους των μαθητών που φοιτούν στο ΖΕΠ.

Σ3 : Εκτός από τους 3 μαθητές που είναι από την Α' τάξη, για τα υπόλοιπα παιδιά έχω πληροφορίες από τους εκπαιδευτικούς, αφού όλοι οι μαθητές φοιτούν για δεύτερη τουλάχιστον χρονιά στο σχολείο αυτό. Επίσης, από τις ατομικές εκθέσεις που έχω από τον προηγούμενο δάσκαλο που είχε το Τμήμα Υποδοχής την προηγούμενη σχολική χρονιά και από ερωτήσεις που έκανα στους ίδιους τους μαθητές. [παύση] Αξίζει βέβαια να σημειωθεί πως αρκετά παιδιά έχουν ή είχαν προηγούμενες σχολικές χρονιές, αδέρφια στο σχολείο μας.

Σ4 : Τις άντλησα από ερωτήσεις που έγιναν στο πρώτο μάθημα.

Σ5 : Από την προσωπική συνέντευξη στο πλαίσιο του κριτηρίου γλωσσομάθειας στην αρχή της χρονιάς, από τις συναντήσεις με τους γονείς αλλά και από συζητήσεις με τα παιδιά κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Σ6 : Από τις δασκάλους των τάξεών τους κυρίως.

Σ7 : Με βοήθησε πολύ η συζήτηση που έκανα με τους μαθητές μου στις αρχές του σχολικού έτους. Αλλά και οι δασκάλους τους με καθοδήγησαν αρκετά.

Σ8 : Από τους εκπαιδευτικούς των τμημάτων στα οποία φοιτούν τα παιδιά αυτά αλλά και από τους γονείς.

Σ9 : Ρώτησα τους ίδιους τους μαθητές, αλλά και τους δασκάλους τους στις κανονικές τάξεις. Επίσης, διάβασα και τις εκθέσεις που άφησε ο προηγούμενος δάσκαλος ΖΕΠ που ήταν στο σχολείο αυτό την περσινή σχολική χρονιά.

Σ10 : Από την ενημέρωση της κοπέλας που δούλευε την περσινή χρονιά στο σχολείο αυτό ως ΖΕΠ αλλά ρώτησα και τα ίδια τα παιδιά. Επίσης, στην πρώτη ενημέρωση γονέων που έγινε στις αρχές της σχολικής χρονιάς, προσπάθησα να μάθω από τους γονείς αυτές τις πληροφορίες.

Σχήμα 2. Στο ακόλουθο σχήμα αποτυπώνονται οι πηγές πληροφόρησης των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με το γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους

6.1.4. Απόψεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη σκοπιμότητα ή μη γνώσης της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Σχεδόν όλοι/ες οι συνεντευξιαζόμενοι/ες (9 στους 10 εκπαιδευτικούς) δήλωσαν ξεκάθαρα ότι θεωρούν σκόπιμο να γνωρίζουν τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών τους γιατί αυτές οι γνώσεις βοηθούν στη διαδικασία της διδασκαλίας. Κάποιοι/ες απ' αυτούς/ές ανέφεραν ότι εφόσον υπάρχουν αυτές οι γνώσεις οι εκάστοτε εκπαιδευτικοί ΖΕΠ μπορούν σε συνεννόηση με τον/την εκπαιδευτικό των τάξεων των μαθητών/τριών να καταστρώσουν σχέδια εκπαιδευτικής παρέμβασης που να είναι βασισμένα στις ανάγκες των μαθητών/τριών τους. Κάποιοι/ες άλλοι/ες υποστήριξαν πως είναι σημαντικό να γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός αυτές τις πληροφορίες για τους/τις μαθητές/τριές του/της για να τις αξιοποιήσει, ώστε να εξάγει συμπέρασμα του τι γνωρίζουν οι μαθητές/τριες και να αντιστοιχίζει τις γνώσεις αυτές με τις αντίστοιχες στην ελληνική γλώσσα. Ένας άλλος συμμετέχων υποστήριξε πως με αυτές τις γνώσεις από την πλευρά του/της εκπαιδευτικού οι μαθητές/τριες θα αποκτήσουν ενδιαφέρον για το μάθημα κι ένας ακόμη ότι θα αισθάνονται ασφάλεια γιατί θα δουν ότι ο/η εκπαιδευτικός τους υπολογίζει. Τέλος, εκφράστηκε και η άποψη πως αν και είναι σκόπιμο να γνωρίζει αυτές τις πληροφορίες ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ, ωστόσο είναι ακατόρθωτο να γίνει αυτό γιατί δεν πρόκειται μόνο για ένα παιδί που είναι από άλλη χώρα αλλά για πολλά παιδιά που είναι από διαφορετικές χώρες.

E : Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ;

*Σ1 : Πιστεύω πως * είναι σκόπιμο να γνωρίζει και ο εκπαιδευτικός ΖΕΠ και ο/η δάσκαλος/δασκάλα του τμήματος που φοιτά το παιδί την προηγούμενη γνώση του. Αυτό θα ωφελήσει στον σχεδιασμό την εκπαίδευσής του, όσον αφορά τη χρήση της προϋπάρχουσας γνώσης του, προς αντιστοίχιση με την ελληνική. * Επίσης, η γνώση π.χ. μαθηματικών εννοιών, δεν θα αναστείλει την πρόοδο του μαθητή στο μάθημα αυτό.*

Σ2 : Ναι, δίχως αμφιβολία, γιατί η εκμάθηση των μητρικών γλωσσών των μαθητών από τους δασκάλους βοηθάει αρκετά τη διδασκαλία. Βέβαια, υπάρχουν αρκετές μέθοδοι και τεχνικές, μερικές από τις οποίες ανέφερα προηγουμένως, όπου τα οποιαδήποτε επικοινωνιακά εμπόδια αντιμετωπίζονται με αποτελεσματικό τρόπο.

Σ3 : Πιστεύω ότι μόνο καλό θα ήταν, να γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί πράγματα που θα βοηθούσαν τους μαθητές, ειδικά όταν τα παιδιά αυτά μιλάνε μόνο τη μητρική τους γλώσσα, αλλά αυτό δεν θα μπορούσε να είναι εφικτό, αφού υπάρχουν σε πολλές περιπτώσεις παιδιά που είναι από διάφορες χώρες και όχι όλα από την ίδια.

Ε : Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι θα ήταν καλό να τα γνωρίζει αυτά ο εκπαιδευτικός;

Σ3 : Γιατί αυτά αφορούν τους μαθητές του και μπορούν να του φανούν χρήσιμα στη διδασκαλία του. Αν για παράδειγμα ξέρει ότι οι μαθητές του έχουν πάει σχολείο μέχρι κάποια τάξη στη χώρα προέλευσης, τότε μπορεί να υποθέσει τι περίπου γνωρίζουν και να μην το ξαναδιδάξει.

Σ4 : Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει ο εκπαιδευτικός τη γλώσσα των μαθητών και το επίπεδο στο οποίο τη γνωρίζουν γιατί με βάση τη θεωρία του παγόβουνου, η μια γλώσσα βοηθάει την άλλη όπως και το συγκεκριμένο. * Εγώ δυστυχώς δεν γνωρίζω όσα θα μπορούσα και θα είχα την ευκαιρία να γνωρίζω εξαιτίας των συνθηκών που σας είπα πριν και που στάθηκαν εμπόδιο.

Σ6 : * Είναι πολύ βασικό ο εκπαιδευτικός ΖΕΠ να γνωρίζει το γνωστικό επίπεδο των μαθητών του. Σε συνεννόηση με τον εκπαιδευτικό της τάξης θα καταστρώσει ένα σχέδιο εκπαιδευτικής παρέμβασης βασισμένο στις ανάγκες του κάθε μαθητή.

Σ7 : Εννοείται, ναι, πιστεύω ότι είναι χρήσιμο να τα ξέρει αυτά ο εκπαιδευτικός για να έχει μια ιδέα σχετικά με τον κάθε μαθητή του. * Αν ο εκπαιδευτικός γνωρίζει αυτές τις πληροφορίες για τους μαθητές του, τότε μπορεί να τις αξιοποιήσει στη διδασκαλία του. Αν για παράδειγμα ξέρει ότι ο μαθητής του πήγε σχολείο μέχρι κάποια τάξη στη χώρα του, τότε μπορεί να βγάλει το συμπέρασμα ότι ο μαθητής του γνωρίζει ήδη κάποια πράγματα όταν έρχεται στο σχολείο.

Σ8 : Πιστεύω πως ναι. Πρέπει να τα ξέρει αυτά ο εκπαιδευτικός του Τμήματος Υποδοχής γιατί έτσι και ο μαθητής θα αισθάνεται μεγαλύτερη ασφάλεια στο σχολείο. *

Αν ο μαθητής δει ότι ο εκπαιδευτικός υπολογίζει τη γλώσσα και την προηγούμενη γνώση του, τότε ο μαθητής σίγουρα θα μάθει πιο εύκολα.

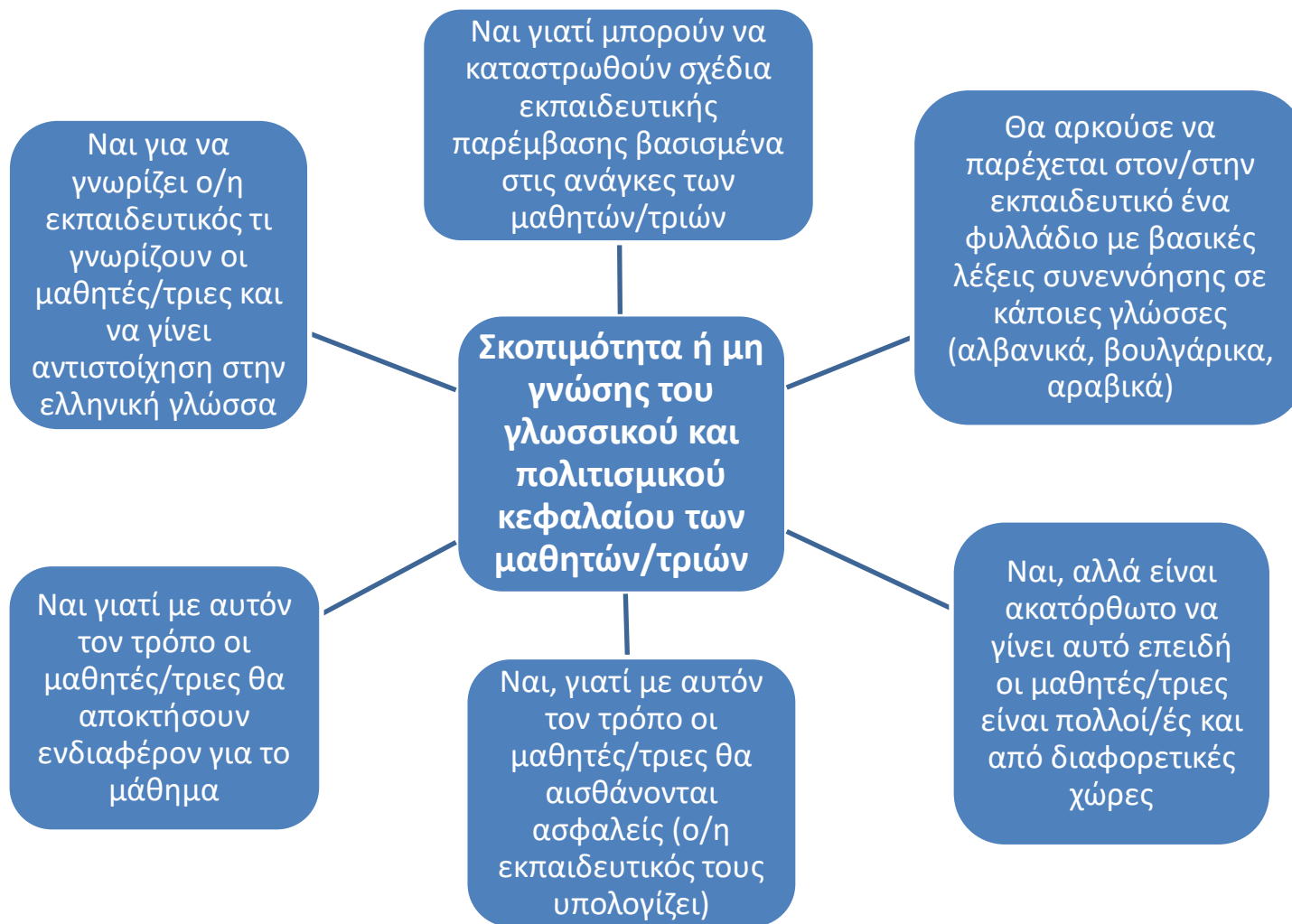
Σ9 : Ε αναμφίβολα είναι σκόπιμο να γνωρίζει ο δάσκαλος τις γλώσσες και τις γνώσεις των μαθητών του. Αυτές οι γνώσεις μπορούν να αποτελέσουν τη γέφυρα ώστε να κατακτήσουν οι μαθητές τη νέα γνώση. Αφού πρόκειται για γνώσεις που ήδη κατέχει ο μαθητής, με την κατάλληλη μέθοδο μπορούν να αξιοποιηθούν ώστε να προχωρήσει ο μαθητής στη νέα γνώση. Ο εκπαιδευτικός κερδίζει χρόνο έτσι και μπορεί να οργανώσει το πρόγραμμά του πιο άμεσα και αποτελεσματικά

*Σ10 : Νομίζω πως αν ο εκπαιδευτικός γνωρίζει όλα αυτά θα βοηθήσει καλύτερα το παιδί να μάθει τη γλώσσα, την ελληνική γλώσσα. * Αν του είναι εύκολο να τα μάθει, δηλαδή αν μπορεί να πάρει αυτές τις πληροφορίες είτε από τους μαθητές, είτε από τους γονείς είτε από τους εκπαιδευτικούς των τάξεων των μαθητών, τότε θα μπορεί να τις αξιοποιήσει στη διδασκαλία του για να κεντρίσει και το ενδιαφέρον των μαθητών. Είναι διαφορετικό όταν ένας μαθητής διδάσκεται σε μία γλώσσα που είναι εντελώς αποκομμένη από τη μητρική του γλώσσα και διαφορετικό όταν η μητρική του γλώσσα ή οι γνώσεις του γενικά αξιοποιούνται στο σχολείο.*

Ωστόσο, ένας από τους εκπαιδευτικούς ανέφερε πως θα αρκούσε να παρέχεται στον/στην εκπαιδευτικό ένα φυλλάδιο με βασικές λέξεις συνεννόησης σε κάποιες γλώσσες, όπως είναι τα αλβανικά, τα βουλγάρικα και τα αραβικά.

Σ5 : Νομίζω ότι θα.... θα αρκούσε να παρέχεται στον εκπαιδευτικό ένα φυλλάδιο με πολύ βασικό λεξιλόγιο σε διάφορες γλώσσες (αλβανικά, βουλγαρικά, αραβικά) για την πρώτη συνεννόηση με τα παιδιά που έχουν μόλις μεταναστεύσει στην Ελλάδα και για μία πρώτη φιλική προσέγγιση. Βέβαια είναι εύκολα προσβάσιμο αυτό το υλικό στο internet.

Σχήμα 3. Στο ακόλουθο σχήμα απεικονίζονται οι απόψεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη σκοπιμότητα ή μη γνώσης της της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

6.2. Αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών, της προηγούμενης γνώσης και των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Σχεδόν όλοι/ες οι συνεντευξιαζόμενοι/ες ανέφεραν πως αξιοποιούν μέσα στην τάξη τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών, κάποιοι/ες σε μικρότερο και κάποιοι/ες σε μεγαλύτερο βαθμό. Ως επί το πλείστον ανέφεραν πως μέσα στην τάξη με αφορμή το μάθημα αντιπαραβάλλουν το νέο λεξιλόγιο ή το λεξιλόγιο του βιβλίου με τις αντίστοιχες λέξεις στις γλώσσες των παιδιών. Επίσης, ένας εκπαιδευτικός ανέφερε πως ζητάει από τους/τις μαθητές/τριές του να του βάλουν μία λέξη της μητρικής τους γλώσσας για να τη μάθει.

Ως προς την αξιοποίηση των πηγών γνώσης των μαθητών/τριών μέσα στην τάξη σχεδόν όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα ανέφεραν πως, με αφορμή το μάθημα ή εικόνες του βιβλίου κάνουν συζητήσεις μέσα στην τάξη την ώρα του μαθήματος σχετικά με τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών και τις ασχολίες στην πατρίδα τους. Ένας από τους/τις εκπαιδευτικούς επεσήμανε πως πέρα από τα ενδιαφέροντα και τις καθημερινές συνήθειες των μαθητών/τριών συζητάει μαζί τους στην τάξη και για τα ήθη και έθιμα του τόπου τους, για το σχολείο στη χώρα τους και τα αντιπαραβάλλει με τα ελληνικά. Επίσης, στις περιπτώσεις που υπάρχουν μεγαλύτεροι μαθητές/τριες με κοινή προέλευση, αυτοί/ές χρησιμοποιούνται ως βοηθοί από κάποιους/ες εκπαιδευτικούς κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

*E : Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών;
Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους ή στην πατρίδα τους;*

Σ1 : Μέσα στην τάξη γίνεται αναφορά στη γλώσσα των παιδιών, μιας και οι ήρωες των βιβλίων είναι ποικίλων προελεύσεων. Συζητώντας για τα ονόματα των ηρώων καταλήγουμε να συζητάμε για διάφορες λέξεις της χώρας τους. Επιπλέον, η ύπαρξη κι άλλων μαθητών κοινής προέλευσης που κατέχουν σε καλύτερο βαθμό την ελληνική, αποτελεί αφορμή αναφοράς καθημερινών δραστηριοτήτων στο σπίτι τους ή συνηθειών της πατρίδας τους.

Σ2 : * Η έναρξη των μαθημάτων γίνεται πάντα με βάση την εμπειρία των μαθητών από το σπίτι και την πατρίδα τους. Για παράδειγμα για την κατανόηση του λεξιλογίου στα ελληνικά γίνεται αναφορά πρωτίστως στο αντίστοιχο λεξιλόγιο στα αλβανικά. [παύση] Σημαντικό ρόλο παίζουν επίσης μαθητές που μιλούν καλά και τις δύο γλώσσες. Οι μαθητές αυτοί αναλαμβάνουν περισσότερο ενεργό ρόλο στην καθοδήγηση μαθητών με δυσκολίες στην κατανόηση της ελληνικής γλώσσας.

Σ4 : Να σας πω αν έγινε αναφορά στις καθημερινές τους συνήθειες, ας πούμε;

Ε : Ναι, κι αυτό. Ή αν έγινε κάποια χρήση της γλώσσας τους μέσα στην τάξη.

Σ4 : Μμ [παύση] μπορώ να σας δώσω ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας μαθήτριάς μου από την Αλβανία όπου ανέφερε, σχετικά με τις συνήθειές της, ότι είχαν μεγάλες εκτάσεις με πορτοκάλια τα οποία μάζευαν και πουλούσαν. Γενικά όμως, δυστυχώς δεν έχω να αναφέρω κάτι παραπάνω, λόγω όπως σας είπα του περιορισμένου χρόνου που είχα για να γνωρίσω τα παιδιά και να γίνουν δια ζώσης μαθήματα.

Σ5 : * Μέσα στην τάξη έχουμε, αναλύουμε κάποιες φορές λέξεις της χώρας τους που μοιάζουν, π.χ. στην προφορά ή και στη γραφή με τις αγγλικές. Έπειτα τις μεταφράζουμε και στα ελληνικά. Κάποιες φορές, στο τέλος του μαθήματος τους ζητώ να μου βάλουν να μάθω στο σπίτι μία λέξη της μητρικής τους γλώσσας. Επίσης, μιλάμε για ήθη και έθιμα, αντιπαραβάλλοντάς τα με τα ελληνικά, για συνήθειες της καθημερινότητας, για διαφορές που βλέπουν ανάμεσα στο σχολείο εδώ και το σχολείο στη χώρα τους, όπως και για διαφορές της καθημερινότητας.

Σ6 : Γίνεται πολύ συχνά αναφορά στη μητρική γλώσσα των παιδιών. Επίσης, οι μαθητές δείχνουν να χαίρονται να μοιραστούν μαζί μου πληροφορίες για ασχολίες που είχαν στην πατρίδα τους, όπως όταν μάζευαν ελιές ή πήγαιναν στα χωράφια τους.

Σ7 : Μμ [παύση] Ναι, ανάλογα με το μάθημα που κάνουμε οι μαθητές μπορεί να μου πουν για την καθημερινότητά τους. Για παράδειγμα, με αφορμή ένα μάθημα που κάναμε

σχετικά με τη φύση, ένα παιδί μου είπε ότι κάθε Κυριακή πηγαίνει με τον πατέρα του για περπάτημα στη φύση.

Σ8 : * Αρκετά συχνά γίνεται αναφορά μέσα στην τάξη για τις γλώσσες των μαθητών. Όταν μαθαίνουμε μια καινούρια λέξη, για παράδειγμα, ρωτάω τα παιδιά να μου μεταφράσουν τη λέξη αυτή στη γλώσσα τους. Με τον ίδιο τρόπο προσπαθώ να τους δίνω χώρο και χρόνο στην τάξη ώστε να αναφέρουν πληροφορίες για την καθημερινότητά τους.

E : Μπορείτε να μου εξηγήσετε πώς το επιτυγχάνετε αυτό;

Σ8 : Ένα παράδειγμα είναι * μετά από Σαββατοκύριακο, να συζητάμε όλοι μαζί στην τάξη πώς πέρασε ο καθένας στο σπίτι, του, τι έκανε. Έτσι, μπορώ να μάθω καινούρια πράγματα για τα παιδιά, πώς περνάει η μέρα τους, ποια είναι τα ενδιαφέροντά τους...

Σ9 : [παύση] Κάποιες φορές, μέσα στην τάξη οι μαθητές με αφορμή το μάθημα περιγράφουν δικές τους δραστηριότητες στο σπίτι. Για παράδειγμα, ένα παιδί μου είπε ότι του αρέσει να φυτεύει λουλούδια στον κήπο και να τα περιποιείται. * Ένα άλλο παιδί μου είπε ότι μαζεύει πλαστικά μπουκάλια για να πάει να τα δώσει μαζί με τη μαμά του στην ανακύκλωση. [παύση] Όλα αυτά ξεκινούν με αφορμή διάφορες εικόνες του βιβλίου μας.

Σ10 : * Ναι ναι, μέσα στην τάξη παράλληλα με το μάθημα γίνεται αναφορά στις γλώσσες των παιδιών. Για παράδειγμα, μπορεί να αντιπαραβάλλουμε λέξεις του μαθήματος με λέξεις της γλώσσας των παιδιών. [παύση] Επίσης, κάποιες φορές την ώρα του μαθήματος οι μαθητές αναφέρουν πράγματα σχετικά με τη χώρα τους, τι συνηθίζουν να κάνουν εκεί.

E : Μπορείτε να μου δώσετε ένα παράδειγμα;

Σ10 : Μμ [παύση] για παράδειγμα, όταν μιλούσαμε στην τάξη για τις διακοπές των Χριστουγέννων τα παιδιά μου είπαν ότι την περίοδο εκείνη πηγαίνουν για διακοπές στη χώρα τους και μαζεύονται όλοι οι συγγενείς στα σπίτια και περνούν την κάθε ημέρα μαζί.

Τέλος, όσον αφορά στην πραγματοποίηση κάποιας δραστηριότητας ή δρώμενου αξιοποιώντας της πηγές γνώσης των μαθητών/τριών οι μισοί/ές συνεντευξιαζόμενοι/ες ανέφεραν πως δεν το έχουν πραγματοποιήσει. Κάποιοι/ες από αυτούς/ες λόγω έλλειψης χρόνου. Οι υπόλοιποι πέντε συνεντευξιαζόμενοι/ες ανέφεραν πως έχουν πραγματοποιήσει ή προγραμματίζουν να πραγματοποιήσουν κάποια δραστηριότητα/δρώμενο αλλά δεν υλοποιήθηκε λόγω της παύσης της λειτουργίας των σχολείων λόγω κορονοϊού. Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν ήταν οι εξής:

- Αξιοποίηση των παραμυθιών: Τρεις από τους/τις εκπαιδευτικούς εστίασαν στο ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για τα παραμύθια και τα αξιοποίησαν/προσπάθησαν να τα αξιοποιήσουν στις δραστηριότητές τους με τους ακόλουθους τρόπους:

Ο ένας εκπαιδευτικός τους ζήτησε να του πουν ένα παραμύθι στη μητρική τους γλώσσα. Έπειτα, με τη βοήθεια μεγαλύτερων παιδιών κοινής προέλευσης το μετέφρασαν στην ελληνική γλώσσα.

Ο άλλος εκπαιδευτικός τους ζήτησε να φέρουν από το σπίτι τους ένα παραμύθι και αφού του το διάβασαν οι μαθητές/τριες στη μητρική τους γλώσσα προσπάθησαν μαζί με τον/την εκπαιδευτικό να το μεταφράσουν στα ελληνικά, βλέποντας τις εικόνες. Έπειτα, οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες δημιούργησαν το ίδιο παραμύθι, σε βιβλιαράκι, μεταφρασμένο στα ελληνικά.

Ο τρίτος εκπαιδευτικός επιχείρησε να κάνει ένα θεατρικό με τους/τις μαθητές/τριές του παρουσιάζοντας ένα παραμύθι της χώρας τους στα ελληνικά. Ωστόσο δεν πρόλαβε να το πραγματοποιήσει επειδή έκλεισαν τα σχολεία ξαφνικά.

- Αξιοποίηση της μουσικής και των ταινιών: Κάποιες φορές ο συγκεκριμένος συνεντευξιαζόμενος ακούει μαζί με τους/τις μαθητές/τριές του τραγούδια των χωρών των μαθητών/τριών ή βλέπουν μαζί παιδικές ταινίες μεταγλωττισμένες στα ελληνικά.

- Αξιοποίηση του κολάζ: Ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός, γνωρίζοντας το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για τις αθλητικές δραστηριότητες έκανε με τους μαθητές του ένα κολάζ στο οποίο συγκέντρωσαν εικόνες από αθλήματα και περιέγραψαν και στις δυο γλώσσες τον τρόπο που παίζεται το καθένα.

E : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ1 : [παύση] Όχι, δεν υπήρξε κάποιο συγκεκριμένο δρώμενο.

*Σ2 : * Στην τάξη Υποδοχής αξιοποιούμε τα παραμύθια, επειδή αρέσει αρκετά στους μαθητές και διεγείρει την προσοχή και το ενδιαφέρον τους.*

E : Μπορείτε να περιγράψετε με ποιο τρόπο γίνεται αυτό μέσα στην τάξη;

*Σ2 : Συχνά οι μαθητές ας πούμε, καλούνται να διηγηθούν ένα παραμύθι στη μητρική τους γλώσσα και με τη συμμετοχή των μεγαλύτερων μαθητών ομαδικά μεταφράζουμε τις λέξεις του παραμυθιού στην ελληνική γλώσσα. * Επίσης, η εκμάθηση σε νέες λέξεις από το ελληνικό λεξιλόγιο γίνεται συχνά με δημιουργικό τρόπο, π.χ. τα παιδιά ζωγραφίζουν τις νέες λέξεις. Αυτά και άλλα πολλά που υλοποιούμε στην τάξη, αρέσει αρκετά στα παιδιά και κεντρίζει το ενδιαφέρον τους.*

Σ3 : Όχι, δεν προλάβουμε να κάνουμε κάτι.

*Σ5 : [παύση] Δραστηριότητες μικρής διάρκειας, όπως να ακούσουμε μουσική από τη χώρα τους, παιδικά τραγούδια δηλαδή, να δούμε ταινίες που έχουν δει αλλά αυτή τη φορά μεταγλωτισμένες στα ελληνικά κτλ. * Δρώμενα ή πιο ολοκληρωμένες δραστηριότητες μεγαλύτερης διάρκειας δεν έχω κάνει λόγω έλλειψης χρόνου.*

Σ6 : Οι ασχολίες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών αποτελεί τον βασικό πυλώνα στην εκπαιδευτική διαδικασία, κυρίως αναφορικά με τα τμήματα ΖΕΠ. Για τον λόγο αυτό στην τάξη επιδιώκω να κάνω δραστηριότητες που στηρίζονται στα ενδιαφέροντα των παιδιών. Για παράδειγμα, ζήτησα από τους μαθητές να φέρουν στο σχολείο ένα

βιβλιάρκι με παραμύθι από τη χώρα τους. Τους ζήτησα να μου το διαβάσουν και να μου εξηγήσουν τι λέει. Έπειτα, βλέποντας τις εικόνες, προσπαθήσαμε να το πούμε ξανά μαζί, αυτή τη φορά στα ελληνικά. Στο τέλος φτιάξαμε ένα δικό μας βιβλιάρκι με το παραμύθι, μεταφρασμένο στα ελληνικά. Τα ο ζωγραφίσαμε κιόλας.

Σ7 : Μία δραστηριότητα που κάναμε μέσα στην τάξη με τους μαθητές μου ήταν όταν φτιάξαμε ένα κολάζ με τα αγαπημένα τους αθλήματα. Οι μαθητές έφεραν εικόνες με διάφορα αθλήματα και αφού τις κόλλησαν πάνω σε ένα κομμάτι χαρτόνι, έγραψαν τόσο στα ελληνικά όσο και στη γλώσσα τους το αντίστοιχο άθλημα και πώς παίζεται. Αυτή η δραστηριότητα τους ενθουσίασε πολύ.

Σ8 : Όχι, δυστυχώς με το ζαφνικό κλείσιμο των σχολείων λόγω του κορονοϊού, δεν προλάβαμε να παρουσιάσουμε κάτι πιο οργανωμένο που σκεφτόμασταν.

Ε : Προγραμματίζατε να κάνετε κάτι δηλαδή;

Σ8 : Ναι, η αλήθεια είναι πως σκεφτόμουν να κάναμε κάτι σαν θεατρικό με τα παιδιά, εντάσσοντας και στοιχεία του πολιτισμού τους μέσα σε αυτό. Θα παρουσιάζαμε ένα παραμύθι της χώρας τους μεταφρασμένο στα ελληνικά κι έπειτα θα συζητούσαμε σχετικά με αυτό. Αλλά

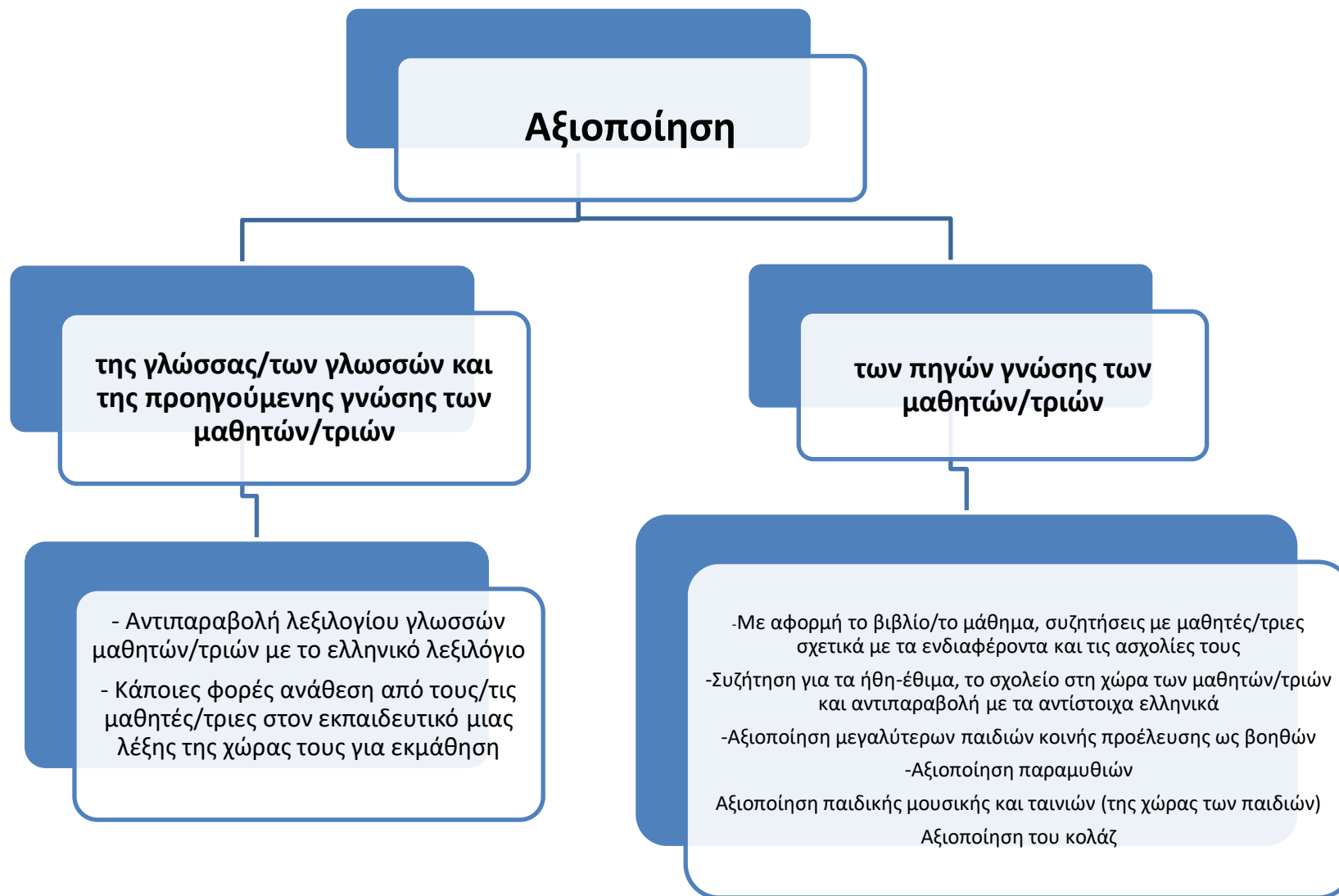
Σ9 : Μμ, [παύση] δεν έχω κάνει μέχρι τώρα κάποιο τέτοιο δρώμενο, αν και θα 'ταν καλή ιδέα.

Σ10 : Εκτός από το να συζητάμε συχνά με αφορμή το μάθημα σχετικά με τις συνήθειές τους στο σπίτι τους, δεν έχουμε κάνει κάτι άλλο.

Ένας από τους/τις συμμετέχουσες, χωρίς να απαντήσει ξεκάθαρα, σχετικά με το αν αξιολογεί ή όχι τη γλώσσα και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών του ανέφερε πως όλοι/ες σχεδόν οι μαθητές/τριές του έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα ή έχουν έρθει από πολύ μικροί/ές κι ότι δεν κάνουν κάτι διαφορετικό στο σπίτι τους από τους/τις υπόλοιπους/ες μαθητές/τριες.

*Σ3 : * Σχεδόν όλα τα παιδιά έχουν γεννηθεί στη Ρόδο ή ήρθαν από μικρά παιδιά στην Ελλάδα. Οπότε έχουν κατακτήσει σε σημαντικό βαθμό την ελληνική. Δεν μου έχουν πει κάτι το διαφορετικό απ' ότι κάνουν τα υπόλοιπα παιδιά. Τους αρέσει να παίζουν με τα αδέρφια τους, να πηγαίνουν βόλτες και να προσέχουν τα κατοικίδιά τους, όποια έχουν.*

Σχήμα 4. Στο επόμενο σχήμα απεικονίζεται ο τρόπος αξιοποίησης της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο, σύμφωνα με τις απαντήσεις των συνεντευξιαζομένων.

6.3. Επικοινωνία εκπαιδευτικών ΖΕΠ και γονέων των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Οι περισσότεροι/ες από τους/τις εκπαιδευτικούς (οι 6 στους 10 εκπαιδευτικούς) ανέφεραν ότι η επικοινωνία τους με τους γονείς των μαθητών/τριών είναι τυπική και όχι συχνή, π.χ. όποτε παίρνουν ελέγχους οι μαθητές/τριες. Ελάχιστοι δεν έχουν επικοινωνήσει καθόλου με κάποιους από τους γονείς. Το γεγονός ότι η επικοινωνία τους είναι ελάχιστη, σπάνια ή και ανύπαρκτη πιστεύουν ότι οφείλεται κυρίως στο ότι κάποιοι γονείς δεν ξέρουν καλά την ελληνική γλώσσα. Κάποιοι επίσης ανέφεραν ότι και οι αυξημένες ώρες εργασίας των γονέων αποτελούν εμπόδιο για τη συχνή επικοινωνία τους με τους γονείς. Ένας εκπαιδευτικός ανέφερε ότι η αραιή επικοινωνία με τους γονείς ίσως οφείλεται στην επιφυλακτικότητά τους απέναντι στις Τάξεις Υποδοχής, με την έννοια ότι δεν έχουν κατανοήσει πλήρως το σκοπό λειτουργίας τους. Ένας άλλος εκπαιδευτικός ανέφερε πως η επικοινωνία τους να μην δεν είναι συχνή, αλλά θεωρεί πως είναι αποτελεσματική, όποτε υπάρχει.

*Σ1 : Δεν υπάρχει συχνή επικοινωνία με τους γονείς αυτών των παιδιών. Η επαφή προκύπτει σε διαδικασίες όπως παράδοσης βαθμών μαζί με τη δασκάλα του εκάστοτε τμήματος. [παύση] Η επικοινωνία μας είναι τυπική και περιορισμένη, ίσως λόγω προβλημάτων γλώσσας και των πολλών ωρών εργασίας τους. * Π.χ. ένας μαθητής αλβανικής προέλευσης, συνοδεύεται από τη μητέρα του η οποία δεν γνωρίζει ελληνικά. Ο πατέρας, ο οποίος λόγω εργασίας ξέρει τα ελληνικά σε ικανοποιητικό βαθμό, δεν παρευρίσκεται στον χώρο του σχολείου λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων. Επομένως, η επικοινωνία είναι σχεδόν ανύπαρκτη.*

Σ5 : Με ελάχιστους γονείς συνομιλώ συχνά (μία με δύο φορές τον μήνα). Με τους περισσότερους σπάνια (μία φορά το τρίμηνο) και με λίγους δεν έχω καταφέρει να επικοινωνήσω.

Σ5 : Θεωρώ πως η επικοινωνία μας είναι τυπική. Εμπόδιο είναι η γλώσσα, τα ωράρια εργασίας και κάποιες φορές η επιφυλακτικότητα των γονιών απέναντι στις δομές υποστήριξης. Κάποιοι γονείς δεν έχουν κατανοήσει πλήρως το σκοπό λειτουργίας των Τμημάτων Υποδοχής.

Σ6 : Η επικοινωνία μας δεν είναι πολύ συχνή αλλά θεωρώ ότι είναι αρκετά καλή και αποτελεσματική.

Σ7 : [παύση] Δεν υπάρχει πολύ συχνή επικοινωνία. Συνήθως όταν έρχονται να πάρουν τους ελέγχους των παιδιών τους με ρωτούν για την επίδοσή τους. Αλλά και πάλι αυτό δεν συμβαίνει πάντα. Μπορεί να φταίει το γεγονός ότι δεν ξέρουν πολύ καλά ελληνικά.

Σ10 : Με τους γονείς επικοινωνούμε, αλλά όχι και τόσο συχνά, όσο θα ήθελα. Επικοινωνούμε κυρίως με τους γονείς των παιδιών από την Αλβανία, καθώς εκείνοι ξέρουν αρκετά καλά ελληνικά. Τους ενημερώνω για την πορεία των παιδιών τους. Οι γονείς των μαθητών από την Κίνα δεν ξέρουν πολύ καλά ελληνικά κι έτσι δεν έρχονταν συχνά στο σχολείο για ενημέρωση.

Σ10 : [παύση] Η επικοινωνία μας παραμένει τυπική, καθώς έρχονται στο σχολείο και ενημερώνονται για την βελτίωση των μαθητών τους στα μαθήματα. Δεν έχουμε συζητήσει κάτι άλλο.

Η εκπαιδευτικός που πρόλαβε να εργαστεί μόλις 2,5 μήνες λόγω μεταγενέστερης πρόσληψής της και ξαφνικού κλεισίματος των σχολείων λόγω κορονοϊού δεν έχει γνωρίσει ούτε έχει επικοινωνήσει καθόλου με τους γονείς των μαθητών/τριών της. Και η προσπάθειά της να επικοινωνήσει μαζί τους μέσω e-mail την περίοδο αυτή που είναι κλειστά τα σχολεία δεν έφερε αποτελέσματα, καθώς δεν έλαβε κάποια απάντηση.

Σ4 : Δεν είχα το χρόνο και την ευκαιρία να γνωρίσω τους γονείς των μαθητών. Έχω επικοινωνήσει όμως μαζί τους μέσω email για να τους ενημερώσω για το πώς θα εργαζόμαστε εξ αποστάσεως, όμως δεν έχω πάρει κάποια ανατροφοδότηση.

Ωστόσο, κάποιοι/ες από τους/τις υπόλοιπους/ες εκπαιδευτικούς (3 στους 10 εκπαιδευτικούς) ανέφεραν ότι η επικοινωνία τους με τους γονείς είναι συχνή. Κάποιοι επικοινωνούν καθημερινά, κάποιοι μία φορά κάθε εβδομάδα και κάποιοι αρκετές φορές μέσα στον μήνα. Συνήθως είναι προγραμματισμένη και γίνεται είτε τηλεφωνικά είτε κατ' ιδίαν.

Οι τέσσερις από τους δέκα εκπαιδευτικούς ανέφεραν πως η σχέση τους με τους γονείς είναι αρκετά καλή και ότι αισθάνονται ότι υπάρχει εμπιστοσύνη από την πλευρά των

γονέων. Ένας μάλιστα ανέφερε ότι μία μητέρα παιδιού είχε το θάρρος και την εμπιστοσύνη να ζητήσει τη γνώμη του για ένα οικογενειακό της θέμα. Τα θέματα που κατά κύριο λόγο συζητούν με τους γονείς αφορούν στη μαθησιακή πρόοδο των παιδιών τους, στις ανησυχίες των γονέων ως προς το θέμα αυτό και στον τρόπο που μπορούν οι ίδιοι να τα βοηθούν στο σπίτι.

Σ2 : Η επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών ΖΕΠ γίνεται προγραμματισμένα. Δηλαδή σε διάστημα τουλάχιστον 30 ημερών θα υπάρξει τηλεφωνική επικοινωνία με... μαζί τους και βρισκόμαστε και κατ'ιδίαν σύμφωνα με το πρόγραμμα του σχολείου ή σε κάθε περίπτωση που χρειαστεί, όπως για παράδειγμα μαθητές που απουσιάζουν για μεγάλο ή και μικρό χρονικό διάστημα.

Ε : Νιώθετε ότι σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Σ2 : Θεωρώ πως ναι. Από την πλευρά μου τους έχω κάνει σαφές πως οτιδήποτε τους απασχολεί σε σχέση με την εκπαίδευση των παιδιών τους, το τμήμα ΖΕΠ είναι ανοιχτό για επικοινωνία μαζί τους σε καθημερινή βάση.

*Σ3 : Μέχρι και τις 10 Μαρτίου οι συναντήσεις που είχα, ήταν κατά την άφιξη ή την αναχώρηση των παιδιών και στις σχολικές γιορτές. Τους είχα ενημερώσει, πως για οποιοδήποτε θέμα θέλουν να με ρωτήσουν ή να με ενημερώσουν, μπορούν να το κάνουν όταν έρθουν για τη συνάντηση με τη δασκάλα της τάξης τους, για να μην τους φέρνω πολλές φορές στο σχολείο. * Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν αντιμετωπίζω με κανέναν μαθητή και καμία μαθήτρια κάποιο πρόβλημα συμπεριφοράς, οπότε δεν χρειάστηκε να καλέσω κανέναν κηδεμόνα για κάποιο θέμα. Όμως, μετά τα μέσα του Μάρτη υπάρχει συχνότερη επικοινωνία μέσω μηνυμάτων ή και τηλεφώνου. Ανταλλάξαμε ευχές για το Πάσχα και μίλησα (σχεδόν) με όλους τους/τις μαθητές/μαθήτριες και με κάποιον γονέα ή και με τους δύο.*

Ε : Νιώθετε ότι οι γονείς σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Σ3 : Θεωρώ πως αν υπάρξει κάποιο πρόβλημα οι γονείς θα επιδιώξουν να επικοινωνήσουν μαζί μου και να ζητήσουν τη βοήθειά μου. Έτσι πιστεύω. Νομίζω πως έχω καλές σχέσεις μαζί τους.

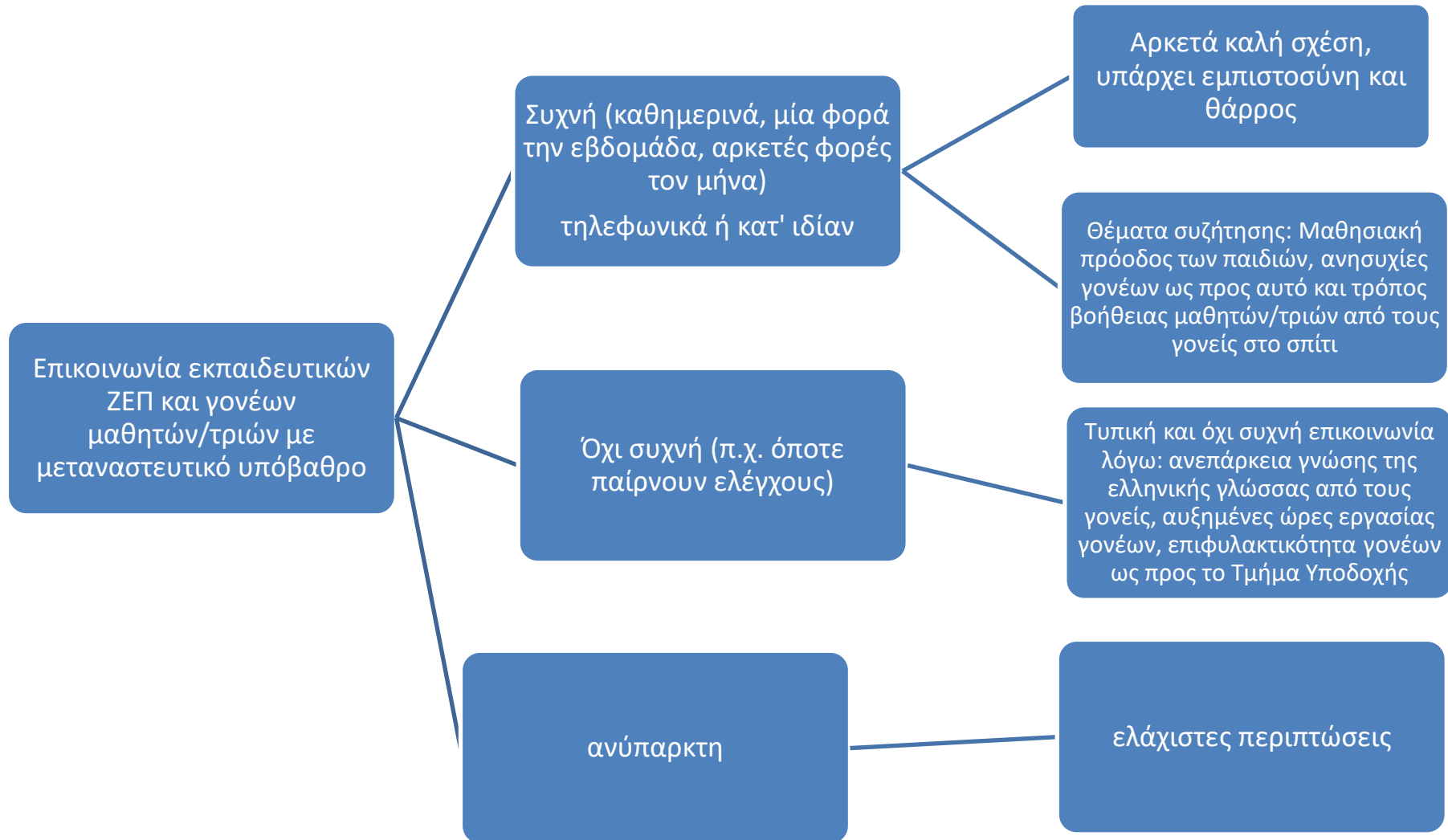
Σ6 : Θεωρώ πως οι γονείς έχουν το θάρρος και την εμπιστοσύνη να μου απευθυνθούν εάν υπάρχει κάποιος προβληματισμός ή κάποιο πρόβλημα με το παιδί τους. Μια μητέρα, για παράδειγμα, μου ζήτησε τη γνώμη μου για ένα θέμα που είχε στο σπίτι.

Σ8 : [παύση] Με κάποιους από τους γονείς των μαθητών επικοινωνούμε συχνά. Έχω ορίσει κάθε.... Έχω ορίσει μία ημέρα κάθε εβδομάδα ώστε να έρχονται και να πληροφορούνται για την πρόοδο των παιδιών τους. Οι περισσότεροι δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον ως προς την πρόοδο των παιδιών τους και έρχονται συχνά και με ρωτούν αν το παιδί τους πηγαίνει καλά στα ελληνικά γιατί ανησυχούν μήπως μείνει πίσω στην εκμάθηση των ελληνικών. Ίσως το συνδυάζουν και με την ενημέρωσή τους από τους δασκάλους των τμημάτων. Συζητάμε συνήθως για θέματα που τους προβληματίζουν ως προς την πρόοδο των παιδιών τους ή για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν οι ίδιοι να τα βοηθήσουν στο σπίτι. Με έναν-δύο γονείς όμως δεν επικοινωνούμε και τόσο συχνά. Πιστεύω ότι αυτό οφείλεται στο ότι δεν μπορούν να συνεννοηθούν καλά στην ελληνική γλώσσα.

Σ9 : Επικοινωνούμε αρκετές φορές μέσα στον μήνα. Έχω ενημερώσει τους γονείς ότι κάποιες ημέρες του μήνα μπορούν να έρχονται στο σχολείο και να με ρωτούν για τη μαθησιακή πορεία των γονιών τους. Συζητάμε για θέματα διδασκαλίας των παιδιών τους.

Σ9 : Απ' ό,τι έχω καταλάβει μέχρι τώρα οι γονείς θεωρούν ότι μπορούν να με εμπιστευθούν, γι' αυτό άλλωστε και μου εκφράζουν τους προβληματισμούς τους ως προς την πρόοδο των παιδιών τους.

Σχήμα 5. Στο επόμενο σχήμα αποτυπώνεται η συχνότητα επικοινωνίας των εκπαιδευτικών ΖΕΠ με τους γονείς των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

6.4. Ανάγκη ύπαρξης μέριμνας για τη δωρεάν επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών σε θέματα διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας

Ένα θέμα που αναδείχθηκε από τις απόψεις δύο συνεντευξιζόμενων είναι η ανάγκη ύπαρξης μέριμνας από το Κράτος ώστε να επιμορφώνονται οι εκπαιδευτικοί. Ο ένας εκπαιδευτικός ανέφερε πως υπάρχει ανάγκη να επιμορφώνονται όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί, και των κανονικών τμημάτων και των Τμημάτων Υποδοχής, διότι δίγλωσσοι/ες μαθητές/τριες υπάρχουν σχεδόν σε όλες τις τάξεις κι επομένως το θέμα αυτό δεν αφορά μόνο τους/τις εκπαιδευτικούς ΖΕΠ αλλά όλους/ες. Ο δεύτερος εκπαιδευτικός υποστήριξε πως το Κράτος πρέπει να αναλαμβάνει τη δωρεάν επιμόρφωση των εκπαιδευτικών γιατί δεν είναι δεδομένο ότι όλοι/ες έχουν την οικονομική δυνατότητα να το κάνουν.

E : Ωραία. Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ1 : Όχι. [παύση] Το μόνο που θέλω να προσθέσω είναι ότι καλό θα ήταν να υπήρχε από το Κράτος μέριμνα για την επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα διαπολιτισμικότητας. Όχι μόνο για τους εκπαιδευτικούς ΖΕΠ αλλά και για όλους, γιατί όλοι σχεδόν οι εκπαιδευτικοί έχουν στην τάξη τους παιδιά με πολιτισμική ανομοιογένεια.

Σ10 : [παύση] ναι, θέλω να πω ότι νομίζω ότι είναι απαραίτητο πια να μας εξασφαλίσει το Κράτος, κάποιος αρμόδιος φορέας του, σε όλους τους δασκάλους δωρεάν επιμόρφωση πάνω σε αυτά, στα θέματα διδασκαλίας αλλοδαπών μαθητών. Γιατί μπορεί για παράδειγμα κάποιος να θέλει να επιμορφωθεί αλλά να μην έχει την οικονομική δυνατότητα να το κάνει. Αυτό.

Κεφάλαιο 7^ο - Σχολιασμός ευρημάτων έρευνας - Συμπεράσματα

Εμβαθύνοντας στα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της έρευνας και αντιπαραβάλλοντάς τα με τα δεδομένα που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις εξάγονται τα ακόλουθα συμπεράσματα :

Το προφίλ των εκπαιδευτικών, όπως διαμορφώθηκε μέσα από τις απαντήσεις τους στις σχετικές ερωτήσεις των συνεντεύξεων είναι οι ακόλουθες:

Από τους 10 εκπαιδευτικούς ΖΕΠ περισσότεροι από τους μισούς (6 στους 10) είναι άνδρες, ενώ οι υπόλοιπες 4 είναι γυναίκες. Οι ηλικίες των συμμετεχόντων/ουσών κυμαίνονται από 30 έως 40 έτη. Αυτό θεωρείται αναμενόμενο καθώς είναι γνωστό πως δεν υπάρχουν μόνιμοι/ες εκπαιδευτικοί που να διδάσκουν στις Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ παρά μόνο αναπληρωτές/τριες. Η γενική εκπαιδευτική προϋπηρεσία τους θεωρείται σχετικά επαρκής (έως 8 έτη), ενώ η προϋπηρεσία τους σε Τ. Υ. ΖΕΠ μικρή (1-2 έτη). Αυτό που παρατηρείται είναι πως οι περισσότεροι/ες εκπαιδευτικοί (7 στους 10) έχουν κάποια εξειδίκευση στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας, μεταπτυχιακό ή σεμινάριο.

1^ο ερευνητικό ερώτημα : *Ποιες είναι οι γνώσεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο;*

Από τις ερωτήσεις «ανοιχτού» τύπου που έγιναν στους/στις συνεντευξιζόμενους/ες σχετικά με τις γνώσεις τους για το γλωσσικό υπόβαθρο των μαθητών/τριών τους γίνεται φανερό ότι όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν ποια είναι η μητρική γλώσσα κάθε μαθητή/τριας τους. Σχεδόν όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν το επίπεδο γνώσης της μητρικής γλώσσας των μαθητών/τριών τους, καθώς και αν έχουν πάει σχολείο στις χώρες καταγωγής τους και μέχρι ποια τάξη. Επίσης, οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν ποιες γλώσσες χρησιμοποιούν οι μαθητές/τριες στο σπίτι και ποιες στο σχολείο και στις εξωσχολικές δραστηριότητες. Όσον αφορά στις πηγές γνώσης των

μαθητών/τριών οι περισσότεροι/ες εκπαιδευτικοί γνωρίζουν πληροφορίες που αφορούν σε θέματα όπως εργασία γονέων, επάρκεια γνώσης γονέων στην ελληνική γλώσσα, μέλη οικογένειας, ενδιαφέροντα μαθητών/τριών και τρόπος διαβάσματος στο σπίτι. Αυτό που παρατηρείται είναι πως σε αρκετές απαντήσεις (4 στις 10) οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι δεν γνωρίζουν καθόλου πληροφορίες για τις παραδόσεις και τις αξίες των οικογενειών των μαθητών/τριών, παρόλο που οι περισσότεροι από αυτούς/ές τους/τις εκπαιδευτικούς έχουν σεμινάριο εξειδίκευσης στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Αλλά και οι υπόλοιποι/ες έξι εκπαιδευτικοί, είπαν πως τις όποιες ελάχιστες γενικές πληροφορίες γνωρίζουν, τις έμαθαν με αφορμή κάποιο μάθημα ή αποτελούν δικά τους συμπεράσματα. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στις δυο από τις συνεντεύξεις παρατηρήθηκε παύση λίγων δευτερολέπτων από τους/τις συνεντευξιζόμενους/ες όταν τους διατυπώθηκε η σχετική ερώτηση. Μόνο ένας εκπαιδευτικός ανέφερε ότι γνωρίζει τέτοιες πληροφορίες γιατί συνηθίζει κατά τη διάρκεια του μαθήματος να αντιπαραβάλλει ήθη και έθιμα ελληνικά με ξένα.

Γίνεται, λοιπόν, φανερό πως οι συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα γνωρίζουν αρκετές πληροφορίες για τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και αρκετές από τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών τους κάτι που έρχεται σε αντίφαση με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 1997-98 σε δημοτικά σχολεία της Ρόδου και σύμφωνα με την οποία περισσότεροι από τους/τις μισούς/μισές εκπαιδευτικούς του δείγματος δεν ήταν επαρκώς ενημερωμένοι/ες ως προς τα ζητήματα αυτά (Στεργίου, 2007:1097).

Σε αντίθεση λοιπόν με την παραπάνω έρευνα τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν με τη μελέτη των Μπατσαλία και Σελλά-Μάζη (2003:434), σύμφωνα με την οποία οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε Δημοτικό Σχολείο πρέπει να γνωρίζουν ποια είναι η προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών τους.

Επιπρόσθετα, οι γνώσεις αυτές των εκπαιδευτικών βρίσκουν αντίκρισμα και στη μελέτη του Δαμανάκη (1997) σύμφωνα με τον οποίο το σχολείο πρέπει να γνωρίζει και να λαμβάνει υπόψη του πέραν των άλλων και την γνώση που ήδη έχει ο/η μαθητής/τρια όταν έρχεται σε αυτό. Και αυτό γιατί εάν οι εκπαιδευτικοί δεν λάβουν υπόψη τους τη γλώσσα/τις γλώσσες των μαθητών/τριών τους με μεταναστευτικό

υπόβαθρο θα χάσουν την ευκαιρία να αξιοποιήσουν τις γνώσεις αυτές κατά τη μαθησιακή διαδικασία (Σκούρτου, 2011).

Η Χατζηδάκη (2000) στη μελέτη της διατυπώνει την ίδια άποψη, σύμφωνα με την οποία το γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο πρέπει να είναι γνωστό στους/στις εκπαιδευτικούς, όπως ακριβώς συμβαίνει και με τους/τις μαθητές/τριες που έχουν την ελληνική ως πρώτη γλώσσα.

Εξάλλου, σύμφωνα με τον Krashen (1995) οι μαθητές/τριες προκειμένου να φτάσουν στη νέα γνώση πρέπει να βασίζονται σε κατανοητά δεδομένα. Για να είναι αυτά τα δεδομένα κατανοητά για τους μαθητές/τριες πρέπει οι εκπαιδευτικοί να είναι ενήμεροι/ες για τις γνώσεις που οι πρώτοι/ες ήδη κατέχουν.

2^ο ερευνητικό ερώτημα : Θεωρούν οι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ απαραίτητη την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας;

Όλοι/όλες σχεδόν οι συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα θεωρούν πως είναι σκόπιμο να γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Την ίδια άποψη είχαν και οι εκπαιδευτικοί στην έρευνα των Μητακίδου και Δανιηλίδου (2007:453-465). Στην έρευνά τους που πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου και αφορούσε σε εκπαιδευτικούς με ή χωρίς εμπειρία σε Τάξεις Υποδοχής αποδείχθηκε πως οι εκπαιδευτικοί διατηρούσαν θετική στάση απέναντι στο πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους. Επιπρόσθετα και στην έρευνα της Μήλιου, το έτος 2010 αποδείχθηκε ότι, σε αντίθεση με τους/τις μεγαλύτερους/ες ηλικιακά εκπαιδευτικούς, οι νεότεροι/ες εκπαιδευτικοί, κάποιιοι/ες από τους/τις οποίους/ες είχαν και σεμινάρια πιστεύουν ότι πρέπει να γνωρίζει αυτά τα δεδομένα κάθε εκπαιδευτικός και να τα αξιοποιεί.

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, η έρευνα της Φιλιπάρδου το έτος 1997 σε σχολεία της Ρόδου απέδειξε πως οι εκπαιδευτικοί θεωρούσαν ότι η ύπαρξη διαφορετικής πρώτης

γλώσσας από την ελληνική αποτελούσε πρόβλημα που δυσχεραίνει τη μαθησιακή διαδικασία.

Η θετική στάση των εκπαιδευτικών του δείγματος απέναντι στις γλώσσες και στις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών/τριών τους επιδοκιμάζεται και από την άποψη του Banks (1993 : 33) σύμφωνα με τον οποίο οποιαδήποτε και αν είναι η γλώσσα/οι γλώσσες των μαθητών/τριών και οι προηγούμενες γνώσεις τους οι εκπαιδευτικοί πρέπει να τις γνωρίζουν και να είναι θετικά διακείμενοι/ες απέναντί τους.

Επιπρόσθετα και η Σκούρτου (2011:28) αναφέρει πως όταν ο/η εκπαιδευτικός γνωρίζει και αξιοποιεί όλες τις γλώσσες που κατέχουν οι μαθητές/τριες και δεν επικεντρώνεται μόνο στην εκμάθηση της ελληνικής αυτό θα έχει θετικά αποτελέσματα τόσο για τους/τις μαθητές/τριες όσο και για τη μαθησιακή διαδικασία.

Στην παρούσα έρευνα οι συνεντευξιαζόμενοι/ες αναφέρουν πως εφόσον γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών του, μπορεί να τις αξιοποιήσει και στην άλλη γλώσσα, καθώς η μία γλώσσα βοηθάει την άλλη. Με αυτή τους την αντίληψη φαίνεται ότι συμφωνούν με το μοντέλο της Κοινής Υποκείμενης Γλωσσικής Ικανότητας του Cummins (2005 : 136-137). το οποίο περιγράφει τη σχέση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες γλώσσες ενός ομιλητή. Μάλιστα, μία εκ των εκπαιδευτικών του δείγματος, η οποία έχει κάνει και μεταπτυχιακό στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας αναφέρεται και στο σχήμα του «παγόβουνου». Σύμφωνα με το σχήμα του διπλού παγόβουνου, οι δυο γλώσσες του ομιλητή/της ομιλήτριας αναπαριστούν δύο ξεχωριστές κορυφές βουνών που όμως έχουν κοινή βάση. Με τον ίδιο τρόπο και οι γλώσσες μπορεί να φαίνονται ξεχωριστές αλλά στην ουσία αλληλεπιδρούν και αλληλεξαρτώνται. Επίσης, σύμφωνα με το σχήμα του μπαλονιού, οι δύο γλώσσες συνυπάρχουν στον ανθρώπινο εγκέφαλο σαν ένα μπαλόνι μέσα στο οποίο υπάρχουν και οι δυο γλώσσες και μεταφέρονται γνώσεις από τη μία στην άλλη.

Ως προς την προαναφερθείσα άποψη των εκπαιδευτικών της έρευνας σχετικά με την αλληλεξάρτηση της μίας γλώσσας από την άλλη που ανέφεραν οι εκπαιδευτικοί του δείγματος υπάρχει αντιστοίχιση με την μελέτη του Δαμανάκη (1987) σύμφωνα με την οποία το επίπεδο γνώσης από το/τη μαθητή/τρια της πρώτης γλώσσας του καθορίζει και το επίπεδο που θα αναπτυχθεί και η δεύτερη γλώσσα.

Μία άλλη άποψη που εξέφρασε το δείγμα της έρευνας σχετικά με τη σκοπιμότητα της γνώσης των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών είναι πως με αυτές τις γνώσεις από την πλευρά του/της εκπαιδευτικού οι μαθητές/τριες θα αποκτήσουν ενδιαφέρον για το μάθημα και θα αισθάνονται ασφάλεια γιατί θα δουν ότι ο/η εκπαιδευτικός τους υπολογίζει. Αυτή η ασφάλεια που αισθάνονται οι μαθητές/μαθήτριες σημαίνει ότι ταυτόχρονα είναι και αποδεκτοί/ές από τον/την εκπαιδευτικό και το σχολείο γενικότερα, κάτι που δημιουργεί και καλές προδιαγραφές για τη μαθησιακή τους εξέλιξη (Δαμανάκης, 1997 :103-104).

Ένας άλλος λόγος για τον οποίο οι συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα θεωρούν σημαντικές αυτές τις πληροφορίες που αφορούν στους μαθητές/τριές τους είναι πως με την αξιοποίηση των γλωσσών των μαθητών/τριών και της προηγούμενης γνώσης τους γίνεται πιο εύκολα και αποτελεσματικά η διδασκαλία τους σε άλλα μαθήματα, όπως για παράδειγμα τα Μαθηματικά. Για παράδειγμα, εάν οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν το επίπεδο των μαθητών/τριών στα Μαθηματικά, τότε μπορούν να ξεκινήσουν τη διδασκαλία τους από εκεί και να προχωρήσουν στην επόμενη γνώση. Ο Rodriguez (1995:1) επεκτείνει περισσότερο την άποψη αυτή και αναφέρει πως δεδομένου ότι οι μαθητές/τριες δεν έχουν ως πρώτη γλώσσα τα ελληνικά και προκειμένου η διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας να μην λειτουργεί αρνητικά ως προς τη διδασκαλία των υπόλοιπων γνωστικών αντικειμένων είναι σκόπιμο η γλώσσα/οι γλώσσες των παιδιών να αξιοποιούνται κατά τη διδασκαλία των υπόλοιπων μαθημάτων.

Ωστόσο, ένας από τους/τις εκπαιδευτικούς ανέφερε πως θα αρκούσε να παρέχεται στον/στην εκπαιδευτικό ένα φυλλάδιο με βασικές λέξεις συνεννόησης σε κάποιες γλώσσες, όπως είναι τα αλβανικά, τα βουλγάρικα και τα αραβικά. Η άποψη αυτή είναι αντίθετη με όλη την παραπάνω βιβλιογραφία μέσω της οποίας τονίζεται ότι όχι μόνο η γλώσσα/οι γλώσσες αλλά το σύνολο του πολιτισμικού υποβάθρου των μαθητών/τριών πρέπει να είναι γνωστό και να λαμβάνεται υπόψη κατά τη μαθησιακή διαδικασία.

3^ο ερευνητικό ερώτημα : *Αξιοποιούν οι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο κατά τη μαθησιακή διαδικασία;*

Με βάση τις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων γίνεται φανερό ότι οι περισσότεροι/ες εκπαιδευτικοί αξιοποιούν σε κάποιο βαθμό, μεγαλύτερο ή μικρότερο μέσα στην τάξη τις γλώσσες και τις προηγούμενες γνώσεις των μαθητών/τριών τους με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Οι περισσότεροι/ες προβαίνουν σε αντιστοίχιση του λεξιλογίου του μαθήματος με το αντίστοιχο λεξιλόγιο της χώρας των μαθητών/τριών ή ζητούν από τους/τις μαθητές/τριες να τους μάθουν κάποιες λέξεις από τη χώρα καταγωγής τους. Επίσης, με αφορμή τις εικόνες του βιβλίου ή το εκάστοτε μάθημα οι μαθητές/τριες παροτρύνονται να μιλήσουν για τα ενδιαφέροντά τους, την καθημερινή ζωή τους και τα ήθη και έθιμά τους. Κάποιες φορές μάλιστα γίνεται και αντιπαραβολή των στοιχείων του πολιτισμού τους με τα αντίστοιχα του ελληνικού πολιτισμού. Τέλος, η αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών των μαθητών/τριών και των πηγών γνώσης τους γίνεται και με την ένταξη των παραμυθιών, της μουσικής, των ταινιών και των κολάζ στο μάθημα.

Μέσα από τις ανωτέρω απαντήσεις των συνεντευξιαζομένων σχετικά με την αξιοποίηση των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των δίγλωσσων μαθητών/τριών τους αλλά και τον τρόπο που επιτυγχάνεται αυτό γίνεται φανερό πως επιδιώκεται από τους/τις εκπαιδευτικούς αυτούς/ές η δημιουργία νοήματος κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας. Η δημιουργία νοήματος πραγματοποιείται, σύμφωνα με τις απαντήσεις τους κυρίως με τη συσχέτιση «εννοιών» που ήδη γνωρίζουν οι μαθητές/τριες με «έννοιες» που διδάσκονται στη δεύτερη γλώσσα (Σκούρτου, 2002). Επιπρόσθετα, μέσα από τις συζητήσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος, οι μαθητές/τριες παράγουν τα δικά τους προφορικά κείμενα ταυτότητας (Κούρτη-Καζούλλη & Τζανετοπούλου, 2003, 2009), καθώς τους δίνεται η ευκαιρία, σύμφωνα με τους/τις εκπαιδευτικούς, να εκφράσουν πληροφορίες της ζωής, της προσωπικότητας και των απόψεών τους. Και αυτή η πρακτική οδηγεί στη δημιουργία νοήματος κατά τη μαθησιακή διαδικασία.

Όσον αφορά την χρήση των παραμυθιών, των παιδικών ταινιών, της μουσικής και των εικόνων οι πρακτικές αυτές συμπίπτουν με μία από τις στρατηγικές που πρότεινε

η Schiffini (1994 στο : Cummins, 2005:175) για την αξιοποίηση της προηγούμενης γνώσης και που παρατίθενται στο θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας. Πιο συγκεκριμένα με τη χρήση εποπτικών μέσων δίνεται η ευκαιρία στους/στις μαθητές/τριες να εκφράσουν πράγματα σχετικά με τη ζωή, τις απόψεις, τις εμπειρίες και τις πεποιθήσεις τους.

Το παραπάνω συμπέρασμα σχετικά με την αξιοποίηση των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών έρχεται σε αντίθεση με την έρευνα των Ζάγκα, Κεσίδου και Ματθαιουδάκη (2015) η οποία πραγματοποιήθηκε τη σχολική χρόνια 2011-2012 και στην οποία συμμετείχαν εκτός από εκπαιδευτικούς γενικών τάξεων και εκπαιδευτικοί Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ. Μέσα από αυτή την έρευνα αποδείχθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί δεν αξιοποιούσαν το γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους, κυρίως λόγω έλλειψης επιμόρφωσης.

Επίσης, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας διαφωνούν και με την άποψη των Mitakidou, Tressou και Daniilidou (2009:66-67) σύμφωνα με τις οποίες στις Τάξεις Υποδοχής οι εκπαιδευτικοί δεν αξιοποιούν στρατηγικές για τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας και το μάθημα πραγματοποιείται με συγκεκριμένο τρόπο που στοχεύει στην εκμάθηση της ελληνικής χωρίς να αξιοποιούνται οι γλώσσες και οι προηγούμενες γνώσεις των μαθητών/τριών.

Αντίθετα, η αξιοποίηση αυτών των δεδομένων των μαθητών/τριών από τους/τις εκπαιδευτικούς μέσα στην τάξη αποτελεί αποδοχή και εφαρμογή των απόψεων της Σκούρτου (2011) και του Δαμανάκη (1997) σχετικά με την σημασία που έχει η αξιοποίηση αυτή στα μαθησιακά αποτελέσματα.

Επίσης, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα συμφωνούν και με την άποψη των Μπατσαλία και Σελλά-Μάζη (2003) σύμφωνα με τις οποίες οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αξιοποιούν στη διδασκαλία τους τις γνώσεις των μαθητών/τριών τους.

4^ο ερευνητικό ερώτημα : *Επιδιώκουν οι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ την ενδυνάμωση της ταυτότητας των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο;*

Σύμφωνα με τον Cummins (2005) και την Σκούρτου (2011) είναι στην αρμοδιότητα του/της εκπαιδευτικού να σκεφτεί τον τρόπο με τον οποίο θα διαμορφώσει τη διδασκαλία του όσον αφορά στους/στις δίγλωσσους/ες μαθητές/τριές του/της. Ο/Η εκπαιδευτικός είτε θα εστιάσει αποκλειστικά στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας και θα αγνοήσει την οποιαδήποτε άλλη γνώση φέρει μαζί του/της ο/η μαθητής όταν έρχεται στο σχολείο είτε θα αναγνωρίσει πως, όπως και οι υπόλοιποι/ες μαθητές/τριες έτσι και οι δίγλωσσοι/ες μαθητές/τριες έχουν κάποια προϋπάρχουσα γνώση η οποία με τις κατάλληλες πρακτικές θα συμβάλλει καθοριστικά στη μαθησιακή διαδικασία. Στη δεύτερη περίπτωση, εάν ο/η εκπαιδευτικός αποφασίσει να ασχοληθεί με το γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών του προσεγγίζει ταυτόχρονα και τις προδιαγραφές, ώστε να επιτύχει την ενδυνάμωση της ταυτότητάς τους.

Για να επιτευχθεί η ενδυνάμωση της ταυτότητας των μαθητών/τριών αυτοί/ές πρέπει να αισθανθούν ότι είναι αποδεκτοί/ές από το σχολείο και την εκπαιδευτική κοινότητα. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχει χώρος μέσα στο σχολείο και στην τάξη για τη γλώσσα και το πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών/τριών (Σκούρτου, 2011). Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές/τριες θα κατανοήσουν ότι το διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό τους κεφάλαιο είναι σεβαστό και θα καλλιεργήσουν σχέση εμπιστοσύνης με τον/την εκπαιδευτικό. Ταυτόχρονα, προκειμένου να επιτευχθεί η ενδυνάμωση της ταυτότητάς τους οι μαθητές/τριες πρέπει μέσα στην τάξη να αισθάνονται ασφάλεια ώστε να εκφράζονται αξιοποιώντας τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους (García & Wei, 2014). Σε αντίθετη περίπτωση, όταν οι μαθητές/τριες απομακρύνονται από τη γλώσσα/τις γλώσσες τους, σταδιακά αποστασιοποιούνται και από τον πολιτισμό τους με αποτέλεσμα αντί να ενδυναμώνεται, να αποδυναμώνεται η ταυτότητά τους (Ρεβυθιάδου, 2015).

Στην παρούσα έρευνα σχεδόν όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ αξιοποιούν σε κάποιο βαθμό τη γλώσσα/τις γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών τους. Αυτό σημαίνει ότι έστω και σε μικρό βαθμό δίνεται η δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες να αξιοποιήσουν κατά τη διάρκεια του μαθήματος τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση τους, μέσα από την αντιστοίχιση λέξεων της γλώσσας/των γλωσσών τους με τις ελληνικές, μέσα από συζητήσεις, αντιπαραβολή στοιχείων του πολιτισμού της χώρας τους με τα αντίστοιχα ελληνικά στοιχεία, αξιοποίηση στοιχείων του πολιτισμού των μαθητών/τριών (παραμύθια, ταινίες, μουσική).

Σύμφωνα λοιπόν με τις απαντήσεις των συνεντευξιαζομένων, η δυνατότητα που δίνεται στους/στις μαθητές/τριες για μεταφορά των «εννοιών» (Σκούρτου, 2002) από τη γλώσσα τους στη γλώσσα του σχολείου και για τη δημιουργία κειμένων ταυτότητας (Κούρτη-Καζούλλη & Τζανετοπούλου, 2003, 2009) κατά τη μαθησιακή διαδικασία αποτελεί έναν δείκτη ότι επιδιώκεται κατά έναν βαθμό η ενδυνάμωση της ταυτότητας των δίγλωσσων μαθητών/τριών.

Επιπρόσθετα, οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών στις ερωτήσεις που τους τέθηκαν, έδειξαν ότι όλοι/ες οι εκπαιδευτικοί δείχνουν να αποδέχονται τη διαφορετικότητα των δίγλωσσων μαθητών/τριών τους και το αποδεικνύουν διαμορφώνοντας ανάλογα τον τρόπο διδασκαλίας τους, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Αυτή η αποδοχή που αισθάνονται οι μαθητές/τριες από τον/την εκπαιδευτικό τους δημιουργεί το αίσθημα ασφάλειας μέσα στην τάξη (Χοντολίδου, 2007) και οδηγεί στην ενδυνάμωση της ταυτότητάς τους (Σκούρτου, 2011).

Ωστόσο, σύμφωνα με τους Grant και Sleeter (2007) και τους Villegas και Lucas (2002) σημαντικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία έχει, πέρα από την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών και η σχέση του/της εκπαιδευτικού με τους γονείς των μαθητών/τριών. Προκειμένου να καταφέρει ο/η εκπαιδευτικός να αντλήσει πληροφορίες για τη ζωή και το περιβάλλον των μαθητών/τριών του/της στο σπίτι και στην κοινότητα πρέπει να έχει αναπτύξει καλές σχέσεις με τους γονείς, βασισμένες στην εμπιστοσύνη και στην ειλικρίνεια.

Παράλληλα, οι εξουσιαστικές σχέσεις ανάμεσα στον/στην εκπαιδευτικό, τους/τις γονείς και τους/τις μαθητές/τριες πρέπει να μετατραπούν σε σχέσεις συνεργασίας (Cummins, 2005, Τσοκαλίδου, 2012). Με αυτόν τον τρόπο οι γονείς κατανοούν ότι τόσο τα παιδιά τους όσο και ο πολιτισμός και η γλώσσα τους είναι αποδεκτός και σεβαστός από το σχολείο και δίνουν τη δυνατότητα στον/στην εκπαιδευτικό να εμβραθύνει σε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη ζωή τους. Οι πληροφορίες αυτές θα χρησιμεύσουν στον/στην εκπαιδευτικό κατά τη διαμόρφωση της διδασκαλίας του/της με σκοπό την ενδυνάμωση της ταυτότητας των μαθητών/τριών του/της (Johnson & Johnson, 2016).

Με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα ως προς το θέμα αυτό γίνεται φανερό πως οι σχέσεις των εκπαιδευτικών με τους γονείς των μαθητών/τριών χαρακτηρίζονται ως επί το πλείστον τυπικές, καθώς η επικοινωνία δεν

είναι συχνή και το θέμα συζήτησης είναι κυρίως η πρόοδος των μαθητών/τριών. Σε αυτό συντέλεσε κυρίως η δυσκολία στη γλώσσα επικοινωνίας καθότι μεγάλος αριθμός γονέων δεν γνωρίζει καλά την ελληνική γλώσσα ώστε να επικοινωνήσει επαρκώς. Βέβαια, υπάρχουν και κάποιες περιπτώσεις στις οποίες οι εκπαιδευτικοί έχουν συχνή επικοινωνία με τους γονείς και τα θέματα συζήτησης μαζί τους αφορούν σε προβληματισμούς των γονέων σχετικά με τη φοίτηση των παιδιών τους στο σχολείο, στον τρόπο με τον οποίο μπορούν οι ίδιοι να τα βοηθήσουν στο σπίτι, σε προβλήματα που ενδεχομένως να λαμβάνουν χώρα στο σπίτι και άλλα. Οπότε, στις περιπτώσεις που η επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων είναι συχνή ή τουλάχιστον επικοινωνιακή είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι επιδιώκεται η ενδυνάμωση της ταυτότητας των μαθητών/τριών, καθώς ο/η εκπαιδευτικός είναι σε θέση να γνωρίζει και να λάβει υπόψη του/της επιπρόσθετες πληροφορίες για τους/τις μαθητές/τριές του/της. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, κατά τις οποίες η επικοινωνία δεν είναι συχνή ή είναι ανύπαρκτη αυτό δεν αποτελεί στοιχείο ενδυνάμωσης της ταυτότητας των μαθητών/τριών.

Συμπερασματικά, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το βαθμό αξιοποίησης των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών κατά τη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας όσο και το βαθμό επικοινωνίας των εκπαιδευτικών με τους γονείς των μαθητών/τριών τους αποδεικνύεται πως κατά κάποιο βαθμό επιδιώκεται και η ενδυνάμωση της ταυτότητας των τελευταίων.

5. Ανάγκη ύπαρξης μέριμνας για την δωρεάν επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών

Ένα θέμα που αναδείχθηκε μέσα από τις απαντήσεις δύο εκ των εκπαιδευτικών του δείγματος είναι η ανάγκη ύπαρξης μέριμνας από την πλευρά του Κράτους για τη δωρεάν επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών, κανονικών τάξεων και Τμημάτων Υποδοχής.

Ως προς την ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα διαπολιτισμικότητας και διδασκαλίας της δεύτερης γλώσσας έχει γίνει ανάλογη αναφορά σε διάφορες

μελέτες (Sella-Mazi, 1999 στο : Μπατσαλία & Σελλά-Μάζη, 2003, Τσοκαλίδου, 2005, Τσοκαλίδου 2008^α).

Επίσης και στην έρευνα του Νικολάου (2000) είναι έκδηλη η ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διδασκαλία δίγλωσσων μαθητών/τριών, καθώς ως επί το πλείστον δεν εφαρμόζονται προγράμματα που να είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες τους.

Σύμφωνα με τις Ζάγκα, Κεσίδου και Ματθαιουδάκη (2015) μέσα από ανάλογη έρευνα που πραγματοποιήθηκε τα έτη 2011-2012 σε σχολεία τόσο της Πρωτοβάθμιας όσο και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όπου λειτουργούσαν Τάξεις Υποδοχής αναδείχθηκε η έλλειψη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών γενικών τάξεων και Τάξεων Υποδοχής. Οι συγκεκριμένοι/ες εκπαιδευτικοί δεν αξιοποιούσαν το γλωσσικό και πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών/τριών τους, εκτός από έναν μικρό αριθμό εκπαιδευτικών που είχαν κάποια σχετική επιμόρφωση.

Τέλος, την ανάγκη για συνεχή υποστήριξη και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω σε ζητήματα διγλωσσίας, διαπολιτισμικότητας, διδασκαλίας της δεύτερης γλώσσας επεσήμαναν και οι Σκούρτου, Βρατσάλης και Γκόβαρης (2004). Πιο συγκεκριμένα, ανέφεραν πως κρίνεται επιτακτική η ανάγκη να επιμορφώνονται οι εκπαιδευτικοί σε θέματα διδασκαλίας και παροχής γνώσης, τόσο στους/στις μαθητές/τριες με μεταναστευτικό υπόβαθρο όσο και στους/στις υπόλοιπους/ες μαθητές/τριες που ανήκουν στην ίδια τάξη. Μάλιστα, πρότειναν τη δημιουργία ενός διαδικτυακού κόμβου με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί θα αποκτούν εύκολα και άμεσα πρόσβαση τόσο σε θεωρητικό όσο και σε επιμορφωτικό υλικό σχετικά με τα παραπάνω ζητήματα. Επιπρόσθετα, θεώρησαν ότι θα μπορούσε κάθε σχολική χρονιά να διανέμεται στους/στις εκπαιδευτικούς ένας έντυπος οδηγός επιμόρφωσης. Παράλληλα, πρότειναν και τη θεσμοθέτηση ειδικού Συμβούλου Διαπολιτισμικής Αγωγής.

Κεφάλαιο 8^ο – Περιορισμοί έρευνας και Προτάσεις

Δεδομένου του γεγονότος ότι η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ένα μικρό δείγμα δέκα εκπαιδευτικών Τμημάτων Υποδοχής ΖΕΠ της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκε σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, σε Δημοτικά Σχολεία της πόλης και χωριών της Ρόδου καθίσταται εμφανές ότι η έρευνα υπόκειται σε περιορισμούς. Αυτό σημαίνει ότι τα συμπεράσματα που διεξήχθησαν αφορούν στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή και στη συγκεκριμένη ειδικότητα εκπαιδευτικών και δεν είναι δυνατό να γενικευθούν.

Θα παρουσίαζε ιδιαίτερο ενδιαφέρον εάν σε μελλοντικές έρευνες διερευνούνταν οι γνώσεις και οι απόψεις περισσότερων εκπαιδευτικών ΖΕΠ σε Δημοτικά Σχολεία μεγαλύτερου εύρους περιοχών προκειμένου να εξαχθούν πιο γενικά συμπεράσματα σχετικά με το παραπάνω ζητήματα.

Επίσης, θα ήταν σκόπιμο να διερευνηθεί μελλοντικά και ο βαθμός καθώς και ο τρόπος συνεργασίας ανάμεσα στους/στις εκπαιδευτικούς των κανονικών τάξεων και τους εκπαιδευτικούς των Τάξεων Υποδοχής ΖΕΠ ως προς τη διδασκαλία των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αμπατζόγλου, Γ. (2001). Γλώσσα και μετανάστευση, ψυχολογικές διαστάσεις στο : Χρηστίδης, Φ. (Επιμ.) (2001), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*, Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Δαμανάκης, Μ. (2004). *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg

Δαμανάκης, Μ. (1997). *Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα, Διαπολιτισμική Προσέγγιση-Διαπολιτισμική Παιδαγωγική*, Αθήνα: Gutenberg.

Δαμανάκης, Μ. (1987). *Μετανάστευση και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg

Δραγώνα, Θ. (2007). *Ταυτότητα και εκπαίδευση*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ. Ανακτήθηκε 20 Μαρτίου, 2020, από http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=942&bitstream=942_01#page/3/mode/1up

Ζάγκα, Ε., Κεσίδου, Α. & Ματθαιουδάκη, Μ. (2015). Οι δυσκολίες των αλλόγλωσσων μαθητών στα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών: Ερευνητικά δεδομένα για το δημοτικό σχολείο και το γυμνάσιο. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, Τεύχος 60/2015, Τόμος 32. Ανακτήθηκε 24 Μαρτίου, 2020 από <https://ojs.lib.uom.gr/index.php/paidagogiki/article/view/8608/8658>

Ζάχος, Θ. Δ., (2014). *Επίκαιρα θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*, Εκδοτικός Οίκος Αντ. Σταμούλη, Θεσσαλονίκη

Θωμά, Δ. (2010). Σχολική γνώση και αλλοδαποί μαθητές/τριες: Τα προβλήματα και η δυναμική μιας πολυδιάστατης σχέσης. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 12,

Τεύχος 57, Τόμος ΙΕ, 197-217. Ανακτήθηκε 23 Μαρτίου, 2020, από <http://ojs.lib.uth.gr/index.php/tovima/article/view/216/161>

Ιακώβου, Μ. (2014). Επιμορφωτικός Οδηγός, Γενικές Αρχές Διδασκαλίας της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας (Επίπεδα Α1-Β2). Θεσσαλονίκη: Υ.ΠΑΙ.Θ. Ανακτήθηκε 22 Μαρτίου, 2020, από http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi1/Epimorfotikos_odigos.pdf

Κομπιάδου, Ε. & Τσοκαλίδου, Ρ. (2014). Κείμενα ταυτότητας: η σημασία τους για τους/τις συγγραφείς και τους/τις αναγνώστες/στριές τους. Πολύδρομο, 8:43-47

Κομπιάδου, Ε. (2013). Παιδαγωγική αξιοποίηση της γλωσσικής και πολιτισμικής ετερότητας στο νηπιαγωγείο. Μεταπτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ.

Κοντογιάννη, Δ. (1997). Η σχολική ένταξη των Βορειο-ηπειρωτόπουλων στο νομό Ιωαννίνων. Στο Ε. Σκούρτου (επιμ.) Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης (σ. 165-178). Αθήνα: νήσος

Κούρτη – Καζούλλη, Β. (2008). Δημιουργική εκμάθηση γλωσσών: «Το Ημερολόγιο Ταυτότητας», Τεύχος 3, (σ. 106-117). Ανακτήθηκε 20 Απριλίου, 2020, από <http://www.pre.aegean.gr/revmata/issue3/1%20%CE%94%CE%99%CE%91%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%9F%CE%A3%20%CE%9A%CE%91%CE%96%CE%9F%CE%A5%CE%9B%CE%9B%CE%97%20%CE%A1%CE%95%CE%A5%203.pdf>

Κούρτη – Καζούλλη, Β. & Τζανετοπούλου, Αρ. (2003). *Εμείς οι άλλοι: μελετώντας την ετερότητα στο κοινωνικό περιβάλλον του σχολείου*. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Κούρτη-Καζούλλη, Β., & Τζανετοπούλου, Α. (2009). Η Έκφραση της Ετερότητας στην Τάξη: Ένα Παράδειγμα. Στο Χ. Γκόβαρης (Επιμ.), Κείμενα για τη διδασκαλία και τη μάθηση στο Πολυπολιτισμικό Σχολείο (291-317). Αθήνα: Ατραπός.

Κυπριανού, Δ. (2011). *Παιδιά Μεταναστών σε Ελλάδα και Κύπρο*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Μήλιου, Ου. (2013). Η ευαισθητοποίηση των δασκάλων απέναντι στην πολιτισμική ετερότητα: θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση. Παιδαγωγική Επιθεώρηση, Τεύχος

56/2013. Ανακτήθηκε 24 Μαρτίου, 2020 από <file:///C:/Users/User/Downloads/8558-15051-1-SM.pdf>

Μητακίδου Σ. & Δανηλίδου Ε. (2007). Διδασκαλία και Μάθηση της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας: Απόψεις Εκπαιδευτικών. Στο Κ. Ντίνας & Α. Χατζηπαναγιωτίδη (Επιμ.) *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου: Η Ελληνική Γλώσσα ως Δεύτερη Ξένη. Έρευνα, Διδασκαλία, Εκμάθηση. Μάιος 2006* (σσ. 453-465). Θεσσαλονίκη: University Studio Press

Μπατσαλία, Φρ. & Σελλά-Μάζη, Ε. (2003). Πολυπολιτισμικές κοινωνίες: Η σύγχρονη πρόκληση για το σχολείο. *Α' Διεθνές Συνέδριο για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως ξένης γλώσσας, Πρακτικά Συνεδρίου, 25-26 Σεπτεμβρίου 2000* (σ. 427-438). Αθήνα: ΕΚΠΑ. Ανακτήθηκε 2 Απριλίου, 2020, από http://users.uoa.gr/~elesella/sella_new/a%20diethnes%20synedrio%20gia%20ti%20di%20daskalia%20tis%20neas%20ellinikis%20ws%20ksenis%20glwssas.pdf

Νικολάου, Γ. (2000). Ένταξη και εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο, Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα

Ρεβυθιάδου, Α. (2015). Πρόγραμμα «Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούτων Μαθητών». Στο Ε. Σκούρτου, Β. Κούρτη – Καζούλλη (επιμ.), *Διγλωσσία και Διδασκαλία της Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*, 141-171. Αθήνα: ΣΕΑΒ. Ανακτήθηκε 10 Απριλίου, 2020, από https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/6348/3/02_chapter_05.pdf

Σκούρτου, Ε. (2011). *Η Διγλωσσία στο Σχολείο*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Σκούρτου, Ε., Βρατσάλης, Κ., & Γκόβαρης, Χρ. (2004). *Μετανάστευση στην Ελλάδα και εκπαίδευση – Αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης, προκλήσεις και προοπτικές βελτίωσης, εμπειρογνωμοσύνη*. Αθήνα : ΙΜΕΠΟ

Σκούρτου, Ε. (2002) Δίγλωσσοι μαθητές στο ελληνικό σχολείο. *Επιστήμες της αγωγής. Θεματικό τεύχος 2002*, 11-20.

Σκούρτου, Ε. (2001). Διγλωσσία, διδασκαλία δεύτερης γλώσσας. Στο: Θ. Δραγώνα, Ε. Σκούρτου και Α. Φραγκουδάκη (επιμ.), *Εκπαίδευση: Πολιτισμικές διαφορές και κοινωνικές ανισότητες. Κοινωνικές ταυτότητες / ετερότητες – Κοινωνικές ανισότητες, διγλωσσία και σχολείο*, (Τόμ. Α). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Σκούρτου, Ε. (2000): Ο «καλός» και ο «κακός» δίγλωσσος μαθητής, στο: Σκούρτου, Ε., (Επιμ.) (2000β). Τετράδια εργασίας Νάξου, Διγλωσσία, Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου (σελ. 59-73)

Σκούρτου, Ε. (Επιμ.) (2000): Τετράδια εργασίας Ρόδου, Διγλωσσία και μάθηση στο διαδίκτυο, Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου/Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Στεργίου, Α. (2007). Η σιωπή των αλλοδαπών: Αναφορά στην εκπαίδευση των «ελλειμματικών» μαθητών. Στο Γ. Καυάλης & Α. Κατσίκης (Επιμ.), *Συνέδριο Η Πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας, 17-20 Μαΐου 2007* (σελ. 1092-1099). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολή Επιστημών Αγωγής) Ανακτήθηκε 20 Μαρτίου, 2020, από <https://docplayer.gr/12756745-I-siopi-ton-allodapon-anafora-stin-ekpaideysi-ton-elleimmatikon-mathiton-stergiou-1-lektoras-p-t-n-pan-ioanninon.html>

Τσιπλάκου, Στ. (Επιμ.) (2018). *Οδηγός Διαχείρισης Κοινωνικοπολιτισμικής Ετερότητας στο Σχολείο*. Κύπρος: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

Τσοκαλίδου, Ρ. (2017). *SiDAYES – Πέρα από τη Διγλωσσία στη Διαγλωσσικότητα*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσοκαλίδου, Ρ. (2012). *Χώρος για δύο – Θέματα διγλωσσίας και εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

Τσοκαλίδου, Ρ. (2008^α). Η αφανής διγλωσσία στο ελληνικό σχολείο: δεδομένα επιτόπιας έρευνας. Στο: Ρ. Τσοκαλίδου & Σ. Χατζησαββίδης (Επιμ.), *Κοινωνιογλωσσολογικές αναζητήσεις: ερευνητικά δεδομένα*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας (σελ. 79-109)

Τσοκαλίδου, Ρ. (2008β). Η Επαφή των Γλωσσών στην Εκπαίδευση: Ένα Κοινωνιογλωσσολογικό Πολιτικό Ζήτημα στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*:

Πρακτικά Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 21-22 Απριλίου, 2007, Θεσσαλονίκη, 28, 399-412.

Τσοκαλίδου, Ρ. (2005). *Η αφανής διγλωσσία στο ελληνικό σχολείο: Δεδομένα επιτόπιας έρευνας. Επιστήμες της Αγωγής, Θεματικό Τεύχος, 8 (1), 1-14.*

Τσοκαλίδου, Ρ. (2004). *Το πρώτο μου βιβλίο για τη διγλωσσία.* Θεσσαλονίκη: Πολύδρομο

Τσοκαλίδου, Ρ. (2000). Η Εναλλαγή Κωδίκων: μια Δυναμική και Πολυδιάστατη Πρακτική, στο Σκούρτου, Ε. (επιμ.): *Τετράδια Εργασίας Νάξου, Διγλωσσία*, Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου (σελ. 35-50)

Φιλιπάρδου, Χρ. (1997). Απόψεις εκπαιδευτικών για τη διγλωσσία στα δημοτικά σχολεία της πόλης της Ρόδου. Στο Ε. Σκούρτου (επιμ.), *Θέματα Διγλωσσίας και Εκπαίδευσης (178-187)*. Αθήνα: νήσος.

Χατζηδάκη, Α. (2000). Η διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στις «κανονικές» τάξεις. Στο Ε. Σκούρτου (Επιμ.) (2000β), *Τετράδια Εργασίας Νάξου, Διγλωσσία*. Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Χοντολίδου, Ε. (2007). *Ταυτότητες και λογοτεχνία στο σχολείο*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ.
Ανακτήθηκε 20 Μαρτίου, 2020, από <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/3247/945.pdf>

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία μεταφρασμένη στα Ελληνικά

Baker, C. (2001). *Εισαγωγή στη διγλωσσία και τη δίγλωσση εκπαίδευση*, (Επιμ.) Δαμανάκης, Μ., Μεταφρ. Α. Αλεξανδροπούλου). Αθήνα: Gutenberg.

Creswell, J. W. (2016). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ίων/Ελλην

Cummins, J. (2005). *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση: Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας*, (Επιμ. Σκούρτου, Ε., Μεταφρ. Σ. Αργύρη. Αθήνα: Gutenberg.

Cummins, J. (1999). *Ταυτότητες υπό Διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με Σκοπό την Ενδυνάμωση σε μια Κοινωνία της Ετερότητας*. Αθήνα: Gutenberg.

Ξενογλώσση Βιβλιογραφία

Baker, C. (2014). *A Parents' and Teachers' Guide to Bilingualism: 4th Edition*. UK: Multilingual Matters.

Baker, C. (2011). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism, (5th Edition)*. Bristol, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters

Banks, J. (1993). *Multicultural Education: Historical Development, Dimensions and Practice*. *Review of Research in Education*, 19, 3-49.

Benson, J. C. (2002). *Real and Potential Benefits of Bilingual Programmes in Developing Countries*, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 5, 6, σ. 303-317

Benson, J. C. (2001). *Final Report on Bilingual Education. Results of the external evaluation of the Experiment in Bilingual Schooling in Mozambique (PEBIMO) and some results from bilingual adult literacy experimentation*. New Education Division Documents No. 8. Stockholm: Swedish International Development Authority

Cummins, J. (2003β). *Bilingual education, Basic principles*, στο : Dewaele, J., Housen, A., Wei, L. (Ed.) (2003). *Bilingualism, Beyond basic principles*, (σ. 56-66). Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney: Multilingual Matters Ltd

Garcia, O., & Wei L. (2014). *Translanguaging. Language, Bilingualism and Education*. New York, NY : Palgrave Macmillan

García, O & Wei, L. (2018). Translanguaging. In C. Chapelle (Ed.), *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. Edited by Carol A. Chapelle. © 2018 John Wiley & Sons, Ltd. Published 2018 by John Wiley & Sons, Ltd. DOI: 10.1002/9781405198431.wbeal1488

Gonzalez, N. Moll, L. & Amanti, C. (2005). *Funds of Knowledge – Theorizing Practices in Households, Communities and Classrooms*. Mahwah, NJ: Erlbaum

Grant, C. & Sleeter, C. (2007). *Doing Multicultural Education for Achievement and Equity*. NY: Routledge.

Gumperz, J. (1982). *Discourse strategies*, Cambridge, London, New York, New Rochelle, Melbourne, Sydney: Cambridge University Press

Johnson, E. & Johnson, A. (2016). *Enhancing Academic Investment through Home-School, Connections and Building on ELL Students' Scholastic Funds of Knowledge*
Ανακτήθηκε 6 Απριλίου, 2020, από <http://jolle.coe.uga.edu/wp-content/uploads/2016/04/EJohnson3.8.16.pdf>

Kompiadou, E., Lenakakis, A. & Tsokolidou, R. (2017). Diadrisis: An Interactive Project on Language Learning. In J. Crutchfield & M. Schewe (eds), *Going Performative in Intercultural Education International Contexts, Theoretical Perspectives and Models of Practice*, Clevedon/Buffalo/Toronto/Sydney: Multilingual Matters, 41-58

Krashen, D., S. (1995). *Principles and practice in second language acquisition*, New York: Phoenix

Krashen, D., S. (1991). *Bilingual education, A focus on current research*, NCBE FOCUS, Occasional papers in bilingual education, no3, Spring 1991

Mitakidou, S. Tressou, E. & Daniilidou, E. (2007). Cross-cultural education: A Challenge or a Problem? *International Journal of Educational Policy, Research & Practice: International Critical Childhood Policy Studies*. Ανακτήθηκε 23 Μαρτίου, 2020, από

[http://journals.sfu.ca/iccps/index.php/childhoods/%EE%80%80art%EE%80%81icle/v
iewFile/10/14](http://journals.sfu.ca/iccps/index.php/childhoods/%EE%80%80art%EE%80%81icle/viewFile/10/14)

Moll, L. Amanti, C. Neff, D. & Gonzalez, N. (1992). *Funds of Knowledge for Teaching : Using a Qualitative Approach to Connect Homes and Classrooms*. Theory Into Practice, Vol. 31, 132-141

Patton, M. (1990). *Qualitative Evaluation And Research Methods* (pp. 169-186). Beverly Hills, CA: Sage.

Rodriguez, Gl. (2013). *Power and Agency in Education - Exploring the Pedagogical Dimension of Funds of Knowledge*. *Review of Research in Education*, Vol 37 (2013), (87 -120)

Rodriguez, L. A. (1995). *Why Bilingual Education?*

Sakellaropoulou, E. (2007). *Bilingualism and management methods in the educational practice*. Paper presented in the 2nd Educational Symposium, *Language, Thought and Action in the Education*. Ioannina, 19-21

Skourtou, E., Kourtis-Kazoullis, V. & Cummins, J. (2006). *Designing Virtual Learning Environments for Academic Language Development* στο : Weiss, J., Nolan, J. & Trifonas, P. (eds), *International Handbook of Virtual Learning Environments*, Norwell, MA: Springer, 2 Vols. Ανακτήθηκε 19 Απριλίου, 2020, από http://polydromo.web.auth.gr/pdf/Epistimoniko/epistimonikh_vivliografia/Designing%20Virtual%20Learning%20Environments%20for%20Academic%20Language%20Development.pdf

Tsokolidou, R. (2005a). Raising bilingual awareness in Greek primary schools, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 8, 1, 48-61

Villegas, A.M. & Lucas, T. (2002). Preparing Culturally Responsive Teachers. *Journal of Teacher Education*, 53, σ. 20-32

Wells, G. (1999). *Dialogic Inquiry – Towards a Sociocultural Practice and Theory of Education*. Cambridge : Cambridge University Press

Νομοθεσία

Εγκύκλιος 191948/Δ1/26-11-2014. Λειτουργία των Τάξεων Υποδοχής (ΤΥ) και Ενισχυτικών Φροντιστηριακών Τμημάτων (ΕΦΤ). Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

Υπουργική Απόφαση: ΥΑ Φ2/378/Γ1/1124 – ΦΕΚ 930 τ.Β’/14-12-1994. Ίδρυση και λειτουργία Τάξεων Υποδοχής και Φροντιστηριακών Τμημάτων

Υπουργική Απόφαση: ΥΑ Φ10/20/Γ1/708/7-9-1999 – ΦΕΚ 1789/Β/28-9-1999. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Ίδρυση και λειτουργία Τάξεων Υποδοχής και Φροντιστηριακών Τμημάτων

Παράρτημα Α'

Πρωτόκολλο Συνέντευξης

Θέμα: Αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

Ημερομηνία:

Ωρα συνέντευξης:

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη:

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη:

Περιγραφή της έρευνας και ενημέρωση συνεντευξιαζόμενων:

Στο πλαίσιο του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Ανάλυση και διδασκαλία πρώτης & δεύτερης/ξένης γλώσσας» του Πανεπιστημίου Αιγαίου, εκπονώ τη διπλωματική εργασία με θέμα «Γνώσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σε Δημοτικά Σχολεία της Ρόδου για την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο». Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν οι γνώσεις και οι απόψεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ σε δημοτικά σχολεία της Ρόδου σχετικά με την αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Ως εκ τούτου, συμμετέχοντες/ουσες στην έρευνα είναι εκπαιδευτικοί ΖΕΠ σε δημοτικά σχολεία της Ρόδου. Τα προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων/ουσών στην έρευνα δεν πρόκειται να δημοσιευθούν. Δηλώνεται ρητά ότι θα διατηρηθεί η ανωνυμία τους. Η Συνέντευξη αποτελείται από 18 ερωτήσεις και θα διαρκέσει περίπου 25-30 λεπτά. Τα ευρήματα που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τον ερευνητικό σκοπό της παρούσας εργασίας.

Εφόσον είστε σύμφωνος/η με τα παραπάνω, σας παρακαλώ να υπογράψετε το έντυπο συναίνεσης που σας έχω αποστείλει στο e-mail. Εάν είστε έτοιμος/η μπορούμε να προχωρήσουμε στη συνέντευξη και να ξεκινήσουμε την ηχογράφιση.

Οδηγός ερωτήσεων Συνέντευξης

A. Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο:

Άνδρας

Γυναίκα

2. Ηλικία:

3. Οικογενειακή κατάσταση:

4. Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) :

5. Τόπος εργασίας:

Δημοτικό Σχολείο πόλεως Ρόδου

Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

B. Εργασιακή εξειδίκευση και εμπειρία

6. Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

7. Ως εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής (ΖΕΠ) πόσα έτη εργάζεστε;

8. Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Γ. Γνώσεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη/τις γλώσσα/γλώσσες, την προηγούμενη γνώση και τις πηγές γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

9. Πόσα παιδιά παρακολουθούν τη ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας) στο σχολείο όπου εργάζεστε;

10. Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; π.χ. ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, σε τι επίπεδο τη γνωρίζουν κ.λπ.;

11. Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; π.χ. Επάγγελμα γονέων, μέλη στην οικογένεια, ενδιαφέροντα μαθητών κ.λπ.

12. Γνωρίζετε για τις πεποιθήσεις ή τις παραδόσεις της οικογένειας των μαθητών/τριών;

13. Τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τους/τις μαθητές/τριές σας πώς τις αντλήσατε;

14. Πώς επικοινωνείτε / πόσο συχνά με τους γονείς των μαθητών σας; Νιώθετε ότι σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Δ. Αξιοποίηση της γλώσσας/των γλωσσών, των πηγών γνώσης και της προηγούμενης γνώσης των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο από τους/τις εκπαιδευτικούς κατά τη μαθησιακή διαδικασία

15. Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους / στην πατρίδα τους; Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα;

16. Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Ε. Απόψεις εκπαιδευτικών ΖΕΠ σχετικά με τη/τις γλώσσα/γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο

17. Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ; Για ποιο λόγο;

18. Θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών σας; Πιστεύετε ότι τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πολύ για τη συνεργασία και τη συμμετοχή σας στην έρευνα, καθώς και για το χρόνο που διαθέσατε για τη συνέντευξη. Η συμβολή σας ήταν σημαντική. Επίσης, θέλω να σας υπενθυμίσω ότι οι απαντήσεις σας είναι εμπιστευτικές και θα παραμείνουν ανώνυμες. Τέλος, αν έχετε κάποια απορία σχετικά με το ζήτημα που συζητήσατε, ευχαρίστως να σας απαντήσω.

Έντυπο Συναίνεσης

Η παρούσα συνέντευξη πραγματοποιείται στο πλαίσιο της έρευνάς μου για τη διπλωματική μου εργασία στο Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Αιγαίου (Ρόδος) στο οποίο συμμετέχω και το οποίο ονομάζεται «Ανάλυση και διδασκαλία πρώτης και δεύτερης/ξένης γλώσσας». Σκοπός της μελέτης μου είναι να διερευνήσω τόσο τις γνώσεις όσο και τις απόψεις των εκπαιδευτικών ΖΕΠ που διδάσκουν στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και συγκεκριμένα σε δημοτικά σχολεία στη Ρόδο σχετικά με τη γλώσσα/τις γλώσσες και την προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών τους με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Αναλυτικότερα, μέσα από την έρευνά μου επιδιώκω να διερευνήσω εάν και σε ποιο βαθμό αξιοποιείται η γλώσσα/οι γλώσσες και η προηγούμενη γνώση των μαθητών/τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο κατά τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας.

Για να μπορέσω να συλλέξω, να καταγράψω και να επεξεργαστώ τις πληροφορίες της συνέντευξης απαραίτητη προϋπόθεση είναι να έχω την άδειά σας για τη μαγνητοφώνηση της συνομιλίας μας. Ταυτόχρονα, θέλω να σας ενημερώσω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία θα παραμείνουν ανώνυμα και δεν πρόκειται να δημοσιευθούν. Η εν λόγω συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 20-25 λεπτά. Σε περίπτωση που το επιθυμείτε, μπορούν να σας δημοσιοποιηθούν τα αποτελέσματα της έρευνας.

Σας ευχαριστώ πολύ τόσο για τον χρόνο όσο και για τη βοήθειά σας!

Ημερομηνία

Υπογραφή

...../5/2020

Παράρτημα Β'

Απομαγνητοφωνήσεις Συνεντεύξεων

Παρακάτω παρατίθενται οι απομαγνητοφωνήσεις των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας. Οι συνεντεύξεις είναι συνολικά 10. Όλες πραγματοποιήθηκαν εξ αποστάσεως. Εξαιτίας της αναστολής λειτουργίας των σχολικών ιδρυμάτων και της απαγόρευσης της κυκλοφορίας για την αποφυγή εξάπλωσης της πανδημίας του κορονοϊού, πολλοί/ές εκπαιδευτικοί μετακινήθηκαν στις περιοχές καταγωγής ή μονίμου κατοικίας τους κι έτσι ήταν αδύνατη ή πολύ δύσκολη η δια ζώσης επαφή με την ερευνήτρια. Η ερευνήτρια επεδίωξε οι συνεντεύξεις να γίνουν μέσω Skype, ώστε να υπάρχει και η οπτική επαφή με τον/την συνεντευξιζόμενο. Όπου ήταν αυτό δυνατό, πραγματοποιήθηκε. Από τις 10 συνεντεύξεις οι 6 πραγματοποιήθηκαν μέσω διαδικτύου και συγκεκριμένα μέσω Skype και οι υπόλοιπες 4 μέσω τηλεφώνου. Αφού ενημέρωσε η ερευνήτρια κάθε συμμετέχοντα/ουσα για το σκοπό της έρευνας και αφού εξασφάλισε την άδειά του/της για μαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, χρησιμοποίησε μια εφαρμογή εγγραφής φωνής που εγκατέστησε στο κινητό της τηλέφωνο. Οι συνεντεύξεις βασίστηκαν στη συζήτηση και στον οδηγό συνεντεύξεων που είχε ετοιμάσει έγκαιρα η ερευνήτρια. Ωστόσο, κάποιες από τις ερωτήσεις προσπεράστηκαν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, καθώς είχαν ήδη απαντηθεί μέσα από τη συζήτηση, κάποιες διατυπώθηκαν διαφορετικά λόγω της τροπής που είχε πάρει η συζήτηση, κάποιες άλλες επεκτάθηκαν λόγω των νέων δεδομένων που εισήγαγε ο/η συνεντευξιζόμενος/η και τέλος, μία ή δύο ερωτήσεις χρειάστηκαν περαιτέρω διευκρίνιση από την ερευνήτρια. Η ερευνήτρια, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης κρατούσε σύντομες σημειώσεις σχετικά με τις απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων και με τις διευκρινήσεις που κάποιες φορές της ζητήθηκαν σε ορισμένες ερωτήσεις. Με «ανοιχτές» ερωτήσεις και χωρίς επιδίωξη να λάβει κάποια συγκεκριμένη απάντηση, προσπάθησε να λάβει απάντηση στις ερωτήσεις που είχε ήδη σημειώσει στο Πρωτόκολλο Συνέντευξης αλλά και να «μάθει» οποιαδήποτε άλλη πληροφορία της παρείχε τη δυνατότητα να εκμαιεύσει ο/η κάθε συνεντευξιζόμενος/η.

Στις παρακάτω συνεντεύξεις το σύμβολο «Ε» αντιπροσωπεύει την ερευνήτρια, ενώ τα σύμβολα Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ7, Σ8, Σ9, Σ10 αντιπροσωπεύουν τους/τις συνεντευξιαζόμενους/ες 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, αντίστοιχα. Τα ονόματά τους δεν αναφέρονται λόγω του σεβασμού των προσωπικών τους δεδομένων.

Συνέντευξη 1^η

Ημερομηνία: 02/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 19.20

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Κ

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Ρόδος

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 31

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμη

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Όχι

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ1 : Συνολικά εργάζομαι 4 έτη.

E : Σε Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ πόσα έτη εργάζεστε ;

Σ1 : 1 έτος

E : Θέλετε να μου αναφέρετε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ1 : Οι προπτυχιακές μου σπουδές βοήθησαν σε ένα μικρό βαθμό σε αυτό που κάνω τώρα. Η συμμετοχή μου σε ένα επιμορφωτικό σεμινάριο λίγων ωρών του Πανεπιστημίου Αιγαίου με θέμα «Η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας» με κατατόπισε περισσότερο στην προσέγγιση δίγλωσσων ή μονόγλωσσων παιδιών.

E : Στο σχολείο όπου εργάζεστε, πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας) ;

Σ1 : Παρακολουθούν 9 παιδιά.

E : Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Για παράδειγμα, ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, ποιες γλώσσες μιλούν στο σπίτι τους κ.λπ.;

Σ1 : * Γνωρίζω για όλα τα παιδιά ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, που είναι τα αλβανικά. Επίσης, ξέρω ποια... με ποια γλώσσα επικοινωνούν στο σπίτι τους και με ποια στο σχολείο. Τα περισσότερα στο σπίτι μιλάνε και τις δυο γλώσσες. Στο σχολείο, ανάλογα με ποια παιδιά κάνουν παρέα. Όταν είναι με παιδιά που είναι κι αυτά από Αλβανία μιλάνε συνήθως αλβανικά.

E : Γνωρίζετε σε τι επίπεδο ξέρουν τη/τις γλώσσα/ες τους;

Σ1 : Ναι, κάποια από τα παιδιά ξέρουν καλά την επικρατέστερη γλώσσα, ενώ κάποια άλλα όχι και τόσο. Τα πιο μεγάλα ξέρω ότι έχουν πάει σχολείο στην Αλβανία. Από τα πιο μικρά κάποια έχουν πάει και κάποια όχι.

E : Επικρατέστερη εννοείτε τη μητρική γλώσσα, σωστά;

Σ1 : Ναι.

E : Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; Για παράδειγμα, επάγγελμα γονέων, ύπαρξη και άλλων παιδιών στην οικογένεια, ενδιαφέροντα κ.λπ.

Σ1 : *Στις 3 από τις 9 περιπτώσεις μαθητών γνωρίζω το επάγγελμα των γονέων. Σε όλες τις περιπτώσεις γνωρίζω την ύπαρξη κι άλλων παιδιών στην οικογένεια, καθώς και την ύπαρξη και άλλων μελών στην οικογένεια, όπως γιαγιάδες, παππούδες, θείους αν και κάποιοι δε ζουν στην Ελλάδα. * Ξέρω επίσης ότι στη 1 από τις 9 περιπτώσεις υπάρχει βοήθεια δασκάλας στο σπίτι για υποβοήθηση διαβάσματος. Άλλα 2 παιδιά διαβάζουν με τη μαμά και τον μπαμπά. Τα υπόλοιπα 6 παιδιά δεν έχουν καν τη βοήθεια των γονιών τους. Από χόμπι είναι γνωστό το χόμπι ενός μόνο μαθητή που του αρέσει να πηγαίνει ψάρεμα με τον πατέρα του.

E : Όσον αφορά στις αξίες και τις παραδόσεις των οικογενειών των μαθητών/τριών έχετε κάποια ενημέρωση;

Σ1 : [παύση] Οι αξίες και παραδόσεις των οικογενειών τους δεν είναι γνωστές, παρά μόνο σε κάποιες σπάνιες περιπτώσεις που αναφέρονται από το ίδιο το παιδί και συνήθως με αφορμή κάποιο μάθημα.

E : Πώς αντλήσατε τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τα παιδιά;

Σ1 : * Από την περσινή δασκάλα της τάξης υποδοχής ΖΕΠ και από τη δασκάλα του τμήματος όπου ανήκει το παιδί.

E : Πώς επικοινωνείτε / πόσο συχνά με τους γονείς των μαθητών σας; Νιώθετε ότι σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη;

Σ1 : Δεν υπάρχει συχνή επικοινωνία με τους γονείς αυτών των παιδιών. Η επαφή προκύπτει σε διαδικασίες όπως παράδοσης βαθμών μαζί με τη δασκάλα του εκάστοτε τμήματος. [παύση] Η επικοινωνία μας είναι τυπική και περιορισμένη, ίσως λόγω προβλημάτων γλώσσας και των πολλών ωρών εργασίας τους. * Π.χ. ένας μαθητής αλβανικής προέλευσης, συνοδεύεται από τη μητέρα του η οποία δεν γνωρίζει ελληνικά. Ο πατέρας, ο οποίος λόγω εργασίας ξέρει τα ελληνικά σε ικανοποιητικό βαθμό, δεν παρευρίσκεται στον χώρο του σχολείου λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων. Επομένως, η επικοινωνία είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

Ε : Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους ή στην πατρίδα τους;

Σ1 : Μέσα στην τάξη γίνεται αναφορά στη γλώσσα των παιδιών, μιας και οι ήρωες των βιβλίων είναι ποικίλων προελεύσεων. Συζητώντας για τα ονόματα των ηρώων καταλήγουμε να συζητάμε για διάφορες λέξεις της χώρας τους. Επιπλέον, η ύπαρξη κι άλλων μαθητών κοινής προέλευσης που κατέχουν σε καλύτερο βαθμό την ελληνική, αποτελεί αφορμή αναφοράς καθημερινών δραστηριοτήτων στο σπίτι τους ή συνηθειών της πατρίδας τους.

Ε : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ1 : [παύση] Όχι, δεν υπήρξε κάποιο συγκεκριμένο δρώμενο.

Ε : Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ;

Σ1 : Πιστεύω πως * είναι σκόπιμο να γνωρίζει και ο εκπαιδευτικός ΖΕΠ και ο/η δάσκαλος/δασκάλα του τμήματος που φοιτά το παιδί την προηγούμενη γνώση του. Αυτό θα ωφελήσει στον σχεδιασμό την εκπαίδευσής του, όσον αφορά τη χρήση της προϋπάρχουσας γνώσης του, προς αντιστοίχιση με την ελληνική. * Επίσης, η γνώση π.χ. μαθηματικών εννοιών, δεν θα αναστείλει την πρόοδο του μαθητή στο μάθημα αυτό.

Ε : Θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών/τριών σας;

Σ1 : Όχι, θεωρώ πως γνωρίζω πολύ λίγες πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών μου. Οι γνώσεις μου είναι κυρίως μέσα από προσωπική μελέτη και ενημέρωση. Ίσως φταίει ο περιορισμένος χρόνος στο σχολείο.

Ε : Πιστεύετε ότι τις όποιες πληροφορίες γνωρίζετε, τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ1 : Επειδή όπως είπα, δεν γνωρίζω πολλές πληροφορίες για τους μαθητές μου, δεν υπάρχει και η ανάλογη αξιοποίηση αυτών κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Θεωρώ όμως πως είναι δύσκολο να τα εντάξω στην εκπαιδευτική διαδικασία ουσιαστικά. Προς το παρόν αυτό που έχω καταφέρει είναι να κουβεντιάζουμε με τους μαθητές.

Ε : Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ1 : Όχι.

Ε : Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία και τον χρόνο σας.

Σ1 : Παρακαλώ, καλή συνέχεια.

Συνέντευξη 2^η

Ημερομηνία: 02/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 20.42

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Ρόδος

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Ρόδος

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 39

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Μεταπτυχιακό

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ2 : 8 έτη

Ε : Πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής (ΖΕΠ);

Σ2 : 1 έτος

Ε : Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ2 : Οι σπουδές μου ήταν καθοριστικές στην άσκηση του εκπαιδευτικού μου έργου καθώς οι δυσκολίες που συνάντησα, όπως μαθητές με μαθησιακά ή οικογενειακά προβλήματα, δεν θα ήταν διαχειρίσιμες εάν δεν υπήρχε η κατάρτιση και η απαιτούμενη εκπαίδευση τόσο σε προπτυχιακό επίπεδο όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Ε : Έχετε δηλαδή κάποιο Μεταπτυχιακό στον τομέα της εκπαίδευσης;

Σ2 : Ναι, έχω κάνει μεταπτυχιακό στην διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας) στο σχολείο όπου εργάζεστε;

Σ2 : Είναι 15 μαθητές εγγεγραμμένοι στο σύστημα αλλά υπάρχουν 5 επιπλέον μαθητές που παρακολουθούν το τμήμα επειδή δεν γνωρίζουν καλά την ελληνική γλώσσα.

Ε : Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Π.χ. ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, ποιες γλώσσες μιλούν στο σπίτι τους και ποιες στο σχολείο, αν έχουν πάει σχολείο στη χώρα καταγωγής τους;

Σ2 : Η μητρική τους είναι η αλβανική γλώσσα. Έχουν έρθει επειδή οι γονείς τους εργάζονται ως επί τω πλείστον σε τουριστικές επιχειρήσεις. Στο σπίτι μιλούν την αλβανική γλώσσα και σχεδόν όλοι οι γονείς δεν κατέχουν επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας προκειμένου να βοηθήσουν τα παιδιά τους στα μαθήματα του σχολείου. * Σε αρκετούς μαθητές η πρώτη επικοινωνία γίνεται στα αλβανικά έχοντας ως βοηθούς μαθητές που μιλούν και τις δύο γλώσσες. Όλοι οι μαθητές φοιτούσαν προηγουμένως σε αλβανικά σχολεία πριν έρθουν στην Ελλάδα, που σημαίνει ότι μιλούν πολύ καλά τα αλβανικά ενώ βρίσκουν δυσκολίες με την ελληνική γλώσσα επειδή δεν είχαν κάνει κάποια προετοιμασία πριν φοιτήσουν στο ελληνικό σχολείο.

Ε : Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; Για παράδειγμα, επάγγελμα γονέων, αν υπάρχουν και άλλα παιδιά στην οικογένεια, τρόπος διαβάσματος;

Σ2 : Οι γονείς των μαθητών εργάζονται ως επί τω πλείστον σε τουριστικές επιχειρήσεις. Έχουν έρθει στην Ρόδο για εργασία, είναι οικονομικοί δηλαδή μετανάστες. * Όλες σχεδόν οι οικογένειες έχουν πάνω από δύο παιδιά.* Το μορφωτικό επίπεδο των γονέων είναι χαμηλό . Στο σπίτι μιλούν την αλβανική γλώσσα και σχεδόν όλοι οι γονείς δεν κατέχουν επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας προκειμένου να βοηθήσουν τα παιδιά τους στα μαθήματα του σχολείου. Επομένως τα ίδια τα παιδιά καλούνται μόνα τους να ανταπεξέλθουν στο διάβασμα του σχολείου. Επίσης, από αναφορές των ίδιων των παιδιών ξέρω ότι εδώ στην Ελλάδα στα σπίτια που νοικιάζουν συγκατοικούν με τους παππούδες και τις γιαγιάδες και είναι δεμένοι μεταξύ τους.

Ε : Όσον αφορά στα ενδιαφέροντά τους, γνωρίζετε κάτι;

Σ2 : Τα χόμπι των μαθητών ποικίλουν αλλά στην πλειονότητά τους ασχολούνται με αθλητικές δραστηριότητες, όπως ποδήλατο, ποδόσφαιρο κ.ά.. Αα, επίσης, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια.

Ε : Γνωρίζετε κάτι ως προς τις αξίες και τις παραδόσεις των οικογενειών τους;

Σ2 : Ως προς αυτό το θέμα, γνωρίζω γενικά πράγματα, ότι για παράδειγμα σχεδόν όλοι οι μαθητές είναι μουσουλμάνοι και τηρούν το έθιμο του Ραμαζανιού. Μου έχουν μιλήσει μάλιστα για το έθιμο αυτό, κατά το οποίο όλη την ημέρα δεν τρώνε ούτε πίνουν τίποτα, ενώ το βράδυ, αφού δύσει ο ήλιος, μπορούν να φάνε.

Ε : Τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τους μαθητές σας πώς τις αντλήσατε;

Σ2 : Πηγή πληροφόρησης είναι το ιστορικό του κάθε μαθητή από το σχολείο και η επαφή μου με γονείς και δασκάλους των μαθητών που φοιτούν στο ΖΕΠ.

Ε : Πώς επικοινωνείτε / πόσο συχνά με τους γονείς των μαθητών σας;

Σ2 : Η επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών ΖΕΠ γίνεται προγραμματισμένα. Δηλαδή σε διάστημα τουλάχιστον 30 ημερών θα υπάρξει τηλεφωνική επικοινωνία με... μαζί τους και βρισκόμαστε και κατ' ιδίαν σύμφωνα με το πρόγραμμα του σχολείου ή σε κάθε περίπτωση που χρειαστεί, όπως για παράδειγμα μαθητές που απουσιάζουν για μεγάλο ή και μικρό χρονικό διάστημα.

Ε : Νιώθετε ότι σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Σ2 : Θεωρώ πως ναι. Από την πλευρά μου τους έχω κάνει σαφές πως οτιδήποτε τους απασχολεί σε σχέση με την εκπαίδευση των παιδιών τους, το τμήμα ΖΕΠ είναι ανοιχτό για επικοινωνία μαζί τους σε καθημερινή βάση.

Ε : Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους ή στην πατρίδα τους;

Σ2 : * Η έναρξη των μαθημάτων γίνεται πάντα με βάση την εμπειρία των μαθητών από το σπίτι και την πατρίδα τους. Για παράδειγμα για την κατανόηση του λεξιλογίου στα ελληνικά γίνεται αναφορά πρωτίστως στο αντίστοιχο λεξιλόγιο στα αλβανικά. [παύση] Σημαντικό ρόλο παίζουν επίσης μαθητές που μιλούν καλά και τις δύο γλώσσες. Οι μαθητές αυτοί αναλαμβάνουν περισσότερο ενεργό ρόλο στην καθοδήγηση μαθητών με δυσκολίες στην κατανόηση της ελληνικής γλώσσας.

Ε : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ2 : * Στην τάξη Υποδοχής αξιοποιούμε τα παραμύθια, επειδή αρέσει αρκετά στους μαθητές και διεγείρει την προσοχή και το ενδιαφέρον τους.

Ε : Μπορείτε να περιγράψετε με ποιο τρόπο γίνεται αυτό μέσα στην τάξη;

Σ2 : Συχνά οι μαθητές ας πούμε, καλούνται να διηγηθούν ένα παραμύθι στη μητρική τους γλώσσα και με τη συμμετοχή των μεγαλύτερων μαθητών ομαδικά μεταφράζουμε τις λέξεις του παραμυθιού στην ελληνική γλώσσα. * Επίσης, η εκμάθηση σε νέες λέξεις από το ελληνικό λεξιλόγιο γίνεται συχνά με δημιουργικό τρόπο, π.χ. τα παιδιά ζωγραφίζουν τις νέες λέξεις. Αυτά και άλλα πολλά που υλοποιούμε στην τάξη, αρέσει αρκετά στα παιδιά και κεντρίζει το ενδιαφέρον τους.

Ε : Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ;

Σ2 : Ναι, δίχως αμφιβολία, γιατί η εκμάθηση των μητρικών γλωσσών των μαθητών από τους δασκάλους βοηθάει αρκετά τη διδασκαλία. Βέβαια, υπάρχουν αρκετές μέθοδοι και τεχνικές, μερικές από τις οποίες ανέφερα προηγουμένως, όπου τα οποιαδήποτε επικοινωνιακά εμπόδια αντιμετωπίζονται με αποτελεσματικό τρόπο.

Ε : Θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών/τριών σας; Πιστεύετε ότι τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ2 : Από την πλευρά μου κάνω το μέγιστο δυνατό να έχω τις κατάλληλες πληροφορίες από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά, πληροφορίες που χρειάζονται για την μαθησιακή και παιδαγωγική διαδικασία. Θεωρώ πως γνωρίζω αρκετές πληροφορίες για τους μαθητές και τις αξιοποιώ αρκετά. * Σίγουρα τα πλαίσια του σχολείου είναι σημαντικά ως προς την ολιστική καλλιέργεια των μαθητών μας. Όμως θα πρέπει τα ερεθίσματα που δίνουμε στους μαθητές μας στο σχολείο να αξιοποιούνται και μετά τη λήξη του σχολικού προγράμματος στο σπίτι του κάθε μαθητή. Η μαθησιακή διαδικασία των μαθητών ΖΕΠ οφείλει να έχει συνέχεια στο οικογενειακό περιβάλλον του κάθε μαθητή. [παύση] Γι αυτό άλλωστε, όπως ανέφερα προηγουμένως, η επικοινωνία με τους γονείς είναι σημαντική προκειμένου να συμβάλλουν και οι ίδιοι,

στο μέτρο που είναι εφικτό από τους ίδιους, στην αξιοποίηση των ερεθισμάτων που δίνουμε στους μαθητές μας στο σχολείο.

Ε : Ωραία. Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς μήπως να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ2 : Όχι δεν έχω να προσθέσω τίποτα άλλο.

Ε : Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία και για τον χρόνο σας!

Σ2 : Να είστε καλά. Καλή επιτυχία.

Ε : Σας ευχαριστώ !

Συνέντευξη 3^η

Ημερομηνία: 03/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 10.05

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Α

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Ρόδος

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 40

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : -

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

E : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ3 : Εργάζομαι 6 χρόνια.

E : Πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής (ΖΕΠ);

Σ3 : 1 έτος.

E : Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ3 : Με βοήθησε αρκετά ένα Επιμορφωτικό Σεμινάριο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που έκανα στο Πανεπιστήμιο Μυτιλήνης. Αλλά και οι μαθητές που έχω, μιλάνε ή καταλαβαίνουν πολύ καλά τα ελληνικά.

E : Στο σχολείο που διδάσκετε, πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας);

Σ3 : 24 παιδιά παρακολουθούν στα ΖΕΠ.

E : Σας είναι εύκολο να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Για παράδειγμα, ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, σε τι επίπεδο τη γνωρίζουν κ.λπ.

Σ3 : * Έχω 2 παιδιά από την Ινδία, 3 παιδιά που είναι από Βουλγαρία και τα υπόλοιπα είναι από Αλβανία. Όπως είπα και πριν, όλα μιλάνε ή καταλαβαίνουν αρκετά καλά τα ελληνικά. Τα περισσότερα στο σπίτι μιλάνε τη μητρική τους γλώσσα επειδή οι γονείς τους δεν ξέρουν καλά την ελληνική γλώσσα και δεν μπορούν να τα βοηθήσουν, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τη γλώσσα, γι' αυτό και κάποια από αυτά τα παιδιά έχουν δάσκαλο στο σπίτι για βοήθεια στα μαθήματα. Οι γονείς επειδή δεν ξέρουν καλά ελληνικά προτιμούν να μιλάνε τη μητρική τους γλώσσα στο σπίτι, για να την μάθουν καλά και τα παιδιά τους. Όσον αφορά τη μητρική τους γλώσσα, τα παιδιά ξέρουν να τη μιλούν σε ικανοποιητικό βαθμό, δεν γνωρίζω όμως κατά πόσο ξέρουν να τη γράφουν.

E : Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; (Επάγγελμα γονέων, αν έχουν αδέρφια, τρόπος διαβάσματος στο σπίτι κ.λπ.)

Σ3 : Σχεδόν για όλους τους/τις μαθητές/μαθήτριες γνωρίζω αρκετές λεπτομέρειες. Για παράδειγμα, ξέρω ότι κάποιοι γονείς εργάζονται σε οικοδομές, κάποιοι σε ξενοδοχεία και κάποιοι σε καταστήματα. Επίσης, ως επί το πλείστον γνωρίζω από πόσα μέλη αποτελούνται οι οικογένειές τους. Και για τα χόμπι τους μιλήσαμε αρκετές φορές. Μου έχουν πει ότι τους αρέσει να πηγαίνουν στη θάλασσα και να παίζουν μπάλα και ηλεκτρονικά παιχνίδια. Επίσης, ξέρω ότι αγαπάνε πολύ τη χώρα τους και ανυπομονούν να έρθει κάθε φορά ο καιρός των διακοπών για να πάνε να δουν τους συγγενείς και τα σπίτια τους εκεί.

E : Γνωρίζετε πληροφορίες για τις αξίες και παραδόσεις της οικογένειάς τους;

Σ3 : Για τα έθιμά τους, μιλήσαμε περισσότερο κατά τη διάρκεια των Χριστουγέννων, όπου μου δόθηκε η ευκαιρία, και με κάποια παιδιά μιλήσαμε για έθιμα γάμου, με αφορμή που θα έφευγε ένας μαθητής για να πάει στον γάμο του θείου του.

E : Θέλετε να μου περιγράψετε κάποιο από αυτά τα έθιμα;

Σ3 : Αυτό που θυμάμαι είναι πως μου είπαν τα παιδιά ότι ο γάμος στη χώρα τους κρατάει 4 μέρες. Την πρώτη ημέρα όλοι πηγαίνουν στο σπίτι του γαμπρού για να του ευχηθούν, τη δεύτερη ημέρα στο σπίτι της νύφης, την τρίτη ημέρα ο γαμπρός παίρνει τη νύφη από το σπίτι της στο δικό του και την τέταρτη ημέρα γίνεται το γλέντι.

E : Τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τους μαθητές σας από πού τις αντλήσατε;

Σ3 : Εκτός από τους 3 μαθητές που είναι από την Α' τάξη, για τα υπόλοιπα παιδιά έχω πληροφορίες από τους εκπαιδευτικούς, αφού όλοι οι μαθητές φοιτούν για δεύτερη τουλάχιστον χρονιά στο σχολείο αυτό. Επίσης, από τις ατομικές εκθέσεις που έχω από τον προηγούμενο δάσκαλο που είχε το Τμήμα Υποδοχής την προηγούμενη σχολική χρονιά και από ερωτήσεις που έκανα στους ίδιους τους μαθητές. [παύση] Αξίζει βέβαια να σημειωθεί πως αρκετά παιδιά έχουν ή είχαν προηγούμενες σχολικές χρονιές, αδέρφια στο σχολείο μας.

E : Πόσο συχνά επικοινωνείτε με τους γονείς των μαθητών σας;

Σ3 : Μέχρι και τις 10 Μαρτίου οι συναντήσεις που είχα, ήταν κατά την άφιξη ή την αναχώρηση των παιδιών και στις σχολικές γιορτές. Τους είχα ενημερώσει, πως για οποιοδήποτε θέμα θέλουν να με ρωτήσουν ή να με ενημερώσουν, μπορούν να το κάνουν όταν έρθουν για τη συνάντηση με τη δασκάλα της τάξης τους, για να μην

τους φέρνω πολλές φορές στο σχολείο. * Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν αντιμετωπίζω με κανέναν μαθητή και καμία μαθήτριά κάποιο πρόβλημα συμπεριφοράς, οπότε δεν χρειάστηκε να καλέσω κανέναν κηδεμόνα για κάποιο θέμα. Όμως, μετά τα μέσα του Μάρτη υπάρχει συχνότερη επικοινωνία μέσω μηνυμάτων ή και τηλεφώνου. Ανταλλάξαμε ευχές για το Πάσχα και μίλησα (σχεδόν) με όλους τους/τις μαθητές/μαθήτριες και με κάποιον γονέα ή και με τους δύο.

Ε : Νιώθετε ότι οι γονείς σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Σ3 : Θεωρώ πως αν υπάρξει κάποιο πρόβλημα οι γονείς θα επιδιώξουν να επικοινωνήσουν μαζί μου και να ζητήσουν τη βοήθειά μου. Έτσι πιστεύω. Νομίζω πως έχω καλές σχέσεις μαζί τους.

Ε : Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους / στην πατρίδα τους; Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα;

Σ3 : * Σχεδόν όλα τα παιδιά έχουν γεννηθεί στη Ρόδο ή ήρθαν από μικρά παιδιά στην Ελλάδα. Οπότε έχουν κατακτήσει σε σημαντικό βαθμό την ελληνική. Δεν μου έχουν πει κάτι το διαφορετικό απ' ό,τι κάνουν τα υπόλοιπα παιδιά. Τους αρέσει να παίζουν με τα αδέρφια τους, να πηγαίνουν βόλτες και να προσέχουν τα κατοικίδια τους, όποια έχουν.

Ε : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ3 : Όχι, δεν προλάβαμε να κάνουμε κάτι.

Ε : Μπορείτε να μου πείτε ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ;

Σ3 : Πιστεύω ότι μόνο καλό θα ήταν, να γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί πράγματα που θα βοηθούσαν τους μαθητές, ειδικά όταν τα παιδιά αυτά μιλάνε μόνο τη μητρική τους γλώσσα, αλλά αυτό δεν θα μπορούσε να είναι εφικτό, αφού υπάρχουν σε πολλές περιπτώσεις παιδιά που είναι από διάφορες χώρες και όχι όλα από την ίδια.

Ε : Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι θα ήταν καλό να τα γνωρίζει αυτά ο εκπαιδευτικός;

Σ3 : Γιατί αυτά αφορούν τους μαθητές του και μπορούν να του φανούν χρήσιμα στη διδασκαλία του. Αν για παράδειγμα ξέρει ότι οι μαθητές του έχουν πάει σχολείο μέχρι κάποια τάξη στη χώρα προέλευσης, τότε μπορεί να υποθέσει τι περίπου γνωρίζουν και να μην το ξαναδιδάξει.

Ε : Θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών/τριών σας; Πιστεύετε ότι τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ3 : Αρκετές πληροφορίες? [παύση] πιστεύω ότι με τη διαθεματικότητα, την οποία προσπαθώ να εφαρμόζω πάντα, μου δίνεται η δυνατότητα-ευκαιρία να παίρνω (όπου αυτό είναι εφικτό) πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών/μαθητριών.

Ε : Θέλετε να μου δώσετε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτό;

Σ3 : Ναι. Για παράδειγμα, * με τη χρήση της Μουσικής, ακούγοντας στην τάξη τραγούδια στη γλώσσα των μαθητών και μεταφράζοντάς τα, μπορώ να αντλήσω πληροφορίες για τον πολιτισμό τους.

Ε : Ωραία. Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ3 : Δεν έχω κάτι, όχι.

Ε : Θέλω να σας ευχαριστήσω πολύ για τη συνεργασία και τον χρόνο σας!

Σ3 : Να είστε καλά! Καλή επιτυχία!

Ε : Ευχαριστώ πολύ!

Συνέντευξη 4^η

Ημερομηνία: 03/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 12.30

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Α

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Κοζάνη

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 39

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμη

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Μεταπτυχιακό

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσο καιρό εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ4 : Εργάζομαι 2,5 μήνες. Είναι η πρώτη χρονιά που με καλούν ως αναπληρώτρια.

Ε : Άρα και σε Τμήμα Υποδοχής (ΖΕΠ) πρώτη φορά εργάζεστε.

Σ4 : Ναι ναι.

Ε : Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσο σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις;

Σ4 : Οι προπτυχιακές μου σπουδές όπως και οι μεταπτυχιακές μου βοήθησαν ιδιαίτερα στην ενασχόλησή μου στο Τμήμα Υποδοχής. Το Μεταπτυχιακό μου σχετίζεται με τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης.

E : Στο σχολείο όπου εργάζεστε πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας);

Σ4 : Είναι 9 παιδιά.

E : Σας είναι εύκολο να αναφέρεται τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Για παράδειγμα, γνωρίζετε ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, σε τι επίπεδο τη γνωρίζουν κ.α.;

Σ4: Ναι κάποιοι, οι περισσότεροι από τους μαθητές μου έχουν μητρική γλώσσα τα αλβανικά, είναι 6 και κάποιοι τα ρουμάνικα, 3 δηλαδή. Στο σπίτι τους μιλάνε κυρίως τη μητρική τους γλώσσα. * Στο σχολείο μιλάνε τότε ελληνικά και τότε τη γλώσσα τους αλλά δεν γνωρίζω σε τι επίπεδο την γνωρίζουν και αν έχουν πάει σχολείο στη χώρα καταγωγής τους.

E : Όσον αφορά στη ζωή των μαθητών/τριών σας, γνωρίζετε πληροφορίες για τον καθένα; Για παράδειγμα, τι επάγγελμα κάνουν οι γονείς του, από πόσα μέλη αποτελείται η οικογένεια, ποια τα χόμπι των παιδιών....

Σ4 : * Δεν γνωρίζω πολλές πληροφορίες για τα παιδιά, μόνο όσες προέκυψαν μέσα από τα μαθήματα. Για παράδειγμα ξέρω για ένα μαθητή ότι οι παππούδες-γιαγιάδες είναι στην Αλβανία επειδή το θέμα στο μάθημα αναφερόταν στις συγγενικές σχέσεις. * Ακόμη, ένας λόγος που δεν γνωρίζω πολλές πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών ήταν ότι δίδαξα πολύ λίγο καθώς η πρόσληψή μου έγινε μόλις τα μέσα Φεβρουαρίου του 2020 και το Μάρτιο τα σχολεία λόγω πανδημίας έκλεισαν.

E : Τις όποιες πληροφορίες γνωρίζετε, από πού τις αντλήσατε;

Σ4 : Τις άντλησα από ερωτήσεις που έγιναν στο πρώτο μάθημα.

E : Πώς επικοινωνείτε με τους γονείς των μαθητών/τριών σας;

Σ4 : Δεν είχα το χρόνο και την ευκαιρία να γνωρίσω τους γονείς των μαθητών. Έχω επικοινωνήσει όμως μαζί τους μέσω email για να τους ενημερώσω για το πώς θα εργαζόμαστε εξ αποστάσεως, όμως δεν έχω πάρει κάποια ανατροφοδότηση.

E : Πριν κλείσουν τα σχολεία λόγω της πανδημίας του κορονοϊού, κατά το σύντομο αυτό χρονικό διάστημα κατά το οποίο διδάξατε στο Τμήμα Υποδοχής έγινε μέσα

στην τάξη κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών ή σε πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους / στην πατρίδα τους;

Σ4 : Να σας πω αν έγινε αναφορά στις καθημερινές τους συνήθειες, ας πούμε;

Ε : Ναι, κι αυτό. Ή αν έγινε κάποια χρήση της γλώσσας τους μέσα στην τάξη.

Σ4 : Μμ [παύση] μπορώ να σας δώσω ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας μαθήτριάς μου από την Αλβανία όπου ανέφερε, σχετικά με τις συνήθειές της, ότι είχαν μεγάλες εκτάσεις με πορτοκάλια τα οποία μάζευαν και πουλούσαν. Γενικά όμως, δυστυχώς δεν έχω να αναφέρω κάτι παραπάνω, λόγω όπως σας είπα του περιορισμένου χρόνου που είχα για να γνωρίσω τα παιδιά και να γίνουν δια ζώσης μαθήματα.

Ε : Το καταλαβαίνω. Το χρονικό διάστημα που προλάβετε να διδάξετε ήταν αρκετά σύντομο. Θέλετε να μου πείτε ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ; Για ποιο λόγο;

Σ4 : Είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει ο εκπαιδευτικός τη γλώσσα των μαθητών και το επίπεδο στο οποίο τη γνωρίζουν γιατί με βάση τη θεωρία του παγόβουνου, η μια γλώσσα βοηθάει την άλλη όπως και το συγκεκριμένο. * Εγώ δυστυχώς δεν γνωρίζω όσα θα μπορούσα και θα είχα την ευκαιρία να γνωρίζω εξαιτίας των συνθηκών που σας είπα πριν και που στάθηκαν εμπόδιο.

Ε : Ωραία. Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ4 : Όχι. Μακάρι να μπορούσα να σας δώσω περισσότερες πληροφορίες αλλά με την κατάσταση που επικρατεί τώρα, με τα σχολεία κλειστά, καταλαβαίνετε. Δεν είχα να αναφέρω πολλά πράγματα.

Ε : Δεν πειράζει, και αυτά που μου είπατε είναι αρκετά. Θέλω να σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία και για τον χρόνο σας!

Σ4 : Κι εγώ σας ευχαριστώ, να είστε καλά!!

Συνέντευξη 5^η

Ημερομηνία: 03/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 17.55

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Θ

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Θεσσαλονίκη

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 30

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Όχι

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο πόλεως Ρόδου

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ5 : Εργάζομαι 5 έτη συνολικά.

Ε : Πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής (ΖΕΠ);

Σ5 : 2 έτη

Ε : Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ5 : Με βοήθησε ένα σεμινάριο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (400 ωρών) και λίγα μαθήματα του προπτυχιακού μου σχετικά με τη δίγλωσση εκπαίδευση.

Ε : Στο σχολείο που διδάσκετε, πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας);

Σ5 : Στο σχολείο όπου δουλεύω είναι εγγεγραμμένα 20 παιδιά στη ΖΕΠ. Ατυπα όμως παρακολουθούν 29 παιδιά.

Ε : Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Για παράδειγμα, ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, σε τι επίπεδο τη γνωρίζουν κ.λπ.

Σ5 : * Γνωρίζω όλες αυτές τις λεπτομέρειες και άλλες λεπτομέρειες της καθημερινότητάς τους, όπως για παράδειγμα αν έχουν οργανωμένες εξωσχολικές δραστηριότητες, τι γλώσσα μιλούν εκεί και άλλα.

Ε : Μπορείτε να μου δώσετε κάποιες πληροφορίες σχετικά με αυτές τις γνώσεις σας;

Σ5 : Ναι. Η μητρική γλώσσα των μαθητών μου είναι τα αλβανικά και τα βουλγάρικα. * Τα 24 παιδιά είναι από την Αλβανία και 5 από τη Βουλγαρία. Στο σπίτι γνωρίζω ότι μιλούν και τη μητρική αλλά και την ελληνική γλώσσα, κάποιες φορές. Στις περιπτώσεις που οι γονείς τους γνωρίζουν και ελληνικά, και είναι αρκετές αυτές οι περιπτώσεις, οι μαθητές μιλούν και ελληνικά στο σπίτι. * Ξέρω ότι όλοι τους έχουν πάει σχολείο στις χώρες τους και ξέρουν σε ικανοποιητικό βαθμό τη γλώσσα τους.

Ε : Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; Π.χ. Επάγγελμα γονέων, μέλη οικογένειας κ.λπ.

Σ5 : Ναι και προσπαθώ διακριτικά να μάθω κι άλλες λεπτομέρειες όπως είναι η εργασία των γονιών, το βιωτικό τους επίπεδο, ιδιαιτερότητες που προκύπτουν από θρησκευτικές πεποιθήσεις. * Για παράδειγμα γνωρίζω ότι οι γονείς των περισσότερων μαθητών εργάζονται και οι δυο, κυρίως σε καταστήματα ως υπάλληλοι ή σε ξενοδοχεία. Οι περισσότερες οικογένειες έχουν δυο παιδιά. Τα παιδιά είναι αρκετά δεμένα με τους γονείς τους. Κάποιοι μαθητές κάνουν μαθήματα ελληνικών και στο σπίτι, ενώ κάποιοι άλλοι δεν έχουν καθόλου βοήθεια στο σπίτι. Η ζωή των μαθητών είναι όπως και των υπολοίπων παιδιών, δηλαδή τους αρέσει να πηγαίνουν στο γήπεδο, να παίζουν παιχνίδια, να διαβάζουν παραμύθια κ.α. Επίσης, όσον αφορά

τις εξωσχολικές τους δραστηριότητες, σχεδόν όλα τα παιδιά μαθαίνουν κάποια ξένη γλώσσα.

Ε : Όσον αφορά στις αξίες και τις παραδόσεις των οικογενειών τους, γνωρίζετε πληροφορίες;

Σ5 : Ναι, γνωρίζω κάποιες γιατί στο μάθημα συνηθίζουμε να αντιπαραβάλλουμε ήθη και έθιμα των παιδιών με τα ελληνικά. Για παράδειγμα μου έχουν πει τι κάνουν στο Ραμαζάνι τη γιορτή τους.

Ε : Τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τους/τις μαθητές/τριές σας από πού τις αντλήσατε;

Σ5 : Από την προσωπική συνέντευξη στο πλαίσιο του κριτηρίου γλωσσομάθειας στην αρχή της χρονιάς, από τις συναντήσεις με τους γονείς αλλά και από συζητήσεις με τα παιδιά κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Ε : Πώς επικοινωνείτε / πόσο συχνά με τους γονείς των μαθητών/τριών σας;

Σ5 : Με ελάχιστους γονείς συνομιλώ συχνά (μία με δύο φορές τον μήνα). Με τους περισσότερους σπάνια (μία φορά το τρίμηνο) και με λίγους δεν έχω καταφέρει να επικοινωνήσω.

Ε : Νιώθετε ότι οι γονείς σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Σ5 : Θεωρώ πως η επικοινωνία μας είναι τυπική. Εμπόδιο είναι η γλώσσα, τα ωράρια εργασίας και κάποιες φορές η επιφυλακτικότητα των γονιών απέναντι στις δομές υποστήριξης. Κάποιοι γονείς δεν έχουν κατανοήσει πλήρως το σκοπό λειτουργίας των Τμημάτων Υποδοχής.

Ε : Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους / στην πατρίδα τους;

Σ5 : * Μέσα στην τάξη έχουμε, αναλύουμε κάποιες φορές λέξεις της χώρας τους που μοιάζουν, π.χ. στην προφορά ή και στη γραφή με τις αγγλικές. Έπειτα τις

μεταφράζουμε και στα ελληνικά. Κάποιες φορές, στο τέλος του μαθήματος τους ζητώ να μου βάλουν να μάθω στο σπίτι μία λέξη της μητρικής τους γλώσσας. Επίσης, μιλάμε για ήθη και έθιμα, αντιπαραβάλλοντάς τα με τα ελληνικά, για συνήθειες της καθημερινότητας, για διαφορές που βλέπουν ανάμεσα στο σχολείο εδώ και το σχολείο στη χώρα τους, όπως και για διαφορές της καθημερινότητας.

Ε : Μάλιστα. Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ5 : [παύση] Δραστηριότητες μικρής διάρκειας, όπως να ακούσουμε μουσική από τη χώρα τους, παιδικά τραγούδια δηλαδή, να δούμε ταινίες που έχουν δει αλλά αυτή τη φορά μεταγλωτισμένες στα ελληνικά κτλ. * Δρώμενα ή πιο ολοκληρωμένες δραστηριότητες μεγαλύτερης διάρκειας δεν έχω κάνει λόγω έλλειψης χρόνου.

Ε : Μπορείτε τώρα να μου πείτε τη γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ; Για ποιο λόγο;

Σ5 : Νομίζω ότι θα... θα αρκούσε να παρέχεται στον εκπαιδευτικό ένα φυλλάδιο με πολύ βασικό λεξιλόγιο σε διάφορες γλώσσες (αλβανικά, βουλγαρικά, αραβικά) για την πρώτη συνεννόηση με τα παιδιά που έχουν μόλις μεταναστεύσει στην Ελλάδα και για μία πρώτη φιλική προσέγγιση. Βέβαια είναι εύκολα προσβάσιμο αυτό το υλικό στο internet.

Ε : Τέλος, θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών/τριών σας; Πιστεύετε ότι τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ5 : Πιστεύω ότι γνωρίζω πολλές πληροφορίες για τους μαθητές και τις μαθήτριες μου γιατί πιστεύω ότι ο ρόλος μου είναι χτίσω πάνω στις ήδη υπάρχουσες γλωσσικές δομές καθώς και να εμπλουτίσω το πολιτισμικό περιεχόμενο της χώρας προέλευσης με το πολιτισμικό περιεχόμενο της χώρας υποδοχής. Αξιοποιώ σε μεγάλο βαθμό τις πληροφορίες που έχω στη διάθεσή μου.

Ε : Ωραία. Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ5 : Όχι.

Ε : Θέλω να σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία και για το χρόνο σας!

Σ5 : Τίποτα, καλή επιτυχία!

Ε : Ευχαριστώ πολύ!!

Συνέντευξη 6^η

Ημερομηνία: 04/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 10.02

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Γ

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Σέρρες

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 30

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Μεταπτυχιακό

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο πόλεως Ρόδου

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ6 : Δουλεύω 5 χρόνια.

Ε : Σε Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ πόσα έτη εργάζεστε;

Σ6 : 2 χρόνια.

Ε : Θέλετε να μου αναφέρετε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ6 : Έχω παρακολουθήσει κάποια σεμινάρια και επιμορφώσεις λίγων ωρών σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση αλλά ήταν κυρίως θεωρητικού περιεχομένου και δεν βοήθησαν αρκετά. Το Μεταπτυχιακό που έχω είναι στην ειδική αγωγή, οπότε και αυτό δεν με βοηθάει ιδιαίτερα.

Ε : Στο σχολείο όπου εργάζεστε, πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας);

Σ6 : Παρακολουθούν 18 παιδιά.

Ε : Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Π.χ. ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, σε τι επίπεδο γνωρίζουν τη/τις γλώσσα/ες τους κ.λπ.)

Σ6 : Στο τμήμα μου έχω 12 παιδιά από Αλβανία, 4 από Βουλγαρία και 2 από Τουρκία. Τα περισσότερα μιλούν τη μητρική τους γλώσσα στο σπίτι και έχουν πάει σχολείο στη χώρα τους. * Ελάχιστα δεν γνωρίζουν τη μητρική τους γλώσσα καλά και ένα δεν έχει πάει σχολείο στη χώρα του.

Ε : Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; Π.χ. επάγγελμα γονέων, τα μέλη της οικογένειας τους κ.λπ.

Σ6 : Σχεδόν όλοι οι γονείς των μαθητών μου εργάζονται σε τουριστικά επαγγέλματα, κυρίως ξενοδοχεία. Ξέρω ότι οι οικογένειές τους έχουν ένα ή δύο παιδιά, σε κάποιες περιπτώσεις και τρία. [παύση] Οι περισσότεροι συγγενείς τους είναι στη χώρα τους. Με τους παππούδες τους οι μαθητές έχουν επικοινωνία μόνο μέσω τηλεφώνου ή τους επισκέπτονται στις διακοπές του Πάσχα και των Χριστουγέννων. Στο σπίτι, κάποια παιδιά διαβάζουν με δάσκαλο και κάποια άλλα μόνα τους. * Αναφορικά με τις ασχολίες τους δε διαφέρουν από αυτές των ντόπιων μαθητών.

E : Όσον αφορά στις αξίες και τις παραδόσεις των οικογενειών των μαθητών/τριών έχετε κάποια ενημέρωση;

Σ6 : * Δεν έτυχε να λάβω κάποια πληροφορία για τις παραδόσεις των οικογενειών τους.

E : Πώς αντλήσατε τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τα παιδιά;

Σ6 : Από τις δασκάλες των τάξεών τους κυρίως.

E : Πώς επικοινωνείτε / πόσο συχνά με τους γονείς των μαθητών σας;

Σ6 : Η επικοινωνία μας δεν είναι πολύ συχνή αλλά θεωρώ ότι είναι αρκετά καλή και αποτελεσματική.

E : Νιώθετε ότι σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη;

Σ6 : Θεωρώ πως οι γονείς έχουν το θάρρος και την εμπιστοσύνη να μου απευθυνθούν εάν υπάρχει κάποιος προβληματισμός ή κάποιο πρόβλημα με το παιδί τους. Μια μητέρα, για παράδειγμα, μου ζήτησε τη γνώμη μου για ένα θέμα που είχε στο σπίτι.

E : Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους / στην πατρίδα τους;

Σ6 : Γίνεται πολύ συχνά αναφορά στη μητρική γλώσσα των παιδιών. Επίσης, οι μαθητές δείχνουν να χαίρονται να μοιραστούν μαζί μου πληροφορίες για ασχολίες που είχαν στην πατρίδα τους, όπως όταν μάζευαν ελιές ή πήγαιναν στα χωράφια τους.

E : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ6 : Οι ασχολίες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών αποτελεί τον βασικό πυλώνα στην εκπαιδευτική διαδικασία, κυρίως αναφορικά με τα τμήματα ΖΕΠ. Για τον λόγο αυτό στην τάξη επιδιώκω να κάνω δραστηριότητες που στηρίζονται στα ενδιαφέροντα των παιδιών. Για παράδειγμα, ζήτησα από τους μαθητές να φέρουν στο σχολείο ένα

βιβλιάρaki με παραμύθι από τη χώρα τους. Τους ζήτησα να μου το διαβάσουν και να μου εξηγήσουν τι λέει. Έπειτα, βλέποντας τις εικόνες, προσπαθήσαμε να το πούμε ξανά μαζί, αυτή τη φορά στα ελληνικά. Στο τέλος φτιάξαμε ένα δικό μας βιβλιάρaki με το παραμύθι, μεταφρασμένο στα ελληνικά. Τα ο ζωγραφίσαμε κιόλας.

Ε : Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ; Για ποιο λόγο;

Σ6 : * Είναι πολύ βασικό ο εκπαιδευτικός ΖΕΠ να γνωρίζει το γνωστικό επίπεδο των μαθητών του. Σε συνεννόηση με τον εκπαιδευτικό της τάξης θα καταστρώσει ένα σχέδιο εκπαιδευτικής παρέμβασης βασισμένο στις ανάγκες του κάθε μαθητή.

Ε : Θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών σας;

Σ6 : Κάθε παιδί έχει και μια διαφορετική ιστορία. Δυστυχώς, τα τμήματα ΖΕΠ αποτελούνται σχεδόν 100% από αναπληρωτές εκπαιδευτικούς, γεγονός το οποίο δεν αφήνει τα περιθώρια για ουσιαστική γνωριμία με τα παιδιά.* Όσο αφορά την ζωή και την καθημερινότητα των μαθητών θεωρώ πως γνωρίζω αρκετά πράγματα αλλά το μόνο σίγουρο είναι πως κάθε χρονιά μαθαίνεις και νέα πράγματα.

Ε : Πιστεύετε ότι τις γνώσεις που έχετε για τη γλώσσα και την προηγούμενη γνώση των παιδιών τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ6 : Πιστεύω ότι τις αξιοποιώ με όποιον τρόπο μου δίνεται η ευκαιρία να τις αξιοποιήσω. Ένα παράδειγμα είναι αυτό που σας ανέφερα προηγουμένως.

Ε : Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ6 : Όχι.

Ε : Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία και τον χρόνο σας.

Σ6 : Παρακαλώ, να είστε καλά.

Συνέντευξη 7^η

Ημερομηνία: 05/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 10.33

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Π

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Βέροια

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 31

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Όχι

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

E : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ7 : Ναι, 2 χρόνια εργάζομαι σε κανονική τάξη και 1 χρόνο στα ΖΕΠ. Φέτος δηλαδή.

E : Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ7 : * Δεν έχω κάποια επιμόρφωση σχετικά με τη διδασκαλία των αλλοδαπών μαθητών. Μόνο στο Πανεπιστήμιο που κάναμε κάτι μαθήματα σχετικά με τη διγλωσσία. Μόνο αυτό. Αλλά και πάλι πέρασαν κάποια χρόνια και δεν θυμάμαι και πολλά πράγματα.

E : Στο σχολείο που εργάζεστε πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας);

Σ7 : Συνολικά 22 παιδιά.

Ε : Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Για παράδειγμα, ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, σε τι επίπεδο γνωρίζουν κ.λπ.

Σ7 : * Οι μαθητές μου έχουν μητρική γλώσσα την αλβανική. Υπάρχουν και 3 παιδιά που έχουν μητρική γλώσσα τη βουλγάρικη. Στο σπίτι τους τα περισσότερα παιδιά μιλάνε τη μητρική τους γλώσσα επειδή οι γονείς τους δεν ξέρουν και τόσο καλά τα ελληνικά. Στο σχολείο ξέρω ότι μιλάνε ελληνικά. * Απ' όσο ξέρω τα περισσότερα παιδιά πήγαν σχολείο στη χώρα τους μέχρι κάποια τάξη.

Ε : Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; Για παράδειγμα, επάγγελμα γονέων, ύπαρξη και άλλων παιδιών στην οικογένεια κ.λπ.

Σ7 : Για τη ζωή τους δεν ξέρω πολλά πράγματα. Μόνο από συζητήσεις που κάνουμε μερικές φορές μέσα στην τάξη. * Ξέρω για παράδειγμα ποια είναι τα χόμπι τους, πόσα αδέρφια έχουν και ότι οι γονείς τους εργάζονται και οι δύο. Γενικά πράγματα δηλαδή.

Ε : Θέλετε να μου δώσετε κάποιες πληροφορίες γι' αυτά;

Σ7 : Τα ενδιαφέροντά τους για παράδειγμα είναι το Playstation και το ποδόσφαιρο για τα αγόρια και να βλέπουν παιδικές ταινίες τα κορίτσια. Από αδέρφια, έχουν όλα σχεδόν τα παιδιά. Ένα παιδί έχει και ένα νεογέννητο αδερφάκι. Οι γονείς τους κατά κύριο λόγο δεν έχουν σπουδάσει κάτι. Στις περισσότερες περιπτώσεις εργάζονται και οι δυο, αλλά δεν γνωρίζω πού ακριβώς. Αυτό που ξέρω πάντως είναι ότι οι γονείς δεν γνωρίζουν καλά τα ελληνικά κι έτσι δεν μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους με τα μαθήματα του σχολείου.

Ε : Όσον αφορά στις αξίες και τις παραδόσεις των οικογενειών τους; Γνωρίζετε κάτι;

Σ7 : Το μόνο που έχω καταλάβει από τις συζητήσεις μέσα στην τάξη είναι ότι πιστεύουν στον θεσμό της οικογένειας και είναι αγαπημένοι.

Ε : Από πού αντλείτε τις πληροφορίες για τους/τις μαθητές/τριές σας;

Σ7 : Με βοήθησε πολύ η συζήτηση που έκανα με τους μαθητές μου στις αρχές του σχολικού έτους. Αλλά και οι δασκάλες τους με καθοδήγησαν αρκετά.

Ε : Πόσο συχνά επικοινωνείτε με τους γονείς των μαθητών/τριών σας;

Σ7 : [παύση] Δεν υπάρχει πολύ συχνή επικοινωνία. Συνήθως όταν έρχονται να πάρουν τους ελέγχους των παιδιών τους με ρωτούν για την επίδοσή τους. Αλλά και πάλι αυτό δεν συμβαίνει πάντα. Μπορεί να φταίει το γεγονός ότι δεν ξέρουν πολύ καλά ελληνικά.

Ε : Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους / στην πατρίδα τους;

Σ7 : Μμ [παύση] Ναι, ανάλογα με το μάθημα που κάνουμε οι μαθητές μπορεί να μου πουν για την καθημερινότητά τους. Για παράδειγμα, με αφορμή ένα μάθημα που κάναμε σχετικά με τη φύση, ένα παιδί μου είπε ότι κάθε Κυριακή πηγαίνει με τον πατέρα του για περπάτημα στη φύση.

Ε : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/μαθήτριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ7 : Μία δραστηριότητα που κάναμε μέσα στην τάξη με τους μαθητές μου ήταν όταν φτιάξαμε ένα κολάζ με τα αγαπημένα τους αθλήματα. Οι μαθητές έφεραν εικόνες με διάφορα αθλήματα και αφού τις κόλλησαν πάνω σε ένα κομμάτι χαρτόνι, έγραψαν τόσο στα ελληνικά όσο και στη γλώσσα τους το αντίστοιχο άθλημα και πώς παίζεται. Αυτή η δραστηριότητα τους ενθουσίασε πολύ.

Ε : Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ; Για ποιο λόγο;

Σ7 : Εννοείται, ναι, πιστεύω ότι είναι χρήσιμο να τα ξέρει αυτά ο εκπαιδευτικός για να έχει μια ιδέα σχετικά με τον κάθε μαθητή του. * Αν ο εκπαιδευτικός γνωρίζει αυτές τις πληροφορίες για τους μαθητές του, τότε μπορεί να τις αξιοποιήσει στη

διδασκαλία του. Αν για παράδειγμα ξέρει ότι ο μαθητής του πήγε σχολείο μέχρι κάποια τάξη στη χώρα του, τότε μπορεί να βγάλει το συμπέρασμα ότι ο μαθητής του γνωρίζει ήδη κάποια πράγματα όταν έρχεται στο σχολείο.

E : Εσείς θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών/τριών σας; Πιστεύετε ότι τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ7 : Θεωρώ ότι γνωρίζω κάποιες πληροφορίες για τους μαθητές μου, αλλά θα μπορούσα να γνωρίζω και περισσότερες. Πιστεύω ότι αξιοποιώ κατά ένα μέρος αυτές τις πληροφορίες. * Ένα παράδειγμα είναι αυτό που σας είπα πριν, που, αξιοποιώντας τα ενδιαφέροντα των μαθητών κάναμε τη δραστηριότητα με τα αθλήματα. Με τον ίδιο τρόπο θα μπορούσα κι εγώ και κάθε εκπαιδευτικός να κάνουμε περισσότερα πράγματα στην τάξη, αξιοποιώντας τις πληροφορίες αυτές.

E : Ωραία. Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ7 : Όχι. [παύση] Το μόνο που θέλω να προσθέσω είναι ότι καλό θα ήταν να υπήρχε από το Κράτος μέριμνα για την επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα διαπολιτισμικότητας. Όχι μόνο για τους εκπαιδευτικούς ΖΕΠ αλλά και για όλους, γιατί όλοι σχεδόν οι εκπαιδευτικοί έχουν στην τάξη τους παιδιά με πολιτισμική ανομοιογένεια.

E : Ωραία. Λοιπόν, θέλω να σας ευχαριστήσω για τη συνεργασία και τον χρόνο σας.

Σ7 : Κι εγώ σας ευχαριστώ.

E : Να είστε καλά! Γεια σας!

Σ7 : Γεια σας.

Συνέντευξη 8^η

Ημερομηνία: 05/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 13.05

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Κ

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Ρόδος

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 30

Οικογενειακή κατάσταση: Έγγαμη

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Όχι

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ8 : 4 έτη.

Ε : Και ως εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής (ΖΕΠ);

Σ8 : 2 έτη.

Ε : Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσο σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ8 : Δεν έχω κάποιο μεταπτυχιακό. Μόνο ένα σεμινάριο 400 ωρών έχω παρακολουθήσει σχετικά με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Οι γνώσεις που πήρα, μπορώ να πω ότι με βοήθησαν αρκετά κατά τη διδασκαλία σε Τάξη Υποδοχής.

Ε : Πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας) στο σχολείο όπου εργάζεστε;

Σ8 : Είναι 12 παιδιά.

Ε : Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Για παράδειγμα, ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, σε ποιο επίπεδο τη γνωρίζουν κ.α.;

Σ8: Οι μαθητές μου έχουν ως μητρική την αλβανική γλώσσα εκτός από δύο παιδιά που είναι από τη Βουλγαρία. Τα 9 από τα 12 παιδιά έχουν πάει σχολείο για μικρό χρονικό διάστημα στη χώρα τους κι έτσι ξέρουν να συνεννοούνται και στη γλώσσα τους. Τα υπόλοιπα 3 παιδιά γεννήθηκαν στην Ελλάδα, παρόλα αυτά γνωρίζουν να μιλάνε αρκετά καλά στη γλώσσα τους. Στο σπίτι τους μιλάνε και τις δυο γλώσσες, επειδή και οι γονείς τους ξέρουν αρκετά καλά ελληνικά, αλλά θέλουν να γνωρίζουν τα παιδιά τους και τη μητρική τους γλώσσα. Στο σχολείο και στις εξωσχολικές δραστηριότητες μιλούν ελληνικά.

Ε : Θέλετε να μου αναφέρετε, εάν γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; Για παράδειγμα, τι επάγγελμα κάνουν οι γονείς, αν υπάρχουν και άλλα παιδιά στην οικογένεια, τα ενδιαφέροντά τους...

Σ8 : Γνωρίζω ότι οι περισσότεροι από τους μαθητές μου έχουν αδέρφια, μικρότερα ή μεγαλύτερα. Τα μεγαλύτερα αδέρφια τους βοηθούν με τα μαθήματα του σχολείου. * Οι γονείς δεν έχουν σπουδάσει κάτι και εργάζονται κατά κύριο λόγο σε ξενοδοχεία. Ξέρω για τα ενδιαφέροντά τους, ότι τους αρέσει να παίζουν στον υπολογιστή, να ακούνε μουσική, να διαβάζουν παραμύθια. Επίσης, ξέρω ότι κάποια από τα παιδιά έχουν κατοικίδια ζώα και τα αγαπάνε πολύ. Μου μιλούν αρκετές φορές γι' αυτά.

Ε : Ως προς τις πεποιθήσεις και τις αξίες των οικογενειών τους γνωρίζετε κάτι;

Σ8 : [παύση] Αυτό που έχω καταλάβει είναι ότι οι γονείς δίνουν μεγάλη βαρύτητα στο σχολείο κι επιδιώκουν την πρόοδο των παιδιών τους, αν αναλογιστώ και τις ανησυχίες που μου εκφράζουν κατά διαστήματα όταν επικοινωνούμε.

Ε : Πώς αντλήσατε τις πληροφορίες για τους μαθητές σας;

Σ8 : Από τους εκπαιδευτικούς των τμημάτων στα οποία φοιτούν τα παιδιά αυτά αλλά και από τους γονείς.

Ε : Με τους γονείς των μαθητών/τριών σας πόσο συχνά επικοινωνείτε; Νιώθετε ότι σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Σ8 : [παύση] Με κάποιους από τους γονείς των μαθητών επικοινωνούμε συχνά. Έχω ορίσει κάθε... Έχω ορίσει μία ημέρα κάθε εβδομάδα ώστε να έρχονται και να πληροφορούνται για την πρόοδο των παιδιών τους. Οι περισσότεροι δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον ως προς την πρόοδο των παιδιών τους και έρχονται συχνά και με ρωτούν αν το παιδί τους πηγαίνει καλά στα ελληνικά γιατί ανησυχούν μήπως μείνει πίσω στην εκμάθηση των ελληνικών. Ίσως το συνδυάζουν και με την ενημέρωσή τους από τους δασκάλους των τμημάτων. Συζητάμε συνήθως για θέματα που τους προβληματίζουν ως προς την πρόοδο των παιδιών τους ή για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαν οι ίδιοι να τα βοηθήσουν στο σπίτι. Με έναν-δύο γονείς όμως δεν επικοινωνούμε και τόσο συχνά. Πιστεύω ότι αυτό οφείλεται στο ότι δεν μπορούν να συνεννοηθούν καλά στην ελληνική γλώσσα.

Ε : Κατά τη διάρκεια του μαθήματος, μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους / στην πατρίδα τους; Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα;

Σ8 : * Αρκετά συχνά γίνεται αναφορά μέσα στην τάξη για τις γλώσσες των μαθητών. Όταν μαθαίνουμε μια καινούρια λέξη, για παράδειγμα, ρωτάω τα παιδιά να μου μεταφράσουν τη λέξη αυτή στη γλώσσα τους. Με τον ίδιο τρόπο προσπαθώ να τους δίνω χώρο και χρόνο στην τάξη ώστε να αναφέρουν πληροφορίες για την καθημερινότητά τους.

Ε : Μπορείτε να μου εξηγήσετε πώς το επιτυγχάνετε αυτό;

Σ8 : Ένα παράδειγμα είναι * μετά από Σαββατοκύριακο, να συζητάμε όλοι μαζί στην τάξη πώς πέρασε ο καθένας στο σπίτι, του, τι έκανε. Έτσι, μπορώ να μάθω καινούρια πράγματα για τα παιδιά, πώς περνάει η μέρα τους, ποια είναι τα ενδιαφέροντά τους...

Ε : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ8 : Όχι, δυστυχώς με το ξαφνικό κλείσιμο των σχολείων λόγω του κορονοϊού, δεν προλάβαμε να παρουσιάσουμε κάτι πιο οργανωμένο που σκεφτόμασταν.

Ε : Προγραμματίζατε να κάνετε κάτι δηλαδή;

Σ8 : Ναι, η αλήθεια είναι πως σκεφτόμουν να κάναμε κάτι σαν θεατρικό με τα παιδιά, εντάσσοντας και στοιχεία του πολιτισμού τους μέσα σε αυτό. Θα παρουσιάζαμε ένα παραμύθι της χώρας τους μεταφρασμένο στα ελληνικά κι έπειτα θα συζητούσαμε σχετικά με αυτό. Αλλά

Ε : Ακούγεται ενδιαφέρον! Δεν πειράζει, κάποια στιγμή θα σας δοθεί η ευκαιρία να το πραγματοποιήσετε. Μήπως μπορείτε τώρα να μου πείτε ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ; Για ποιο λόγο;

Σ8 : Πιστεύω πως ναι. Πρέπει να τα ξέρει αυτά ο εκπαιδευτικός του Τμήματος Υποδοχής γιατί έτσι και ο μαθητής θα αισθάνεται μεγαλύτερη ασφάλεια στο σχολείο.
* Αν ο μαθητής δει ότι ο εκπαιδευτικός υπολογίζει τη γλώσσα και την προηγούμενη γνώση του, τότε ο μαθητής σίγουρα θα μάθει πιο εύκολα.

Ε : Τέλος, θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών/τριών σας; Πιστεύετε ότι τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ8 : Θεωρώ ότι έχω κάποιες γενικές γνώσεις ως προς τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών μου. Πιστεύω επίσης, ότι τις αξιοποιώ σε ικανοποιητικό βαθμό κατά τη μαθησιακή διαδικασία, αλλά θα μπορούσα να τις αξιοποιήσω και περισσότερο.

Ε : Ωραία. Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ8 : Όχι, δεν έχω να πω κάτι άλλο.

Ε : Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία και τον χρόνο σας!

Σ8 : Κι εγώ. Καλή σας συνέχεια.

Ε : Ευχαριστώ!

Συνέντευξη 9^η

Ημερομηνία: 06/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 10.25

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Γ

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Αθήνα

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Άνδρας

Ηλικία: 30

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Μεταπτυχιακό

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ9 : Εργάζομαι εδώ και 2 χρόνια ως εκπαιδευτικός.

Ε : Ως εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής (ΖΕΠ), πόσα χρόνια εργάζεστε;

Σ9 : 1 χρόνο.

E : Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ9 : Η εκπαίδευσή μου με βοήθησε σε κάποιο βαθμό σε αυτό που κάνω τώρα. Το Μεταπτυχιακό μου σχετίζεται με την ειδική αγωγή κι έτσι μπορώ να πω ότι με βοηθάει ως ένα βαθμό στη διδασκαλία στα Τμήματα Υποδοχής ΖΕΠ.

E : Στο σχολείο όπου εργάζεστε, πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας);

Σ9 : 12 παιδιά.

E : Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; π.χ. ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, ποιες γλώσσες μιλούν στο σπίτι τους και ποιες στο σχολείο, αν έχουν πάει σχολείο στη χώρα καταγωγής τους;...

Σ9 : Οι μαθητές μου κατάγονται όλοι από την Αλβανία. Πριν από κάποιους μήνες είχα και μία μαθήτρια από τη Ρουμανία αλλά άλλαξε σχολείο. * Στο σπίτι οι περισσότεροι μιλούν και τις δύο γλώσσες, δηλαδή και ελληνικά και αλβανικά, επειδή και οι περισσότεροι γονείς γνωρίζουν να μιλούν ελληνικά. Κάποιοι γεννήθηκαν εδώ ενώ κάποιοι άλλοι ήρθαν από πολύ μικροί εδώ, οπότε δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο στη χώρα τους. * Υπάρχουν όμως και κάποιοι που ήρθαν μεγαλύτεροι στην Ελλάδα. Αυτοί οι μαθητές πήγαν σχολείο στην Αλβανία.

E : Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; Για παράδειγμα, επάγγελμα γονέων, ύπαρξη και άλλων παιδιών στην οικογένεια, ενδιαφέροντα μαθητών κ.λπ.

Σ9 : Γνωρίζω αρκετές πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών μου. * Όλοι έχουν αδέρφια, εκτός από ένα που δεν έχει. Μάλιστα, κάποια παιδιά τα βοηθούν τα αδέρφια τους στο διάβασμα. Οι γονείς τους εργάζονται και οι δυο και ξέρουν να μιλάνε αρκετά καλά τα ελληνικά. Τα παιδιά εκτός από το σχολείο, πηγαίνουν και φροντιστήριο, μαθαίνουν αγγλικά και κάποια και γερμανικά. Επίσης, κάποια από τα κορίτσια παρακολουθούν μαθήματα χορού ενώ τα αγόρια είναι σε ομάδες ποδοσφαίρου ή μπάσκετ.

E : Όσον αφορά στις πεποιθήσεις και τις αξίες της οικογένειάς τους;

Σ9 : Είναι φανερό ότι τα παιδιά αυτά όπως και οι γονείς τους αγαπούν πολύ τη χώρα τους και τους λείπει πολύ. Κάποιες φορές τα παιδιά μου λένε ότι τους λείπει το σπίτι τους εκεί, οι φίλοι τους και τα ζώακια τους.

Ε : Πώς αντλήσατε τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τους μαθητές σας;

Σ9 : Ρώτησα τους ίδιους τους μαθητές, αλλά και τους δασκάλους τους στις κανονικές τάξεις. Επίσης, διάβασα και τις εκθέσεις που άφησε ο προηγούμενος δάσκαλος ΖΕΠ που ήταν στο σχολείο αυτό την περσινή σχολική χρονιά.

Ε : Πώς επικοινωνείτε / πόσο συχνά με τους γονείς των μαθητών σας;

Σ9 : Επικοινωνούμε αρκετές φορές μέσα στον μήνα. Έχω ενημερώσει τους γονείς ότι κάποιες ημέρες του μήνα μπορούν να έρχονται στο σχολείο και να με ρωτούν για τη μαθησιακή πορεία των γονιών τους. Συζητάμε για θέματα διδασκαλίας των παιδιών τους.

Ε : Νιώθετε ότι οι γονείς σας εμπιστεύονται και μπορεί να ζητήσουν τη γνώμη σας σε σημαντικά θέματα εκπαίδευσης του παιδιού τους ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Σ9 : Απ' ό,τι έχω καταλάβει μέχρι τώρα οι γονείς θεωρούν ότι μπορούν να με εμπιστευθούν, γι' αυτό άλλωστε και μου εκφράζουν τους προβληματισμούς τους ως προς την πρόοδο των παιδιών τους.

Ε : Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών; Τα παιδιά αναφέρουν πράγματα που κάνουν στο σπίτι τους / στην πατρίδα τους;

Σ9 : [παύση] Κάποιες φορές, μέσα στην τάξη οι μαθητές με αφορμή το μάθημα περιγράφουν δικές τους δραστηριότητες στο σπίτι. Για παράδειγμα, ένα παιδί μου είπε ότι του αρέσει να φυτεύει λουλούδια στον κήπο και να τα περιποιείται. * Ένα άλλο παιδί μου είπε ότι μαζεύει πλαστικά μπουκάλια για να πάει να τα δώσει μαζί με τη μαμά του στην ανακύκλωση. [παύση] Όλα αυτά ξεκινούν με αφορμή διάφορες εικόνες του βιβλίου μας.

Ε : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ9 : Μμ, [παύση] δεν έχω κάνει μέχρι τώρα κάποιο τέτοιο δρώμενο, αν και θα 'ταν καλή ιδέα.

Ε : Μπορείτε να μου πείτε τώρα ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ; Για ποιο λόγο;

Σ9 : Ε αναμφίβολα είναι σκόπιμο να γνωρίζει ο δάσκαλος τις γλώσσες και τις γνώσεις των μαθητών του. Αυτές οι γνώσεις μπορούν να αποτελέσουν τη γέφυρα ώστε να κατακτήσουν οι μαθητές τη νέα γνώση. Αφού πρόκειται για γνώσεις που ήδη κατέχει ο μαθητής, με την κατάλληλη μέθοδο μπορούν να αξιοποιηθούν ώστε να προχωρήσει ο μαθητής στη νέα γνώση. Ο εκπαιδευτικός κερδίζει χρόνο έτσι και μπορεί να οργανώσει το πρόγραμμά του πιο άμεσα και αποτελεσματικά

Ε : Τέλος, θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών/τριών σας; Πιστεύετε ότι τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ9 : Πιστεύω ότι ναι, γνωρίζω αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών μου. Σε κάποιο βαθμό τις αξιοποιώ κατά τη μαθησιακή διαδικασία, π.χ. αναθέτοντας στους μαθητές εργασίες που σχετίζονται με τη ζωή και τα ενδιαφέροντά τους. Ωστόσο, θεωρώ ότι η αξιοποίηση αυτή θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε πιο μεγάλο βαθμό προς όφελος των μαθητών.

Ε : Ωραία. Δεν έχω να ρωτήσω κάτι άλλο. Θέλετε εσείς να προσθέσετε κάτι ή να με ρωτήσετε κάτι;

Σ9 : Όχι, εντάξει.

Ε : Σας ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία και το χρόνο σας!!

Σ9: Τίποτα. Καλή επιτυχία να έχετε.

Ε : Ευχαριστώ πολύ!!

Συνέντευξη 10^η

Ημερομηνία: 06/05/2020

Ωρα συνέντευξης: 13.32

Τόπος: Ρόδος

Άτομο που παίρνει τη Συνέντευξη: Βαλασία Παπαπαύλου

Άτομο που δίνει τη Συνέντευξη: Χ

Μέρος που το άτομο δίνει τη Συνέντευξη: Θεσσαλονίκη

Δημογραφικά στοιχεία:

Φύλο: Γυναίκα

Ηλικία: 34

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμη

Επίπεδο σπουδών (Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό κ.λπ.) : Μεταπτυχιακό

Τόπος εργασίας: Δημοτικό Σχολείο σε χωριό της Ρόδου

Ε : Μπορείτε να μου πείτε πόσα έτη εργάζεστε ως εκπαιδευτικός;

Σ10 : Ναι, εργάζομαι 4 χρόνια.

Ε : Ως εκπαιδευτικός Τμήματος Υποδοχής (ΖΕΠ) πόσα έτη εργάζεστε;

Σ10 : Στα ΖΕΠ δουλεύω πρώτη χρονιά φέτος.

Ε : Θέλετε να μου πείτε κάτι για την εκπαίδευσή σας, κατά πόσον σας βοήθησε σε αυτό που κάνετε τώρα; Π.χ. προπτυχιακές, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμορφώσεις

Σ10 : * Σίγουρα οι προπτυχιακές σπουδές μου στο Παιδαγωγικό τμήμα με βοήθησαν αρκετά αλλά δεν εξειδικεύτηκα στη διδασκαλία των μαθητών με διαφορετική

μητρική γλώσσα από την ελληνική. Και το Μεταπτυχιακό μου έγινε στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, οπότε δεν μπορώ να πω ότι με βοήθησε ιδιαίτερα στην τωρινή μου απασχόληση στα ΖΕΠ.

Ε : Πόσα παιδιά παρακολουθούν στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ (Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας) στο σχολείο όπου εργάζεστε;

Σ10 : Είναι 19 παιδιά. Στην αρχή της σχολικής χρονιάς ήταν 21 αλλά 2 παιδιά, αδέρφια, από την Κίνα, έφυγαν λόγω μετακόμισης.

Ε : Μπορείτε να αναφέρετε τι γνωρίζετε σχετικά με τους/τις μαθητές/τριές σας στο Τμήμα Υποδοχής ΖΕΠ ως προς την γλώσσα/τις γλώσσες τους και την προηγούμενη γνώση τους; Για παράδειγμα, ποια είναι η μητρική τους γλώσσα, ποιες γλώσσες μιλούν στο σπίτι τους και ποιες στο σχολείο...

Σ10 : Ναι ναι. * Τα περισσότερα παιδιά έχουν ως μητρική γλώσσα την αλβανική. Τα 2 παιδιά που έφυγαν έχουν ως μητρική γλώσσα τα κινέζικα και υπάρχουν και άλλα 2 παιδιά που έχουν ως μητρική γλώσσα τα βουλγάρικα. Απ' όσο ξέρω στο σπίτι τους τα παιδιά μιλάνε κυρίως τη μητρική τους γλώσσα, εκτός από τα παιδιά από Αλβανία που μιλάνε και ελληνικά και αλβανικά. Στο σχολείο τα παιδιά μιλάνε ελληνικά, εκτός από τα παιδιά από την Κίνα που συνήθως έκαναν παρέα μεταξύ τους και συνεννοούνταν στη μητρική τους γλώσσα, καθώς δεν ξέρουν πολύ καλά ελληνικά.

Ε : Μήπως γνωρίζετε σε τι επίπεδο γνωρίζουν τη/τις γλώσσα/ες τους οι μαθητές/τριές σας, αν έχουν πάει σχολείο στη χώρα καταγωγής τους;

Σ10 : Τα παιδιά από την Αλβανία γνωρίζουν να μιλάνε και να γράφουν αρκετά καλά τη γλώσσα τους. Τα παιδιά από τη Βουλγαρία έχουν πάει σχολείο στη χώρα τους αλλά δεν γνωρίζω μέχρι ποια τάξη. Τα παιδιά από την Κίνα γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στη Ρόδο, οπότε δεν έχουν πάει σχολείο στη χώρα τους. Ξέρουν να μιλούν κινέζικα, αφού σε αυτή τη γλώσσα συνεννοούνται μεταξύ τους. * Δεν ξέρω όμως αν γνωρίζουν να γράφουν στη γλώσσα τους, γιατί δεν μιλάνε καλά ελληνικά και δεν μπορώ να συνεννοηθώ πολύ καλά μαζί τους.

Ε : Γνωρίζετε πληροφορίες για τη ζωή των μαθητών/τριών σας; Για παράδειγμα, το επάγγελμα των γονέων, ύπαρξη και άλλων παιδιών στην οικογένεια, ενδιαφέροντα μαθητών/τριών κ.α.;

Σ10 : * Γνωρίζω πληροφορίες για τις ζωές των παιδιών. Οι γονείς τους εργάζονται και οι δυο, κάθε οικογένεια έχει 1 ή 2 παιδιά. Οι γονείς ξέρουν αρκετά καλά ελληνικά, ίσως τα έμαθαν επειδή δουλεύουν χρόνια εδώ. Μάλιστα, οι περισσότεροι γονείς έχουν αξιώσεις για τα παιδιά τους, επιδιώκουν να σπουδάσουν. Σε κάποιες οικογένειες υπάρχουν και παππούδες ή γιαγιάδες που ζουν μαζί τους και βοηθούν τους γονείς στο μέγαλωμα των παιδιών. Τα ενδιαφέροντα των παιδιών είναι η ενασχόληση με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, τα παιχνίδια με φίλους τους και διάφορα αθλήματα. Επίσης, κάνουν φροντιστήρια στα μαθήματα του σχολείου.

Ε : Όσον αφορά στις πεποιθήσεις και τις αξίες τους, γνωρίζετε πληροφορίες;

Σ10 : * Όσον αφορά τις πεποιθήσεις τους, δεν έχουμε κάνει κάποια συγκεκριμένη συζήτηση.

Ε : Τις πληροφορίες που γνωρίζετε για τους μαθητές σας πώς τις αντλήσατε;

Σ10 : Από την ενημέρωση της κοπέλας που δούλεψε την περσινή χρονιά στο σχολείο αυτό ως ΖΕΠ αλλά ρώτησα και τα ίδια τα παιδιά. Επίσης, στην πρώτη ενημέρωση γονέων που έγινε στις αρχές της σχολικής χρονιάς, προσπάθησα να μάθω από τους γονείς αυτές τις πληροφορίες.

Ε : Πώς επικοινωνείτε και πόσο συχνά με τους γονείς των μαθητών/τριών σας;

Σ10 : Με τους γονείς επικοινωνούμε, αλλά όχι και τόσο συχνά, όσο θα ήθελα. Επικοινωνούμε κυρίως με τους γονείς των παιδιών από την Αλβανία, καθώς εκείνοι ξέρουν αρκετά καλά ελληνικά. Τους ενημερώνω για την πορεία των παιδιών τους. Οι γονείς των μαθητών από την Κίνα δεν ξέρουν πολύ καλά ελληνικά κι έτσι δεν έρχονταν συχνά στο σχολείο για ενημέρωση.

Ε : Νιώθετε ότι οι γονείς σας εμπιστεύονται και συζητούν μαζί σας σημαντικά θέματα ή παραμένει η επικοινωνία κάπως τυπική και περιορισμένη (π.χ. λόγω προβλημάτων γλώσσας);

Σ10 : [παύση] Η επικοινωνία μας παραμένει τυπική, καθώς έρχονται στο σχολείο και ενημερώνονται για την βελτίωση των μαθητών τους στα μαθήματα. Δεν έχουμε συζητήσει κάτι άλλο.

Ε : Μέσα στην τάξη γίνεται κάποια αναφορά στη γλώσσα / στις γλώσσες των παιδιών;

Σ10 : * Ναι ναι, μέσα στην τάξη παράλληλα με το μάθημα γίνεται αναφορά στις γλώσσες των παιδιών. Για παράδειγμα, μπορεί να αντιπαραβάλλουμε λέξεις του μαθήματος με λέξεις της γλώσσας των παιδιών. [παύση] Επίσης, κάποιες φορές την ώρα του μαθήματος οι μαθητές αναφέρουν πράγματα σχετικά με τη χώρα τους, τι συνηθίζουν να κάνουν εκεί.

Ε : Μπορείτε να μου δώσετε ένα παράδειγμα;

Σ10 : Μμ [παύση] για παράδειγμα, όταν μιλούσαμε στην τάξη για τις διακοπές των Χριστουγέννων τα παιδιά μου είπαν ότι την περίοδο εκείνη πηγαίνουν για διακοπές στη χώρα τους και μαζεύονται όλοι οι συγγενείς στα σπίτια και περνούν την κάθε ημέρα μαζί.

Ε : Υπάρχει κάποια δραστηριότητα ή κάποιο δρώμενο που κάνατε με τους/τις μαθητές/τριές σας λαμβάνοντας υπόψη και αξιοποιώντας τις πεποιθήσεις, τις εμπειρίες ή και τα ενδιαφέροντά τους.

Σ10 : Εκτός από το να συζητάμε συχνά με αφορμή το μάθημα σχετικά με τις συνήθειές τους στο σπίτι τους, δεν έχουμε κάνει κάτι άλλο.

Ε : Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με τη/τις γλώσσα/ες των μαθητών/τριών σας και την προηγούμενη γνώση τους; Πιστεύετε ότι είναι σκόπιμο να τα γνωρίζει ο/η εκπαιδευτικός ΖΕΠ; Για ποιο λόγο;

Σ10 : Νομίζω πως αν ο εκπαιδευτικός γνωρίζει όλα αυτά θα βοηθήσει καλύτερα το παιδί να μάθει τη γλώσσα, την ελληνική γλώσσα. * Αν του είναι εύκολο να τα μάθει, δηλαδή αν μπορεί να πάρει αυτές τις πληροφορίες είτε από τους μαθητές, είτε από τους γονείς είτε από τους εκπαιδευτικούς των τάξεων των μαθητών, τότε θα μπορεί να τις αξιοποιήσει στη διδασκαλία του για να κεντρίσει και το ενδιαφέρον των μαθητών. Είναι διαφορετικό όταν ένας μαθητής διδάσκεται σε μία γλώσσα που είναι εντελώς αποκομμένη από τη μητρική του γλώσσα και διαφορετικό όταν η μητρική του γλώσσα ή οι γνώσεις του γενικά αξιοποιούνται στο σχολείο.

Ε : Θεωρείτε ότι γνωρίζετε αρκετές πληροφορίες για τη ζωή και την κουλτούρα των μαθητών σας; Πιστεύετε ότι τις αξιοποιείτε επαρκώς κατά τη μαθησιακή διαδικασία;

Σ10 : Θεωρώ πως ξέρω κάποιες πληροφορίες και αυτές που ξέρω με βοηθούν αρκετά να τις αξιοποιήσω στη διδασκαλία μου. * Τώρα, δεν γνωρίζω αν ήξερα ακόμα περισσότερες πληροφορίες, αν αυτό θα με βοηθούσε περισσότερο στη διδασκαλία. Μέχρι αυτά που ξέρω, νομίζω είναι χρήσιμα. Όπως είπα και πριν, προσπαθώ να τις αξιοποιώ κατά τη μαθησιακή διαδικασία αλλά λόγω του ότι έκλεισαν εσπευσμένα τα σχολεία, δεν πρόλαβα να κάνω κάτι παραπάνω για την αξιοποίησή τους μέσα στην τάξη.

Ε : Ωραία. Δεν έχω κάποια άλλη ερώτηση. Έχετε να προσθέσετε κάτι άλλο ή μήπως κάτι να με ρωτήσετε;

Σ10 : [παύση] ναι, θέλω να πω ότι νομίζω ότι είναι απαραίτητο πια να μας εξασφαλίσει το Κράτος, κάποιος αρμόδιος φορέας του, σε όλους τους δασκάλους δωρεάν επιμόρφωση πάνω σε αυτά, στα θέματα διδασκαλίας αλλοδαπών μαθητών. Γιατί μπορεί για παράδειγμα κάποιος να θέλει να επιμορφωθεί αλλά να μην έχει την οικονομική δυνατότητα να το κάνει. Αυτό.

Ε : Ωραία. Κάπου εδώ θέλω να σας ευχαριστήσω για τη συνεργασία και για τον χρόνο σας!

Σ10 : Παρακαλώ, ελπίζω να βοήθησα. Καλή επιτυχία να έχετε!

Ε : Σας ευχαριστώ πολύ!!

Παράρτημα Γ'

Σύστημα Σημειογραφίας

Σύμβολο	Ερμηνεία Συμβόλου
*	Παρατεταμένο «ε»
[παύση]	Παύση